

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2015

Kateřina Silovská

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

**Komparace konstrukcí domova u vysokoškolských studentů
(Erasmus studenti a ostatní)**

bakalářská práce

Autor: Kateřina Silovská

Studijní program: B 6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Hradec Králové, 2015

Zadání bakalářské práce

Autor: Kateřina Silovská

Studium: F12563

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Komparace konstrukcí domova u vysokoškolských studentů (Erasmus studenti a ostatní)**

Název bakalářské práce AJ: Comparison of Home Constructions in College Students (Erasmus Students and Others)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce představuje empirické šetření. Je zaměřena na zkoumání konstrukcí domova u Erasmus studentů a ostatních vysokoškolských studentů, kteří studijní pobyt v zahraničí neabsolvovali. Cílem práce je prozkoumat, zda a jak se mění konstrukce domova u studentů, kteří mají zkušenost se studijním pobytem v zahraničí a porovnat odlišnosti v konstrukcích domova u studentů bez této zkušenosti. Použitou metodou je kvalitativní šetření pomocí rozhovorů dle předem připraveného scénáře. Specifika empirického šetření spojená s výběrem vzorku, sociologického terénu či zvoleného postupu budou případně vyjádřena v podtitulu práce.

BERGER, PETER L., THOMAS LUCKMANN. 1999. Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění. Brno: CDK. DUFKOVÁ, JANA. 2008. "Domov z pohledu sociologie." Stavba 15 (3): 16-19. HUČÍN, JAKUB. 2003. "Domov jako zrcadlo vlastního já." Psychologie dnes 9 (4): 9-11. časopis 36 (4): 387-414. KOHÁK, ERAZIM. 2010. Domov a dálava: kulturní totožnost a obecné lidství v českém myšlení. Praha: Filosofia. BRYMAN, ALAN. 2001. Social Research Methods. Oxford: Oxford University Press. CRESWELL, JOHN W. 2002. Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Sage Publ. Thousand Oaks, London, New Delhi. DISMAN, MIROSLAV. 2008. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: UK v Praze. HENDL, JAN. 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál. SILVERMAN, DAVID. 2005. Ako robit kvalitatívny výskum. Bratislava: Pegas. STRAUSS, ANSELM, JULIET CORBINOVÁ. 1999. Základy kvalitativního výzkumu: postupy techniky metody zakotvené teorie. Boskovice: Albert.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Oponent: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 22.12.2014

ANOTACE

SILOVSKÁ, KATEŘINA. *Komparace konstrukcí domova u vysokoškolských studentů (Erasmus studenti a ostatní)*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2015, 141 s. Bakalářská práce.

Práce představuje empirické šetření, které je zaměřeno na zkoumání konstrukcí domova u takzvaných Erasmus studentů, tedy těch, kteří studijní pobyt v zahraničí absolvovali, a ostatních vysokoškolských studentů bez zkušenosti se studijním pobytem v zahraničí. Použitou metodou je kvalitativní šetření pomocí rozhovorů dle předem připraveného scénáře. První část práce se zabývá stavem současného poznání, zejména analyzuje pojem domov a vysvětluje cíle a rámec programu Erasmus. Práce se zabývá motivy studentů, kteří pobyt absolvovali a důvody těch studentů, kteří na studijní pobyt neodcestovali. Nahlíží také na míru kulturní totožnosti a kulturní tolerance u obou skupin studentů. Cíl práce spočívá v analýze toho, zda a jak se mění konstrukce domova u studentů, kteří mají zkušenost se studijním pobytem v zahraničí, a následně práce porovnává odlišnosti v konstrukcích domova u studentů bez této zkušenosti. Studenty bez zkušenosti byli zvoleni studenti stejného studijního oboru. U „Erasmus“ studentů bylo hlavním kritériem dokončený Erasmus studijní pobyt.

Klíčová slova: student, domov, Erasmus, konstrukce domova, studijní pobyt

ANOTATION

SILOVSKÁ, KATEŘINA. *Comparison of Home Constructions in College Students (Erasmus Students and Others)*. Hradec Králové. Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2015, 141 pp. Bachelor Degree Thesis.

The Bachelor Degree Thesis presents an empirical research, which is focused on exploring the construction of home at the so-called Erasmus students, those who studied abroad, and other university students without experience of study abroad. Qualitative research is the method which is used by interviews according to a pre-prepared script. The first part deals with the current state of knowledge, especially analyzes the concept of home and explains the objectives and framework of the Erasmus program. The Thesis deals with themes of students who completed educational exchange and reasons for those students who stayed at home. It looks also at the rate of cultural identity and cultural tolerance in both groups of students. Aim of the study is to analyze whether and how are the construction of home with students who have experienced the period of study abroad, and then it compares the differences in the construction of homes for students without this experience. For the group of those without experience of study abroad were chosen students from the same field of study. The main criterion for "Erasmus" students were completing the Erasmus study period.

Keywords: Student, Home, Erasmus, Construction of Home, Study Abroad

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením PhDr. Miroslava Joukla, Ph.D. a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 6. 5. 2015

.....
Kateřina Silovská

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala PhDr. Miroslavu Juklovi, Ph.D., za vedení této bakalářské práce a za odborné rady a připomínky při jejím zpracování.

Kateřina Silovská

Obsah

ÚVOD.....	10
1 Stav současného poznání.....	12
1.1 Domov	12
1.1.1 Domov v zájmu sociologie	13
1.1.2 Co je to domov?.....	14
1.1.3 Domov v kontextu mobility	16
1.1.4 Domov a jeho pojetí.....	17
1.1.5 Dvojí nebo druhý domov?	22
1.2 Program Erasmus	24
1.2.1 Program Erasmus v České republice	25
1.2.2 Program Erasmus+.....	25
1.3 Studenti – skupina na pomezí domova a vysoké školy	27
1.4 Motivace a studenti	29
1.4.1 Bariéry - vyjet nebo nevyjet do zahraničí?	30
1.5 Shrnutí.....	32
2 Cíl a výzkumné otázky	33
2.1 Cíl.....	33
2.2 Výzkumné otázky	35
3 Metodologie a vzorek.....	36
3.1 Průběh rozhovorů.....	36
3.2 Práce s rozhovory.....	37
3.3 Respondenti	38
3.4 Charakteristika respondentů	39
3.5 Přehled respondentů.....	41
4 Výsledky.....	43
4.1 Deskripce respondentů.....	43
4.2 Odpovědi na výzkumné otázky.....	54
4.2.1 Jaké motivy měli studenti pro výjezd a jaké důvody pro nevyjetí do zahraničí?	54

4.2.2	Zda a jak se mění konstrukce domova u studentů, kteří absolvovali program Erasmus?.....	65
4.2.3	Jaké typy konstrukcí domova se u jednotlivých skupin studentů objevují?	70
4.2.4	Jaká je kulturní totožnost a kulturní tolerance u obou skupin studentů?	76
4.2.5	Zda a jaký je rozdíl v konstrukcích domova u studentů skupin „Erasmus“ a „Neerasmus“?	81
	ZÁVĚR.....	85
	Seznam použité literatury	89
	Knihy	89
	Články a internetové zdroje	90
	Přílohy	93

ÚVOD

Tématem této práce je domov v kontextu vysokoškolských studentů a také studijních mobilit typu Erasmus. Samotné slovo domov je něčím, čemuž v běžném životě nepřikládáme velkou pozornost. Je pro nás naprosto přirozené a příliš se nad ním nepozastavujeme, vyslovujeme ho s jakousi samozřejmostí nám vlastní. Hodnotu domova si potom v krajním případě a s velkou pravděpodobností uvědomí člověk, který o něj přijde. Případně v situacích, kdy se nám po domově zasteskne, či pokud z něj odcházíme, anebo se do něho navracíme, ať už po dni, který strávíme mimo domov, tedy v zaměstnání, ve škole atd., anebo po delší době prožité v zahraničí. V rámci tématu následujícího textu byla inspirací vlastní zkušenost ze zahraničí v rámci studijního pobytu typu Erasmus. Mobilita, která je studentům umožněna, znamená vytržení z každodenního stereotypu, tedy i z domova. Jak tito studenti nahlíží na domov po této zkušenosti a liší se nějak od náhledů na něj studenty bez zkušenosti se studentskou mobilitou? Práce se věnuje problematikou této otázky.

Ne snad nadarmo vznikla přísloví „Všude dobře, doma nejlépe.“ nebo „Můj dům – můj hrad“. Ačkoli nad domovem nepřemýšlíme, objevuje se jako poměrně častý motiv. Ať již ve zmíněné lidové slovesnosti, tak i v umělecké sféře, nejčastěji v literatuře či hudbě. A pokud se zaměříme na domov i z hlediska hmotné stránky, jakou jsou předměty s domovem svázané, pak je nalezneme právě v obchodech s názvem Domácí potřeby. Domovu jsou nejčastěji přikládány pozitivní atributy. Co si ovšem vysokoškolská studenta, jako skupina na pomezí domova a vysoké školy s domovem spojuje? To už je otázka, kterou se zabývá tato práce.

Cílem práce je zjistit zda a jak se mění konstrukce domova u studentů, kteří mají zkušenost se studijním pobytem v zahraničí, a následně porovnat odlišnosti v konstrukcích domova u studentů bez této zkušenosti. Tedy zjistit, zda existuje rozdíl, případně jaký, v konstrukcích domova studentů, kteří podnikli cestu do zahraničí a těch, kteří do zahraničí na studijní pobyt nevyjeli. Práce také zjišťuje dopady Erasmus studijního pobytu na studenty. Dále se věnuje kulturní totožnosti a toleranci u obou skupin studentů.

Konstrukce domova bude v této práci zkoumána u šestnácti českých vysokoškolských studentů. Přičemž osm respondentů je tzv. „Erasmáků“, „Erasmus“ studentů, tedy studentů se zkušeností s Erasmus programem a osm tzv. „Neerasmáků“,

„Neerasmus“ studentů, kteří pobyt v zahraničí neabsolvovali. Pomocí kvalitativní metody a řízených rozhovorů, jejichž příklady jsou k nahlédnutí v Přílohách č. 4 a 5, bylo těchto šestnáct respondentů podrobena otázkám dle předem připravených scénářů, které jsou rovněž k nahlédnutí v Příloze této práce.

V první části práce s názvem Stav současného poznání si text klade za cíl objasnit zejména již několikrát zmíněný pojem domov, dále pak Erasmus program. Jedna z podkapitol se věnuje vysokoškolským studentům, jako skupině, která se nachází v situaci jakési transformace, během níž se studenti osamostatňují. Následně se kapitola věnuje i motivaci a bariérám, které se váží k Erasmus studijním pobytům.

Úkolem druhé kapitoly je seznámit čtenáře s cílem výzkumu a výzkumnými otázkami této práce.

Třetí kapitola se věnuje metodologii a vzorku. V této části je kladen důraz na popis jak celého postupu výzkumného šetření, tak i popisu výběru respondentů, i samotnému popisu jednotlivých respondentů.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na výsledky samotného empirického šetření. Tato kapitola je rozdělena na podkapitoly, ve snaze popsat jednotlivé respondenty a jejich základní výpovědi a zodpovědět výzkumné otázky předkládané druhou kapitolou této bakalářské práce.

V závěru, jakožto poslední části práce, jsou komplexně shrnuty dosažené výsledky tohoto výzkumného šetření a zachyceny návrhy pro další zkoumání v oblasti konstrukcí domova.

V zadání bakalářské práce figuruje literatura, která nebyla v práci použita a to z důvodu neznalosti tématu a objevení jiných textů jakými byl například Jan Keller a Posvícení bezdomovců: úvod do sociologie domova nebo zahraniční články, které se věnují studentům na pomezí vysoké školy a domova.

1 Stav současného poznání

Tématika domova spojená se specifickou skupinou jakou jsou vysokoškolští studenti v návaznosti na zahraniční studijní pobyty, není v odborné literatuře komplexně zpracována. K tématu konstrukcí domova v kontextu studijních pobytů typu Erasmus se takto vyjadřují ve svých bakalářských pracích kolegyně Eva Válková a Kateřina Chalupová. Jejich závěrečné práce byly značnou inspirací k této práci. Konstrukce domova v souvislosti se studentskou mobilitou kolegyně Eva Válková zmiňuje důležitost studijních pobytů, které „mají na své zúčastněné celou řadu dopadů a přinášejí mnoho cenných zkušeností do budoucího, profesního i osobního života studenta“. [Válková 2013: 12] V pořadí druhá kolegyně naráží na otázku, zda můžeme nalézt v konstrukcích domova nějaký rozdíl u skupiny studentů bez zkušenosti a na druhé straně u studentů se zkušeností se studijním výjezdem do zahraničí na delší dobu.

Úvodní kapitola má za úkol objasnit zejména pojem domov a ujasnit podstatu programu Erasmus. Jedna z podkapitol se věnuje cílové skupině, a to vysokoškolským studentům, neboť tato skupina se nachází v situaci jakési transformace, kdy se studenti osamostatňují, opouštějí své rodičovské domovy. Dále se tato kapitola bude věnovat motivaci a bariérám, které se váží k Erasmus studijním pobytům. Motivace a bariéry se totiž neodmyslitelně pojí jak se studenty, kteří zahraniční studijní pobyt neabsolvovali, právě tak i s těmi, kteří strávili nějakou dobu v zahraničí v rámci Erasmus programu. Zmíněným dvěma skupinám studentů se text věnuje v následujících kapitolách, neboť a v první řadě je účelem práce porovnat konstrukce domova těchto dvou skupin.

1.1 Domov

Následující řádky této části práce pojmenované jako Domov, zaujmají význačnou úlohu v textu. Kapitola se snaží čtenáři přiblížit odpověď na otázku: „Co je to domov“. Nutno poznamenat, že na domov nahlíží v kontextu mobilit. Dále se zaměřuje na různá pojetí domova. Nejprve nazírá na problematiku domova spojenou se zájmem v oboru sociologie. Nakonec a v neposlední řadě věnuje pozornost vícero domovům, cíleně pojímům „druhý“ a „dvojí“ domov. Proč právě těmto pojímům? Zejména proto, že cílová skupina tedy skupina vysokoškolských studentů bývá často ubytována a žije na vysokoškolských kolejích, nebo soukromých bytech, čili „privátech“. Většina studentů se však v průběhu vysokoškolského školního roku navrací

do svého „prvotního“ či „rodičovského“ domova, tedy za rodiči. Vyslovená otázka vícero domovů je tedy zřejmá.

1.1.1 Domov v zájmu sociologie

Domov. S tímto slovem se setkáváme snad každodenně, ať ho vyslovíme či nikoli je s námi spojeno a spjato. Často či méně často se objevuje téma domova jako umělecký motiv. Můžeme se s ním setkat v literatuře, hudbě dokonce i v názvech organizací¹, uveďme pro příklad Domov pro seniory nebo jinak řečeno Domov důchodců, či Dětský domov. I když je s námi domov spjat, ať už každodenně nebo nikoli, sociologie se domovem příliš nezabývá. Slova potvrzuje profesor Jan Keller, který píše, že „neexistuje žádná sociologie domova“ [Keller 2013: 16]. Podle autora sice máme sociologii města, sociologii rodiny a komunitní studie, ale tyto specifické disciplíny sociologie se nezabývají domovem v užším slova smyslu. [Keller 2013] Jan Keller dokládá, že sociologie města se zabývá spíše bydlením než domovem. „Sociologie rodiny zase zkoumá spíše domácnosti než domov“ a nakonec také vysvětluje komunitní studie, které „se zabírají duchem pospolitosti“ [Keller 2013: 16].

Dle Kellerových slov tedy sociologie domova neexistuje, jeho slova jsou však zdá se příliš radikální. V posledních letech nacházíme větší zájem o „domov“ ve sféře urbánní sociologie. V konkrétním případě můžeme uvést Brněnskou konferenci Urbánních studií z roku 2013, která nesla název *Město a domov*. Dalším příkladem je číslo časopisu Sociální studia pojmenovaný *Město jako domov* z roku 2014. A nakonec i Jan Keller a jeho počín s názvem *Posvícení bezdomovců. Úvod do sociologie domova* z roku 2013 dokládá, že zájem o „domov“ stoupá.

Domov z pohledu sociologie autorky Jany Duffkové připisuje domovu velký význam a to tím, že člověk přikládá domovu mnoho přídavných jmen jako je dle autorky například náhradní, skutečný, dočasný, útulný,... a mnoho dalších. [Duffková 2008] Ona mnohost a rozmanitost pro sociologa signalizuje, „že domov je pro člověka něčím hodně významným“, a právě proto kdyby jej nebylo, člověk by neměl tendenci domov blíže specifikovat a hovořit o něm tak často. [Duffková 2008] V tomto článku nacházíme zmínku ze zahraničí, konkrétně z New Yorku, kde autorka taktéž uvádí

¹ Organizací je zde na mysli organizace jako „útvary vzniklé za účelem zajištění produkce určitých výrobků či služeb“. [Velký sociologický slovník 1996: 725] Dětské domovy a domovy pro seniory bývají zřizovány jako příspěvkové organizace.

konferenci pojmenovanou jako „*Domov: místo ve světě*“, která se konala na New School for Social Research. [Duffková 2008]

Dalším dokladem zajímavosti pro sociologii potažmo sociologa v České republice nalzáme ve sféře akademické, kde se lze setkat s předměty vážícími se k sociologii domova. Ku příkladu předmět Sociologie domova na katedře sociologie při Filozofické fakultě Univerzity Hradec Králové.² Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně zase nabízí předmět podobný sociologii domova s názvem Sociologie bydlení v mikroperspektivě, kdy cílem předmětu je dát studujícím „komplexní vhled do problematiky sociologie bydlení a sociologie domova.“³ Sociologie domova v návaznosti ať už s bydlením, rodinou či městem postuluje otázku, „co je to tedy domov?“

1.1.2 Co je to domov?

Pod pojmem domov si každý z nás představí něco jiného a „znaky domova mohou zahrnovat velmi plastickou kafetérii významů spojovaných s tímto slovem.“⁴ Z literatury a zmíněné přednášky PhDr. Miroslava Joukla, Ph.D je patrné, že si domov často spojujeme s rodištěm, obytnou sférou, s rodinou nebo s okruhem nám blízkých a známých lidí nebo s činnostmi a vztahy, které upevňují vlastní i společně sdílenou identitu, pomáhají k lidské seberealizaci, k uspokojované rozmanitých potřeb i zájmů.

Spojení domova s elementy výše zmíněnými potvrzuje Jitka Laštovková ve své stati a výzkumu „*Doma*“ v *pohraničí*, kde hovoří o čtyřech aspektech spojení domova, a to:

- Bydliště – zde se dle autorky jedná o „pragmatické pojetí domova“, které vysvětluje na příkladu: „doma jsem tam, kde si pověším klobouk“ [Laštovková 2005].
- Rodina – v podstatě se jedná o domácnost a její vnímání jako „bezprostřední domov v „profánní“ každodennosti“ [Laštovková 2005].

² Tento předmět se vyučoval v roce 2015.

³ Dostupné z: < <https://is.muni.cz/predmet/fss/jaro2015/SOC197?fakulta=1423;obdobi=6265> > [cit. 13. 3. 2015]

⁴ Z přednášky PhDr. Miroslava Joukla, Ph.D., předmět Sociologie domova 15. 4. 2014, letní semestr.

- Rodiště – spíše nežli místo, kde se člověk narodil, se zde jedná o místo, kde člověk vyrůstal a získával první sociální kontakty. Dalo by se říci, že se jedná o jakousi sféru původně získávaných zkušeností. [Laštovková 2005]
- Definovaný institucí – tento bod je definován teoreticky a ve zmíněném výzkumu se neobjevil. Zde Jitka Laštovková uvádí konkrétní případ církve a armády. Píše, že „instituce a její konkrétní forma v tomto případě do velké míry determinuje jak teritoriální, tak sociální aspekt existence svých příslušníků a může se tak spolupodílet na jejich definici domova“ [Laštovková 2005].

[Laštovková 2005]

O domově také píše Jakub Hučín, ten uvádí, že domov je místo, které „má v sobě zvláštní osobitou atmosféru, kterou nemá žádné jiné“. [Dostupné z: <<http://jakub.hucin.cz/home.html>> cit. 13. 2. 2015] S podobnými slovy se můžeme v pozměněné formulaci setkat také u Jiřího Šípka, jehož vyjádření domova je následující. „Prožitek domova nabývá charakter výrazného genia loci (ducha, atmosféry místa) s osobitým zabarvením“. [Šípek in Kognice 2005: 154]

Zigmunt Bauman postuluje význačnou otázku, „kde se nachází ten „pravý domov“ a co by jej vlastně mělo od zbytku světa odlišovat.“ [Bauman (1993) 2002: 53] Jeho odpovědí je důraz na domov, který musí někde být „abychom se všude jinde mohli cítit „mimo domov“.“ [Bauman (1993) 2002: 53]

Sociologický slovník vysvětluje pojem domov jako „více méně ucelený obraz okruhu blízkých, známých lidí svázaný s hmotným prostředím, ve kterém člověk delší dobu pobýval (s bytem, domem, krajinou), naplněný pocitem sounáležitosti, zázemí, bezpečí.“ [Maňas in Velký sociologický slovník 1996: 219] Stejný zdroj, jak je vidět z předchozí citace, klade důraz na emocionální stránku domova, neboť píše, že „domov je vyjádřením emocionálního vztahu člověka k jeho nejbližšímu světu, jeho humanizací, intimizací.“ [Maňas in Velký sociologický slovník 1996: 219]

„Domov je specifickým místem, jež spoluvytváří identitu lidí, protože je nalezištěm jejich vzpomínek.“ [Szaló 2006: 147] Neboť s domovem se člověk setkává už od dětství. Do rodiny se člověk rodí a přijímá zde prvotní impulsy, ať už jde o jazykovou vybavenost či hodnoty vytvářené v rodině. Domov prožit-domov vytvářet,

reálný název publikace, která přikládá důraz domovu jako prožitku a výtvoru či vytváření rodiči směřující k dětem. Tato praktická příručka pro rodiče má dle autora napomoci tomu, „aby děti mohly prožít opravdový a šťastný domov.“ [Smahel 1995] Domov jako prožitek, výtvor zkonstruovaný našimi rodiči, který dále předáváme našim dětem, generaci za generací. Je to „místo kde člověk příběh začíná, i místo, kde hledá spočinutí“ [Šrámek citován in Richterová, 2004: 8].

V již zmíněné přednášce Miroslava Joukla se setkáváme s užitím slova domov. Pravděpodobně a zejména se bude jednat o místo, kde člověk bydlí, kde se nachází určitý jeho příbytek, obydlí, kde má své bydlo neboli bydliště. Český jazyk nemusí rozlišovat mezi přístřeším a obydlím, neboť běžně spíše mluvíme např. o (obytném) domu, budově, stavbě, stavení nebo o bytu apod. Jistou odlišnost v typu příbytku můžeme zdůraznit.

V této podkapitole s názvem *Co je to domov?* se zřetelně ukazuje, že domov je pojem dosti abstraktní a pro každého obsahuje něco jiného, osobitého a důležitého. Jak je zde naznačeno, a jak budeme o „domově“ a jeho pojetí pokračovat v následující podkapitole, domov obsahuje emocionálně a materiálně zbarvené místo s jakýmsi *geniem loci* – duchem místa.

1.1.3 Domov v kontextu mobility

Globalizace a modernita, pojmy, které se neodmyslitelně pojí s mobilitou. „Modernita přichází s novými technologiemi, které jsou schopny překročit limity rychlosti doposud zažívané.“ [Bálková 2013: 22] Globalizace pak dle Lukáše Urbana vyjadřuje „vzrůstající kompresi zdánlivě nestlačitelného Světa, zmenšování vzdáleností a zkracování času.“ [Urban in Soudobá sociologie III: 318] V této návaznosti britský sociolog Anthony Giddens hovoří o globalizaci jako o „zintenzivnění celosvětových sociálních vztahů, které spojují vzdálené lokality takovým způsobem, že místní události jsou formovány událostmi dějícími se mnoho mil daleko a naopak.“ [Giddens 2003 (1990): 62] Dále pak k pojmu mobilita. Mobilita, zde míníme mobilitu prostorovou, která „není jenom prosté fyzické přemístění, ale též proces výběru místa“ [Velký sociologický slovník, 1996: 638]. Podle Kateřiny Bálkové mobilita znamená schopnost přepravovat sebe či jiné objekty a díky novým technologiím a zmíněné modernitě pak nabývá nového rozměru a novým vlastnostem. [Bálková 2013] Kateřina Chalupová si

taktéž ve své bakalářské práci *Konstrukce domova českých studentů v kontextu studijních pobytů v zahraničí* klade otázku, která souvisí s tématem této práce a to konkrétně v souvislosti s Erasmus studenty, „co je vlastně domovem pro ty, kteří neustále cestují, mění své domovy nebo absolvují právě dlouhé studijní nebo pracovní pobyty?“ [Chalupová 2014: 20]. K předešlé otázce by bylo vhodné dodat, zda hrozí, že budeme či budou tito lidé mít domov všude nebo snad nikde? Je to dobou, která si žádá osobní zkušenosti a zejména rychlost? Zygmunt Bauman v *Úvahách o postmoderní době* rozděluje čtyři modely „postmoderní“ osobnosti, a to osobnosti typu Zevloun, Tulák, Turista a Hráč. [Bauman 2002 (1993)] V souvislosti s „Erasmáky“ se jeví jako vhodný model Turista, který si podle autora „domov s sebou bere na cestu“ [Bauman 2002 (1993): 51]. Anebo jsou snad zmínění studenti Tuláky? Podle stejného autora uvedeného výše je však Tulák na rozdíl od turisty bezdomovcem. [Bauman 2002 (1993)] Na druhé straně jsou studenti „Neerasmáci“. Pojmenovat je jako Zevlouny zde jistě není na místě, neboť dle Zigmunta Baumana jsme Zevlouny všichni. Zevlouni pak dle Baumanových slov mají jako hlavní výběh televizní obrazovku, která stírá vzdálenosti v čase a prostoru, a to díky pouhému přepnutí dálkového ovladače, kdy se ocitáme z jednoho místa na jiném. [Bauman 2002 (1993)] Definovat Hráče jako Erasmus studenta, případně Neerasmus studenta je nesmyslné, protože jím mohou být oba dva.

Jakési přiřazení zmíněných čtyř vzorců „postmoderní“ osobnosti v kontextu se studenty jsou pouze náhledem na problematiku dnešní doby v kontinuitě s domovem a neukazují předurčenost toho či onoho studenta k Zevlounovi, Tulákovi, Turistovi nebo Hráči. Otázka výše položená, zda mobilita způsobuje, že lidé díky ní budou mít domov všude nebo snad nikde, je díky globalizaci, modernitě a právě s tím svázanou mobilitou, která je přirozeným pohybem, a to z důvodu uspokojování potřeb, mizí, neboť se vytrácí velká návaznost na jedno místo. Avšak studenti, kteří se povětšinou mají kam vrátit, tedy za rodiče „domů“, pak někde domov mají.

1.1.4 Domov a jeho pojetí

Pojetí domova tedy může být vnímáno odlišně. „Dimenze domova i velikost okruhu, který zahrnuje jsou silně subjektivní.“ [Mañas in Velký sociologický slovník 1996: 219] „Domov (home) je výraz prochnutý osobními významy, různí lidé chápou

domov a znamená pro ně různé věci, v různých obdobích a v různých souvislostech.“ [Easthorpe 2004 in Chowa, Healey] V této podkapitole se pokusíme nahlédnout na domov z různých hledisek a nalézt různá pojetí domova.

1.1.4.1 Domov v sepětí místa

Jedno z pojetí domova nacházím u kolegyně Evy Válkové, která ve své bakalářské práci rozděluje kapitolu s názvem Domov na:

- „Domov v sepětí s místem a osobami“

V tomto pojetí autorka rozebírá stať Jitky Laštovkové „*Doma*“ v *pohraničí*. Válková zde vyzdvihuje poznatek z autorčina výzkumu, kdy lidé mají „domov spojen nejvíce s bydlištěm, rodinou nebo rodištěm“ [Válková 2013: 15].

- „Domov v sepětí s místem a specifickými pocity“

Zde je nahlíženo na dva texty, a to od Jany Duffkové „Domov z pohledu sociologie“ a „Domov jako zrcadlo vlastního já“ autora Jakuba Hučina. V prvním zmíněném textu si kolegyně všímá užšího i obecnějšího vymezení pojmu domov. Domov jako místo pocitu jistoty. Dále také v textu vymezuje rozdílnost pojmů „domov“ a „dům“. Domov je spojován s emocionální, kulturní a sociální stránkou. Kdežto dům s racionální a materiální složkou, kdy je přirovnáván ke stavbě, nemovitosti nebo velkému objektu. [Duffková in Válková 2013: 15] Ve druhém textu si Válková všímá zejména „intimní sféry domova“ či domova jako „soukromého teritoria“.

[Válková 2013]

K domovu v sepětí s místem se vyjadřuje Tim Cresswell, který si klade otázku „Místo jako domov?“ Autor uvádí, že „domov (home) je příkladný druh místa, ve kterém mají lidé pocit upevnění a zakořenění.“ [Cresswell 2004: 24] Autor se vyjadřuje k domovu v rámci genderu a barvy pleti. Dle Cresswellových slov „domov (home) skutečně může působit jako zvláštní druh bezpečného místa, kde si relativně volně vytvářejí (někteří) lidé své vlastní identity.“ [Cresswell 2004: 26]

Chápáním domova v širším pojetí města, respektive domov ve spojitosti s městem, tedy místem, se v roce 2014 zabýval časopis *Sociální studia*, který nese název „Město jako domov“. Editorial zmíněného čísla dokládá, že „oba dva pojmy z názvu čísla, domov i město, spojuje jistá míra nejasnosti vyplývající z širokého významu“ [Galčanová, Vacková, Ferenčuhová 2014]. „Oba pojmy jsou syceny nejrůznějšími významy, osobní zkušeností a v případě soukromé roviny domova velmi silnou emocionalitou spojenou s osobními vazbami, intimitou, ale také prestiží a společenskými normami.“ [Galčanová, Vacková, Ferenčuhová 2014] Nalézáme zde silné teoretické pnutí mezi pojmy domov a město. Na jedné straně autoři dokládají pojetí domáckosti v klasickém západním vyjádření jako vytváření rodinného místa (objevují se hodnoty jako bezpečí, čistota a stabilita) a také jako „privátní prostor intelektuální a morální kultivace“. A protipólem k takto vyjádřenému domovu je „zkažené“, morálně i ekologicky nečisté město. [Galčanová, Vacková, Ferenčuhová 2014]

Další autor David Seamon pracuje s termíny domov (home) a doma (at-homeness). Zmíněný autor objevil a rozlišuje na základě svých poznatků z rozhovorů, že „doma“ (at-homeness) má tyto komponenty: zakořeněnost, osvojení, regenerace, pohoda a vřelost atmosféry (rootedness, appropriation, regeneration, at-easeness, warmth). K těmto charakteristikám přidává další dva širší komponenty „tělesný subjekt“ (body-subject) a „emoční subjekt“ (feeling-subject).⁵ David Seamon hovoří o „tělesném subjektu“ jako něčem obvyklém a stabilizačním. V souvislosti s „emočním subjektem“ pak zmiňuje emoční „stratum“, jinými slovy dimenzi emoční, která se vztahuje k prostředí. [Seamon 1979]

1.1.4.2 „Funkční“ pojetí domova

Další pojetí domova nalézáme u Jana Kellera. S jeho náhledem na domov se setkááme, dalo by se říci, s pojetím „funkčního“ rázu. Nahlíží na domov jako „obývané teritorium, tedy domov v nejširším slova smyslu, umožňuje jak zvířatům, tak také člověku uspokojovat trojici důležitých potřeb.“ [Keller 2013: 15]

Těmito potřebami dle autora jsou:

⁵ Zdrojem a podrobněji viz. Seamon, David. *A geography of lifeworld*.

- Domov jako místo, které poskytuje nepochybně bezpečí „i ten nejzatoulanější člověk potřebuje mít důvěrně známé místo, v němž se cítí jistě, přirozeně a útulně“.
- Domov jako vydatný zdroj stimulace. Zde je kladen důraz na podněty, se kterými se v běžném životě setkáváme a domov je pak místem, kam si je můžeme odnést a v klidu rozebrat.
- Domov jako řešitel problémů s vlastní identitou. „Domov“ bývá něčím trvalejším, časově i prostorově rozlehlejším než každý z jeho obyvatel. Podle Kellera jde o to, že člověk má možnost se identifikovat s něčím, co ho spojuje s lidmi, kteří zde byli před ním.

[Keller 2013]

Domov jako obydlí (např. byt, dům) jako jeden z dalších hledisek. Obydlí představuje příbytek v kontinuitě s bydlením (míníme tím, že někdo někde bydlí). Jedná se o prostor k bydlení určený a bydlením obývaný, že splňuje jisté představy o náležitém bydlení a spolu s tím i mnoho dalších standardů či regulativů (sociálních, správních, právních či ekonomických). Ale také, že člověka tam lze zpravidla hledat a nalézt, že právě tam je či není přítomen, že odtud odchází a zase se tam vrací.⁶

1.1.4.3 Situační podmíněnost domova

Na následující pojetí můžeme nahlížet jako na situační podmíněnost domova, která se rovněž objevovala v přednášce Miroslava Joukla. Zde se setkáváme ve spojitosti s obydlím a slovem domov. A to v závislosti na jazykově kulturním prostředí, sociální interpretaci slovních výrazů, životním způsobu, individuální identifikaci s takovým místem apod. Tedy nakolik kdo užije výrazu „domov“, výrazů typu „doma“, „domů“, nebo užívá konkrétního označení daného místa (např. být „na privátu“: v pronajatém bytě či u někoho v podnájmu, na vysokoškolských kolejích, na hotelu, na chalupě, či dokonce na domácí adrese.

⁶ Přednáška PhDr. Miroslava Joukla, Ph.D., z 15. 4. 2014

1.1.4.4 Kognitivní pojetí domova

Dalším pojetím, které nalézáme je kognitivní pojetí domova. Dle Jiřího Šípka: „Označení „domov“ se evidentně vztahuje ke geografickým jevům místa, k fyzikálním charakteristikám, které mohou být v mentální reprezentaci fixované jednotlivými smysly.“ [Šípek in Kognice 2005: 157] Zmíněný autor se věnuje kognitivním mapám domova. Šípek nahlíží na kognitivní mapy ve dvou dimenzích:

- Kognitivní – kognitivními procesy rozumíme vnímání, představy, myšlení, paměť, pozornost
- Emotivní, prožitková. [Šípek in Kognice 2005]

1.1.4.5 Užší a širší pojetí domova

Pokud se podíváme na domov ve spojitosti s lidmi, hmotným prostředím, kam bezpochyby patří onen dobrý pocit a bezpečí a na druhé straně domov jako město, vlast, Evropa, nebo dokonce svět. Na tyto dvě dimenze můžeme nahlížet jako:

- užší pojetí domova – pojící se s lidmi, prostředím, pozitivními pocity a bezpečím
- širší pojetí domova – pojící se s místy v pojetí širokého teritoria jako je město, vlast, Evropa nebo celý svět

1.1.4.6 Časová dimenze, identita a domov

Spolu s domovem či domov sám formuje osobní identitu lidí a s ní spjatou identitu kulturní a identitu místa. „Fenomén domova je zapojen také do dynamiky proměny versus udržování identity osobnosti.“ [Šípek in Kognice 2005: 165] Csaba Szaló, v souvislosti s osobní identitou, zmiňuje „zakořeněnost“ k nějakému místu, odkud člověk pochází, tedy k domovu, který je původem naší jedinečnosti a sounáležitosti a také místem formování solidarity. Dle Szalových slov pak sdílení místa umožňuje sdílení kulturní identity. [Szaló 2006] Také Tim Cresswell, jehož zmiňuji výše, hovoří v souvislosti s domovem o tvorbě vlastní identity. Časová dimenze jako prvek v pojetí domova. Jan Patočka hovoří o časové dimenzi, která je „v našem povědomí velmi bohatě diferencovaná“. [Patočka 1992: 88] Časová dimenze v rámci domova není předmětem této práce.

1.1.5 Dvojí nebo druhý domov?

Jak bylo zmíněno výše, ve vztahu ke studentům a bydlení na kolejích či soukromých bytech anebo také řeči studentů „privátech“, je na snadě otázka, zda konkrétně tato cílová skupina pojímá domov jako ne jeden, ale „dvojí domov“ nebo snad „druhý domov“? Pokud se zaměříme na významovou stránku výrazů dvojí a druhý, pak je nutné zohlednit odlišný význam, jež čeština těmto číslovkám připisuje. Druhý jako řadová číslovka (2.) znamená druhý v pořadí. Dvojí – druhová číslovka, na níž se můžeme tázat jako kolikero? Tudiž v kontextu domova můžeme říci dva domovy. Konkrétně se o pojmu „dvojí domov“ zmiňuje Jitka Laštovková ve své stati „Doma v pohraničí“. Kdy na výše zmíněný pojem naráží v kontextu českého pohraničí, odsunutých Němců a rovněž navrátilivších Čechů. [Laštovková 2005]

Autoři Jan Patočka a Jana Duffková se věnují tématu druhého domova. Duffková druhý domov vnímá v kontrastu s „prvotním“, původním rodičovským domovem a vyjadřuje se takto: „nelze zapomínat, že do svého „druhého“, „náhradního“ a „dočasného“ domova přinášíme prostřednictvím své identity mnoho ze svého prvotního domova“. [Duffková 2008] Tím, co přinášíme, autorka míní duchovní stránku (prožitky, hodnoty apod.), materiální stránku jako jsou věci osobního rázu. Podle slov Jana Patočky „více domovů nemůže být prožíváno zároveň s toutéž intenzitou“ [Patočka 1992: 86].

S „vícečetným“ domovem bezpochyby souvisí i fenomén tak zvaného „druhého bydlení“⁷, který je v České republice, ale například i ve Skandinávii poměrně frekventovaný a naráží na otázku, zda lidé vlastníci některou ze staveb, zmíněných v poznámkách pod čarou, ovlivňuje vztah k domovu. Lze vyjádřit druhé bydlení jako druhý domov? Dana Fialová v abstraktu svého příspěvku brněnské konference „Město a domov“, uvádí faktory působící na vlastníky těchto objektů. Na základě dlouhodobého výzkumu autorka zmiňuje faktory, kterými jsou ekonomika domácnosti, volnočasové

⁷ Pod fenoménem tzv. druhého bydlení se míní: „vlastnictví a užívání rekreačních chat, chalup, bytů, který je v Česku materiálně představován 20 % všech obytných staveb vyskytujících se prakticky po celém území Česka a osobní zkušeností více jak 25 % populace, převážně městských sídel.“ [Dostupné z: <<http://www.ups.fss.muni.cz/file/mesto-a-domov-program-a-abstrakty.pdf>> cit. 5. 3. 2015]

aktivity, rytmus pracovního týdne, trendy v trávení dovolené atd. [Fialová 2013] Výše zmíněné činitele naznačují, že druhé bydlení je, zdá se na první pohled, druhým domovem. Pokud nahlédneme na domov v pozici, jakým je místo odlišné fyzicky, pravděpodobně i sociálně, a přidáme-li tvorbu vazeb a vztahů na tom či onom místě, poté je situace druhého domova zřetelná.

Druhý domov, pokud stejné slovní spojení zadáme do hledáčku webového vyhledávače, ne snad překvapivě nalezneme výsledky v podobě odkazů na restaurace, penziony nebo hotely s názvem Druhý domov. Zjištěný fakt naznačuje pojetí domova jako příjemného místa, ačkoli se jedná o domov druhý v pořadí.

V podkapitole se otázka druhého a dvojího domova, v kontinuitě se studenty a jejich bydlením na vysokoškolských kolejích, ukázala jako problematická. Spíše nežli jako otázka obsahově-významová, se jeví jako otázkou jazykovou. Avšak pokud budeme nahlížet na druhý domov dle Jany Duffkové, která míní druhým domovem opak k „rodičovskému“ domovu, pak tito studenti mohou pojímat domov na koleji jako „druhý“. [Duffková 2008] Podobnost s fenoménem tzv. „druhého“ bydlení také naznačuje domov v pojetí jako druhý. Naproti tomu odkazují na dva domovy jako „dvojí“ domov, což by naznačovalo, že prožitek domova nalézáme na dvou místech. Csaba Szaló se zmiňuje o zkušenostech navrátilců a přistěhovalců, kdy hovoří o tom, že „doma můžeme být pouze na určitém místě.“ [Szaló 2006: 149] Ať už mluvíme o domově jako o „druhém“ nebo „dvojím“, jedná se o domov a tedy místo, které se snaží vytvořit pozitivní a blízkou součást nás samých, je složkou naší identity.

Na závěr této kapitoly s názvem Domov, která se pokusila o komplexní náhled na tento pojem, nastíním souhrn „domova“. Domov (Home), jak zmiňuje Hazel Easthope, je sporný koncept v odborné literatuře. Zmíněná autorka také upozorňuje, že „hodně diskusí se zaměřilo na potřebu rozšířit definice domova daleko od jednoduchého prostorového vymezení domova jako je "dům" nebo "kolekce domů a souvisejícího sociálního zařízení " ". [Easthope 2004: 134]

1.2 Program Erasmus

Program Erasmus je výměnný program Evropské unie, který nabízí studentům vysokých škol, a nejen jim, možnost studovat nebo pracovat v zahraničí či jiné evropské zemi, a to po dobu tří až dvanácti měsíců. Doba trvání studia v rámci Erasmus+⁸ je minimálně tři měsíce, jeden akademický semestr nebo trimestr. Název programu Erasmus se vztahuje k nizozemskému renesančnímu humanistovi a teologovi, jehož jméno je Desiderius Erasmus Rotterdamský. Studoval na několika evropských univerzitách a také popsal vzdělání jako šanci pro moderní lidi. [Dostupné z: <http://www.erasmate.com/Erasmus_Programme> cit. 28. 4. 2015] Program byl zahájen v roce 1987, pokračuje a bude probíhat nejméně do roku 2020. Za svou existenci program prošel řadou změn. Publikace *Erasmus v České republice 1998–2007* uvádí, že se v roce 1995 program stal součástí rámcového vzdělávacího programu Socrates, kdy se spektrum aktivit postupně rozšiřovalo i o mobility učitelů a projekty mezi vysokými školami v rámci mezinárodní spolupráce. [NAEP] Pro období 2007 – 2013 byl program Erasmus součástí Programu celoživotního učení (LLP)⁹. V současné době je v platnosti program Erasmus+ a to pro období let 2014 až 2020.

Mobilita upřednostňována programem Erasmus, je tedy „podporovat internacionalizaci evropského vysokého vzdělávacího systému, přispět k její modernizaci a ke zlepšení kvality, a nakonec také připravit cestu pro Boloňský proces.“ [Fact Facts, Figures & Trends] V publikaci Erasmus – Facts, Figures & Trends nalézneme také informace o zmíněném Boloňském procesu. Tento proces je spoluprací započatou v roce 1999 s cílem vytvořit Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (anglicky: European Higher Education Area - EHEA). Stejný zdroj zde zmiňuje fakt, že bylo dosaženo značného pokroku v harmonizaci vysokoškolského vzdělání, struktury a rostoucí kompatibility systémů vysokoškolského vzdělávání. Ministři rovněž stanovili cíl, který byl nastaven tak, že do roku 2020 alespoň 20% všech absolventů v oblasti vysokoškolského vzdělávání, měli strávit dobu studia nebo školení v zahraničí.

Program Erasmus navyšuje počet účastníků, a to jak z řad studentů, učitelů a dalších účastníků, ale i počet zemí, což dokládá fakt, že v prvním roce se programu

⁸ Program Erasmus od roku 2014 nese název Erasmus+ a věnuje se mu podkapitola níže.

⁹ Programem celoživotního učení (LLP) míníme program, který „byl navržen tak, aby lidé v kterékoli fázi svého života, byli podněcováni k účasti na a učení zkušeností, jakož i rozvoj vzdělávání a odborné přípravy v celé Evropě.“ [http://ec.europa.eu/education/tools/llp_en.htm#tab-4 cit. 8. 3. 2015]

Erasmus účastnilo 3 244 studentů, kteří strávili určitý čas studia v zahraničí a to v jedné z 11 zemí. A nyní, v akademickém roce 2012-13 strávilo jistý čas v zahraničí téměř 270 000 studentů a více než 52 000 pracovníků z 33 evropských zemí, to vše za podpory stipendií z programu Erasmus. [NAEP]

1.2.1 Program Erasmus v České republice

Program Erasmus je programem Evropské unie, tedy i Česká republika (dále jen ČR) je jeho součástí. Zapojení ČR do programu Erasmus začalo v roce 1997. V akademickém roce 1998/1999 byli vysláni do zahraničí první čeští studenti a učitelé programu Erasmus. Počínaje tímto rokem se jednalo o celkem 879 studentů a 366 učitelů. Počet vyslaných studentů ale i učitelů každým rokem narůstal. V roce 2011/2012 absolvovalo zahraniční pobyt Erasmus již celkem 7004 studentů a 2622 pedagogů nebo zaměstnanců vysokých škol. Za období 2012/2013 bylo vysláno 7299 studentů a 2683 zaměstnanců vysokých škol. Celkem bylo za období let 1998/1999 až 2012/2013 vysláno 65 578 studentů a 23 337 pedagogů či zaměstnanců českých vysokoškolských institucí. [NAEP]

ČR je také přijímací institucí. Z údajů pro období let 1998/1999 až 2012/2013 je očividné, že ČR přijala 41 848 studentů a 14 868 pedagogů nebo zaměstnanců vysokých škol, přičemž údaje o počtu pedagogů pro roky 1998–2000 nejsou k dispozici. [NAEP] Pozorujeme zde trend navyšování počtu přijíždějících i vyjíždějících studentů, což je zřejmé i z grafu č. 1 v příloze této práce.

1.2.2 Program Erasmus+

Na Erasmus program navazuje program Erasmus+. „Erasmus+ je nový vzdělávací program Evropské unie na období 2014–2020, který podporuje spolupráci a mobilitu ve všech sférách vzdělávání, v odborné přípravě a v oblasti sportu a mládeže. Je nástupcem Programu celoživotního učení, programu Mládež v akci a dalších.“ [http://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/, cit. 8. 3. 2015] Z příručky s názvem *Erasmus+ Příručka k programu* se také dozvídáme, že kromě programu Mládež v Akci a Programu celoživotního učení (LLP) spojuje také programy Erasmus Mundus, Tempus, Alfa, Edulink a programy spolupráce s průmyslovými zeměmi v oblasti vysokoškolského vzdělávání.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) na svých webových stránkách uvádí, že rozpočet programu dosahuje 14,7 miliardy eur. Dále se zde můžeme dozvědět, že přes 4 miliony osob v Evropě mohou získat finanční podporu na studium, stáž, práci či dobrovolnickou činnost v zahraničí. [NAEP]

Kdo se programu může účastnit? Jsou to nejen studenti, ale i učitelé, profesori, žáci, uční, dobrovolníci, stážisté, vedoucí mládeže a funkcionáři amatérských sportovních organizací. Jinými slovy na jedné straně studenti a na druhé pak lidé působící v oblasti vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a sportu. Evropská komise poukazuje na dva typy aktérů:

- „účastníky“ – jimiž se míní jednotlivci účastnící se programu
- „zúčastněné organizace“ – tímto aktérem se myslí organizace včetně skupin nejméně čtyř mladých lidí činných v práci s mládeží, jež však nemusí mít formu mládežnické organizace, označují se také jako neformální skupiny mladých lidí. [Erasmus+. Příručka k programu]

1.2.2.1 Cíle programu Erasmus+

Jaké jsou cíle programu? „Cílem programu Erasmus+ je zlepšit dovednosti a uplatnitelnost mladých lidí na trhu práce, přispět k modernizaci vzdělávání, odborné přípravy a systémů práce s mládeží.“ [Za praktickými zkušenostmi do zahraničí. Průvodce praktickými stážemi programu Erasmus+ Evropské komise v ČR 2014: 48] Za obecné cíle si Erasmus+ pokládá přispívání k dosažení těchto šesti cílů:

- cíle strategie Evropa 2020, včetně hlavního cíle v oblasti vzdělávání;¹⁰
- cílů strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy (ET 2020), včetně odpovídajících referenčních hodnot;
- udržitelného rozvoje partnerských zemí v oblasti vysokoškolského vzdělávání;
- celkových cílů obnoveného rámce pro evropskou spolupráci i v oblasti mládeže (2010-2018);
- cíle rozvoje evropského rozměru ve sportu, zejména ve sportu na základní úrovni, v souladu s pracovním plánem EU pro sport;

¹⁰ „Hlavním cílem v oblasti vzdělávání je snížit do roku 2020 počet osob ukončujících předčasně školní docházku na méně než 10% a zvýšit počet osob s dosaženým terciárním vzděláním na nejméně 40%.“ [Erasmus+ guide 2015]

- prosazování evropských hodnot v souladu s článkem 2 Smlouvy o Evropské unii. [Erasmus+ guide 2015]¹¹

Struktura programu Erasmus+ je rozdělena na tři klíčové akce, které mají sloužit při dosahování svých cílů. Klíčové akce programu Erasmus+ jsou:

Klíčová akce 1: Vzdělávací mobilita jednotlivců

- Projekty mobility v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a mládeže;
- Rozsáhlé akce Evropské dobrovolné služby;
- Sdílené magisterské studium Erasmus Mundus;
- Erasmus+ půjčky na magisterské studium.

Klíčová akce 2: Spolupráce na inovacích a výměna osvědčených postupů

- strategická partnerství v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a mládeže;
- znalostní aliance;
- aliance odvětvových dovedností;
- budování kapacit v oblasti vysokoškolského vzdělávání;
- budování kapacit v oblasti mládeže.

Klíčová akce 3: Podpora reforem vzdělávací politiky

- Strukturovaný dialog: setkání mladých lidí s osobami s rozhodovacími pravomocemi v oblasti mládeže.
[Erasmus+ guide]

1.3 Studenti – skupina na pomezí domova a vysoké školy

Vysokoškolští studenti jsou skupinou, která se nachází v jakési transformaci osamostatňování se. Jinými slovy, studenti čelí přechodu z domova, místa důvěrně

¹¹ Zdrojem a podrobnější informace o programu nalezneme v příručce *Erasmus+ guide*.

známého, na vysokou školu, která je pro ně neznámým prostředím. Za zmínku také stojí skupina studentů, kteří při studiu vysoké školy žijí u rodičů „doma“.

Předmětem zájmu jsou studenti na pomezí domova a vysoké školy, neboť tento přechod s sebou přináší změnu sociálních a psychických vztahů spojených s místem a vztahy mezi lidmi a místem, takto se vyjadřují Kenny Chow a Mick Healey ve studii, která analyzuje přechodový proces u deseti studentů prvního ročníku, kteří odešli studovat na britskou University of Gloucestershire v Cheltenhamu. Pro některé studenty tato změna znamená příležitost osamostatnění se od rodiny, pro jiné pak jistý druh traumatického zážitku. Všichni ovšem čelí vykojení z doposud zažívané každodennosti, nové zkušenosti a tím související tvorbou nových sociálních vztahů a udržování těch „starých“, vyrovnání a seznámení se s novým prostředím. Jsou to zejména studenti v prvním ročníku vysokoškolského studia, kteří jsou v prvních měsících největší mírou zasaženi nastalou změnou. Autoři zmíněné studie během pěti měsíců dvakrát zpovídali respondenty z řad studentů Univerzity v Cheltenhamu a zjistili zajímavý fakt, že „všichni účastníci vyjádřili v průběhu změny různé postoje ve vztahu k jejich domovu, prohlašovali menší závislost na domově a uvědomovali si, že pohled na domov (a význam místa) je jim otevřen k přetlumočení.“ [Chow, Healey 2008: 371] Je třeba se zabývat především dilematem vysokoškoláků, které nastává při přechodu z domova na vysokou školu, kdy se studenti potýkají s životem na dvou odlišných místech, o což se tato studie pokouší. [Chow, Healey 2008]

Autoři Elvira Cicognani, Isabel Menezes a Gil Nata se zabývají vztahy mladých lidí v obytných souvislostech, kdy kladou důraz na roli vývojových úkolů v ovlivňování identity místa (Place identity - PI) a smysl pro komunitu (Sense of Community – SoC). Vývojovými úkoly pak mají autoři na mysli například konstrukci identity, akademické a profesní volby a tak podobně. Zmíněná studie se zabývá studenty, kteří se narodili v univerzitním městě (v tomto případě velká univerzita na severu Portugalska), tak i jeho okolí. První nazývá rodáky (natives) a druhé nerodáky (non-natives), což jsou studenti, kteří přišli z různých oblastí Portugalska a měli v té době, v období školního roku, bydliště v univerzitním městě. Autoři věnovali pozornost právě rozdílům mezi těmito skupinami s přihlédnutím na studentův ročník studia, zejména mezi prvním a čtvrtým rokem. Z výsledků studie lze vyčíst, že skóre identity místa (také PI) související s rodným městem bylo vyšší u studentů, kteří neměli zkušenost se změnami v jejich

obytném stavu. A s časem se identita místa snížila mezi studenty, kteří žijí daleko od domova. Pokud jde o smysl pro komunitu, je z výsledků studie patrný nárůst skóre s věkem mezi rodilými studenty a pokles (nebo stability) mezi studenty nerodáky. Výsledky potvrdily, že studenti, kteří se stěhovali za strukturálně/funkčních motivů (např. protože to bylo vnímáno jako nejlepší alternativa pro jejich vzdělávání) bylo skóre smyslu pro komunitu vyšší v souvislosti s domovským městem než u studentů, kteří se chtěli odstěhovat v motivech spojených s vývojovým procesem, jako je touha po změně nebo nezávislost na rodině. Studenti s motivy ve vývojovém procesu vnímali nižší připojení a emocionální propojení s lidmi v jejich rodném městě. Dále studenti, kteří se chtěli vrátit domů po absolvování univerzity, na rozdíl od těch, kteří očekávali, že zůstanou, nebo se přesunou na jiné místo, měli vyšší PI (považovali své rodné město jako hlavní roli v jejich vlastní identitě) a vnímali více příležitostí pro vliv (čímž autoři míní, že tito studenti měli pocit, že mohou dát příspěvek do jejich rodné městské komunity a větší důvěru ve schopnost lidí věci změnit tím, že pracují společně). [Cicognani, Menezes, Nata 2011]

Studenti na pomezí domova a vysoké školy jsou zajímavou skupinou, zejména pak jejich identity k místu, protože se tito studenti potýkají s životem na dvou odlišných místech. Proto by měla být věnována větší pozornost zmíněné skupině, obzvláště pak v České republice, neboť s tématem tohoto rázu se v české odborné literatuře nesetkáváme. V zahraničí je projeven tomuto tématu zájem větší, jak dokládají výše zmíněné studie.

1.4 Motivace a studenti

Motivace je pojmem klíčovým a to proto, že u cílové skupiny studentů, jak „Erasmáků“ tak i „Neerasmáků“, je hnací silou jejich rozhodnutí vyjet nebo nevyjet do zahraničí, tedy zůstat doma anebo domov opustit. A také pokud nahlédneme na pojem motivace, který je odvozen od latinského slova motus, což znamená pohyb, hnutí či nepokoj, je nezbytné tuto hnací sílu našeho chování popsat a vysvětlit.

Teorii motivace existuje mnoho, avšak účelem této kapitoly není deskripce teorií o motivaci, nýbrž motivace v pravém slova smyslu. Dle J. Růžičky „motivace integruje a organizuje celkovou psychickou a fyzickou aktivitu jedince ve směru k vytyčenému cíli.“ [Růžička 1985: 5] Jinými slovy, motivací rozumíme pohnutky, které vedou

k nějakému chování. [Homola 1977: 11] Pro naši problematiku je pak důležitý směr zmíněné aktivity. Podle Růžičkových slov „tato aktivita může být objektivně pozitivní i negativní a může směřovat k určitému objektu, nebo také naopak odtahovat se, směřovat od objektu.“ [Růžička 1985: 5: 5] V případě tematiky této práce oním objektem můžeme mít na mysli domov. Tedy směřování z domova nebo k domovu a s tím spojený i studijní zahraniční výjezd. Milan Nakonečný v kontextu s motivem výkonu či výkonovou motivací rozlišuje právě s ohledem na výkon dva typy lidí: „typ orientovaný na dosahování úspěchu“ a „typ orientovaný na vyhýbání se neúspěchu.“ [Nakonečný 1996] Toto rozdělení bychom mohli aplikovat ke studentům, což by znamenalo, že ti, kteří nevycestovali na studijní pobyt, se obávají a vyhýbají se případnému neúspěchu, a ti, kteří vyjeli, by reprezentovali skupinu orientovanou na úspěch. Avšak různí lidé (studenti) se mohou chovat ve stejné situaci různě. „Jednání člověka vždy určuje komplex činitelů vnějších a vnitřních.“ [Růžička 1985: 12] Zmíněný autor rozlišuje objektivní (vnější) a subjektivní (vnitřní) činitele. Pro ilustraci uvedu za objektivní činitele například technologii výroby nebo mimopracovní vlivy, naopak subjektivními činiteli jsou ku příkladu morální profil, dovednosti nebo systém hodnot atd. . [Růžička 1985]

Motivací studentů vyjet na zahraniční studijní pobyt pak dle údajů, Co Erasmus studentům přinesl, mohou znamenat i motivaci vyjet. Studenti mohou být motivováni tím, že si zlepší své jazykové kompetence, což je zvláště z pohledu českých studentů vnímáno jako značná výhoda nebo příležitost. Toto tvrzení dokládá anketa z roku 2012, kterou realizovala EUROPE DIRECT¹². 72 % studentů uvedlo jako výhodu právě zlepšení se v cizím jazyce. Anebo studenty láká vidina osamostatnění se. Jedním z dalších motivů může být i jakýsi „plusový prvek“ pro budoucího zaměstnavatele. Vyjet do zahraničí znamená možnost poznat novou zemi. Pro jiné i seznámení se s novými lidmi nebo jednoduše jen možnost vymanit se z každodenního stereotypu. Studenty pak nemusí táhnout pouze jeden motiv, ale může jich být celá řada.

1.4.1 Bariéry - vyjet nebo nevyjet do zahraničí?

¹² EUROPE DIRECT je informační síť, která zastává funkci prostředníka mezi Evropskou unií a jejími občany v regionech s cílem šířit povědomí a informace o Evropské unii a aktivně podporovat diskuzi na místní a regionální úrovni.

Účast nebo neúčast studentů na Erasmus studijním pobytu zcela jistě ovlivňují bariéry, které studentovi brání v odhodlání vyjet do zahraničí. Někteří studenti bariéry zdolají a pro jiné jsou nepřekonatelné. Podle již miněné ankety provedené EUROPE DIRECT jazyková bariéra či odloučení od rodiny a přátel pro české studenty ztvárňuje obavu ze studia v zahraničí. 32% studentů uvedlo nedostatek financí a 26 % studentů pak předložilo náročné výběrové řízení, které je nutno před pobytem absolvovat. [Europe Direct] Kateřina Chalupová ve své práci uvádí také strach ze selhání ve studiu a strach z cizího prostředí.

Tamara Muchová ve své diplomové práci uvádí, v návaznosti se studenty, tři typy bariér: „situační bariéry“ (vyplývající z aktuální situace jedince v daném čase), „institucionální bariéry“ a „osobnostní bariéry“. [Muchová 2009] Situačními bariérami autorka míní nedostatečné finanční zajištění, zaměstnání v ČR, zdravotní stav a nepříznivá rodinná situace. Institucionální bariéry pak dle Muchové jsou nedostatečná informovanost o možnostech studia v zahraničí, nevyhovující nabídka studijních pobytů, resp. nízká atraktivita nabízených pobytů, a problematické uznávání zahraničního studia. Nakonec a v neposlední řadě osobnostní bariéry, kterými jsou obava z neúspěchu v přijímacím řízení, obava z nedostatečné jazykové vybavenosti, strach z cizího prostředí a kultury, obava z náročnosti studia v zahraničí, obava z prodloužení studia a strach z přerušování sociálních vazeb v ČR. [Muchová 2009]

Samotný program Erasmus, respektive jeho manifest má jeden z bodů Odstraňování bariér v celé Evropě. Tím má na mysli, že „Erasmus pomohl zbořit hranice mezi národními vzdělávacími systémy a vytvořit společný vzdělávací prostor v rámci Evropy.“ [Manifest programu Erasmus] V rámci mobility se zde hovoří o pochopení rozdílů, které nás jinak mohou rozdělovat, a následně se z nich poučit. Dále by se pak toto pochopení mělo posunout ještě dále, a to dle manifestu „k vytvoření vztahů mezi místními komunitami, včetně firem a občanské společnosti, a mladými lidmi z jiných zemí.“ [Manifest programu Erasmus]

1.5 Shrnutí

Stav současného poznání poukazuje na to, že v následujících částech práce bude nahlíženo na motivy a bariéry u obou skupin studentů v rámci Erasmus studijního pobytu. Bariéry například zmiňuje anketa provedená EUROPE DIRECT nebo Tamara Muchová. Nahlédnout na cíl programu Erasmus, kterým je zlepšit dovednosti a uplatnitelnost mladých lidí na trhu práce, a také na manifest programu Erasmus, tedy konkrétně cíl odstraňování bariér v celé Evropě v podobě zboření hranic mezi národními vzdělávacími systémy. V konstrukcích domova si všímat rodiny a rodiště, jak poukazuje Jitka Laštovková. Také na pocity s domovem spjaté, které uvádí Velký sociologický slovník nebo Jakub Hučín. Nahlédnout na situační podmíněnost domova a analyzovat užší a širší pojetí domova.

2 Cíl a výzkumné otázky

Předchozí kapitola Stavů současného poznání dokládá, že domov je místem, kam se lidé rádi vrací, místem důvěrně známým, „domov jako zrcadlo vlastního já“, je to útočiště, se kterým se pojí pocit jistoty a bezpečí. Takto bychom mohli charakterizovat domov různými definicemi. V současné době, kdy se začíná vytrácet význam místa, a to díky zvýšené mobilitě, se pak pojem domova může posouvat do nových dimenzí, kamsi dále anebo snad blíže? Po této otázce je zapotřebí hlubšího pátrání, proto se tato práce, v souvislosti se studenty vyjíždějícími na studijní pobyt do zahraničí, pokusím zjistit, zda se u těchto studentů objevuje v konstrukci domova změna, případně jaká.

Zcela jistě však studentská mobilita přináší do života mladých lidí spolu s novou zkušeností jiný, nový pohled na svět. Má vlastní zkušenost ze studia v zahraničí dokládá, že pokud mladý člověk vyjede do neznáma, ať už se ono neznámo pro dotyčného nachází v tuzemsku či zahraničí, kde se setkává s jinou kulturou, žije na novém místě po delší dobu, na místě, které je odlišné od každodenně samozřejmého, jakým domov bezpochyby je, aniž by o něco usiloval, spoluvytváří zážitky ze zahraničí jeho nový pohled na svět. V jaké míře je tento pohled nový jistě závisí na mnoha faktorech a zejména pak na individuální osobnosti studenta.

Pokud budeme nahlížet na studenty jako na skupinu, která se nachází na pomezí jakési transformace, je důležité zaměřit se na studenty všeobecně, tedy i na ty, kteří se studijní mobility neúčastnili. Více se celé skupině věnuje kapitola 1.3 výše. Někteří nebo spíše většina studentů jak „Neerasmáků“ tak navrátilivších „Erasmáků“, pak může zažívat pocit mobility v rámci domova – univerzity a univerzity – domova. Frekvence mobility pak může být různá. Někteří dojíždějí z domova každý den, jiní jednou za týden nebo čtrnáct dní, případně v jiných frekvencích. Jeden student, dvě místa. Co je pro studenty domovem, jak ho vnímají, co k němu patří? Ve snaze zodpovědět tyto otázky a zjistit studentské konstrukce domova si práce klade cíle níže formulovaný.

2.1 Cíl

Cílem této práce je komparace konstrukcí domova u vysokoškolských studentů. Konkrétněji, cílem práce je prozkoumat, zda a jak se mění konstrukce domova u studentů, kteří mají zkušenost se studijním pobytem v zahraničí. A následně zjistit,

zda konstrukce domova u těchto studentů se zkušeností je odlišná a jakým způsobem, respektive jaký je rozdíl v konstrukcích domova u studentů bez zkušenosti s programem Erasmus a u studentů se zkušeností.

Cílem této práce je nahlížet nejen na studenty se zkušeností s Erasmus studijním pobytem v zahraničí, ale i na studenty bez této zkušenosti. U obou skupin studentů se práce věnuje otázce, co patří k jejich domovu. Úkolem respondenta bylo popsat svůj domov včetně jeho atributů, a také jaký by si ho přál mít v budoucnosti. V kontextu domov - mobilita si práce kladla za cíl odhalit, zda a v jaké míře existuje „zakořeněnost“ k České republice, to znamená, zda by si respondenti představili žít mimo ČR a za jakých okolností. S mobilitou pak souvisí i to, co studenti soudí o cestování a respondentův názor na cizince v ČR.

Na základě předchozího zjištění byly stanoveny výzkumné otázky, které jsou rozvedeny níže.

2.2 Výzkumné otázky

Inspirace pro tvorbu výzkumných otázek, které byly stanoveny dle formulovaného cíle této práce, vycházela zejména z vlastní zkušenosti, jakožto účastníka programu Erasmus. Nesmíme však opomenout inspirující výzkumné otázky mých již zmíněných kolegů Válkové a Chalupové.

Výzkumné otázky se zaměřují na domov a Erasmus, ale i kulturní totožnost a toleranci. Neboť práce směřuje k českým studentům. Slovo „český“ je zásadní, neboť student tvoří článek studentstva jakožto svébytné části kultury, jež je neopominutelnou součástí ČR, jakož i jejího národa. „Národ považujeme za zásadně kulturní pojem, tedy za něco, co se ustavuje vnitřně, kulturní sounáležitostí a přesvědčením“. [Kohák 2009: 33]

Bylo formulováno těchto pět výzkumných otázek:

1. Jaké motivy měli studenti pro výjezd a jaké byly důvody pro nevyjetí do zahraničí?
2. Zda a jak se mění konstrukce domova u studentů, kteří absolvovali program Erasmus?“
3. Jaké typy konstrukcí domova se u jednotlivých skupin studentů objevují?
4. Jaká je kulturní totožnost a kulturní tolerance u obou skupin studentů?
5. Zda a jaký je rozdíl v konstrukcích domova u studentů skupin „Erasmus“ a „Neerasmus“?

3 Metodologie a vzorek

Pro tuto práci bylo zvoleno empirické šetření pomocí kvalitativní metody, a to formou rozhovorů dle předem připraveného scénáře. Jak již bylo zmíněno, téma konstrukcí domova není v odborné literatuře příliš frekventované, proto byl zvolen kvalitativní výzkum, který „nám pomáhá rozumět pozorované realitě“ [Disman 2011: 291]. Neboť v souvislosti s globalizací a zmíněnou mobilitou dochází k otevírání hranic, častému přesídlování a zabydlování se jinde. Význam zkoumání domova v dnešní době se z těchto důvodů stává poměrně značným.

Pro rozhovory byly vytvořeny dva scénáře. Prvním z nich je scénář nesoucí název "Erasmus studenti", druhým pak "Neerasmus studenti".¹³ Oba dva tyto scénáře jsou předloženy v příloze práce. Povšimnout si zde můžeme jejich struktury. Scénář pro studenty „Erasmáky“ postupuje chronologicky, což znamená od doby před Erasmem, během Erasmu a po Erasmu. U „Neerasmáků“ je scénář rozdělen do třech základních bloků se zaměřením na domov, mobilitu spojenou s dojížděním do školy a Erasmus program. Oba ze scénářů se snaží zachytit aktuální životní situaci respondenta, která je v případě výjezdu do zahraničí, ale i nevyjetí, určující. Důležitou součástí scénáře je i tzv. metoda freelistingu, čili jinak vyjádřeno, metoda volného asociování, jejímž cílem je zjistit, jaký obsah má doména domov. A to formou otázky „Když se řekne domov, co Tě jako první napadne? (pár slov)“. Pro oba scénáře jsou pak charakteristické otevřené otázky ve směru, co respondenti považují za svůj domov. Popisné otázky, které mají za cíl detailně vyobrazit, rozvést domov. Ačkoli byly otázky v rozhovoru předem připraveny, byl nechán prostor pro doplňující, rozvíjející otázky a také sondování v případě méně mluvných studentů.

3.1 Průběh rozhovorů

Všechny rozhovory probíhaly osobně, tváří v tvář. U rozhovorů byla snaha navodit přátelskou atmosféru, aby se respondent mohl bez obav vyjádřit. Místa, kde rozhovory vznikaly, měli pomoci utvářet příjemné klima rozhovoru. Povětšinou se jednalo o prostředí kaváren, případně prostor knihovny nebo jiných klidných míst, ve snaze předejít přerušení nebo narušení rozhovoru.

¹³ Vysvětlení a charakteristika „Erasmus“ a „Neerasmus“ studentů se nachází níže v textu, v podkapitole Respondenti.

Studenti byli obeznámeni s účelem rozhovoru a jeho nahráváním na nahrávací zařízení v počítači. Byla jim zaručena anonymita, což bylo u některých respondentů, povětšinou studentů, se kterými se autorka blíže neznala, zásadní sdělení. To také napomohlo k uvolnění atmosféry.

Většina studentů byla sdílná a ochotná odpovídat na položené otázky. Zejména pak studenti se zkušeností s Erasmus pobytem byli více otevření. Avšak navzdory tomu, že byli studenti povětšinou známými autorky, tedy mohli se bez obav rozhovořit, někteří jedinci však příliš sdílní nebyli. I přes snahy pokládat otázky jinou formulací, použít techniku sondování, nedokončených otázek atd., dva respondenti z řad „Neerasmus“ studentů odpovídali poměrně jednoduše až strohými formulacemi.

Délka rozhovorů s „Erasmus“ studenty se pohybovala v rozmezí 40 až 55 minut a to zejména díky zkušenosti studentů s Erasmus programem. V případě „Neerasmus“ studentů pak rozhovory trvaly 13 až 25 minut.

3.2 Práce s rozhovory

Přepis nahraného rozhovoru probíhal formou doslovné transkripce, jakožto i po vzoru kolegyně E. Válkové a K. Chalupové následná analýza textu pomocí kódování. „Kódováním se rozumí rozkrytí dat směrem k jejich interpretaci, konceptualizaci a nové integraci“. [Hendl 2008: 246] Analýza rozhovorů probíhala ručně. Metoda pro analýzu dat byla inspirována kvalitativními přístupy spojenými s fenomenologickým zkoumáním.

Protože data kvalitativního výzkumu jsou objemná, každému respondentovi byla vytvořena karta, která má sloužit k větší a lepší přehlednosti nejpodstatnějších odpovědí. Tabulky jsou vytvořeny kategoriemi dle zvolených výzkumných otázek. V Příloze č. 7 nalezneme ukázkou takto vytvořené karty.

Pro další zkoumání by bylo zajímavé a užitečné aplikovat, spolu s rozhovory, mentální mapy, respektive kognitivní mapy domova, tedy i neverbální výpověď respondenta. Avšak náročnost následné analýzy těchto map neumožnila jejich použití v této bakalářské práci. Mohla by být však inspirací pro jejich využití v dalších výzkumných šetřeních.

3.3 Respondenti

Výběr respondentů k tomuto výzkumu byl účelový. Respondentem musel být vysokoškolský student z České republiky. Tito studenti pak také museli být v době výzkumu minimálně ve 2. ročníku bakalářského studia, jakéhokoli věku a pohlaví. Druhý ročník proto, že studentům prvního ročníku ještě není umožněna studijní cesta do zahraničí. Tím jsem se snažila vyhnout zkreslení ve skupině „Neerasmus“ studentů, které spočívá v nemožnosti výjezdu do zahraničí. V případě skupiny studentů se zkušeností s Erasmus pobyt, musel student samozřejmě splňovat kritérium výjezdu na program Erasmus. U „Erasmus“ studentů pak určující význam nemělo místo ani délka pobytu, věk či pohlaví.

Pro účely empirického šetření bylo vybráno 16 českých vysokoškolských studentů. Jednalo se jak o muže, tak o ženy ve věku 21 až 25 let. Z těchto šestnácti studentů jich bylo osm bez zkušenosti s výjezdem na studijní pobyt Erasmus a dalších osm studentů se zkušeností s Erasmus programem. Za zmíněným cílem komparace konstrukcí domova tedy rozdělujeme tyto dvě skupiny, a to podle následujících kritérií:

1. Studenti bez zkušenosti s výjezdem na studijní pobyt Erasmus – „Neerasmáci“

Tato skupina sestává ze studentů oboru Sociologie v Hradci Králové, konkrétně druhého a třetího ročníku bakalářského studia. „Neerasmus“ studenti jsou, jak obyvateli Hradce Králové (univerzitní město), jakožto trvalého bydliště, taktéž i dojíždějící a bydlicí na koleji nebo soukromém bytě.

2. Studenti se zkušeností se studijním pobytem typu Erasmus – „Erasmáci“

Tito studenti byli vybráni bezprostředně po absolvování pobytu, tedy maximálně 2 měsíce po příjezdu z Erasmus studijního pobytu. A to z toho důvodu, aby se předešlo zkreslení a student měl v živé paměti svůj pobyt v zahraničí. Vzhledem k tomu, že studentů vyjíždějících na program Erasmus je omezené množství, i s ohledem na výše zmíněné kritérium, jednalo se o studenty různých oborů a univerzit, povětšinou pak autorčiny přátele. Doba studia v zahraničí u všech osmi studentů byla jeden akademický semestr (přesněji zimní semestr 2014/2015), délka pobytu v zahraničí se tedy pohybovala okolo 5 měsíců. Destinacemi pobytu byly Lotyšsko a Portugalsko.

Bylo již zmíněno, že mnozí z respondentů jsou autorčinými přáteli, a některé z nich poznala na studijním pobytu, který taktéž absolvovala. Princip sněhové koule (snowball sample) byl užitečný při výběru dalších respondentů, a to konkrétně přes doporučení známých a přátel z řad respondentů.

Jak již bylo řečeno, skupina „Neerasmus“ studentů jsou studenti oboru Sociologie Univerzity Hradec Králové, proto byla jejich jména náhodně změněna tak, aby byla zaručena anonymita respondenta. Původní předpoklad vyzpovídat studenty z různých oborů a vysokých škol byl narušen autorčinným studijním pobyt, neboť rozhovory s „Neerasmus“ studenty byly provedeny ještě před odjezdem na Erasmus studijní pobyt, bez větší znalosti. Tudíž po návratu ze zahraničí bylo zapotřebí rozhovory provést znovu a to s jinými respondenty. Nejrychlejší možností pro realizování rozhovorů byli studenti stejného oboru.

3.4 Charakteristika respondentů

„Neerasmus“ studenti

Respondent č. 1: Pavel, 23 let. Je studentem Sociologie a Politologie v Hradci Králové. Bydlí zde na „privátě“. Trvalé bydliště má ve městě v Jihočeském kraji, kde žije s rodiči.

Respondent č. 2: Romana, 22 let. Je studentkou Sociologie v Hradci Králové. V univerzitním městě má taktéž trvalé bydliště, bydlí s rodiči.

Respondent č. 3: Anna, 22 let. Je studentkou Sociologie v Hradci Králové. Bydlí zde na „privátě“, trvalé bydliště má ve městě v Libereckém kraji.

Respondent č. 4: Kateřina, 22 let. Je studentkou Sociologie v Hradci Králové. Zde má také trvalé bydliště, žije s rodiči.

Respondent č. 5: Václav, 23 let. Je studentem Sociologie v Hradci Králové. Zde bydlí v soukromém bytě. Za rodiči, kteří bydlí na vesnici, dojíždí jen minimálně.

Respondent č. 6: Karel, 23 let. Je studentem Sociologie v Hradci Králové. Na univerzitu dojíždí z nedaleké vesnice, kde žije s rodiči.

Respondent č. 7: Tereza, 21 let. Je Studentkou sociologie v Hradci Králové. Během studia bydlela, jak na koleji, tak na privatě. V době, kdy vznikl rozhovor, Tereza dojížděla z města v Libereckém kraji.

Respondent č. 8: Štěpán, 23 let. Je studentem Sociologie v Hradci Králové. Na univerzitu dojíždí z nedaleké vesnice, kde žije s rodiči.

„Erasmus“ studenti

Respondent č. 9: Nikola, 23 let. Je studentkou Ekonomie České zemědělské univerzity v Praze, kde také žije s rodiči, do školy dojíždí. Erasmus studijní pobyt absolvovala v Lotyšsku, kde strávila 5 měsíců.

Respondent č. 10: Markéta, 23 let. Je studentkou Filozofické fakulty v Hradci Králové. Bydlí s rodiči na vesnici v Královéhradeckém kraji, do školy dojíždí. Erasmus studijní pobyt absolvovala v Lotyšsku, kde strávila 5 měsíců.

Respondent č. 11: Ondřej, 21 let. Je studentem Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové. Bydlí zde na „privátě“, kde v současné době tráví většinu času. Trvalé bydliště má na vesnici v Pardubickém kraji, kde žije s matkou a bratrem. Erasmus pobyt strávil v Lotyšsku, kde žil 4 měsíce.

Respondent č. 12: Veronika., 22 let. Je studentkou Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové. Bydlí na vysokoškolských kolejích. Trvalé bydliště má ve městě v kraji Vysočina, kde žije s matkou. Erasmus pobyt absolvovala v Portugalsku, kde strávila 5 a půl měsíce.

Respondent č. 13: Kristýna M., 21 let. Je studentkou Filozofické fakulty na Univerzitě Hradec Králové. V univerzitním městě také žije, a to spolu s matkou a bratrem. Erasmus pobyt strávila v Lotyšsku, kde žila po dobu 5 měsíců.

Respondent č. 14: Jaroslav, 23 let. Je studentem Filozofické fakulty. Bydlí na vesnici v Královéhradeckém kraji. Do školy dojíždí. Erasmus pobyt strávil v Portugalsku, kde žil po dobu 6 měsíců.

Respondent č. 15: Aleš, 25 let. Je studentem Fakulty sociálních studií na Masarykově univerzitě v Brně. Brno je také místo, kde žije. V době kdy vznikl rozhovor žil s rodiči, současně si však v té době zařizoval vlastní bydlení v Brně. Erasmus pobyt prožil v Lotyšsku po dobu 5 měsíců.

Respondent č. 16: Karolína, 22 let. Je studentkou Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové. Bydlí s rodiči na vesnici nacházející se v Královéhradeckém kraji. Do školy dojíždí. Erasmus pobyt strávila v Portugalsku, kde žila 6 měsíců.

3.5 Přehled respondentů

Tato součást práce předkládá souhrn respondentů ve dvou tabulkách, které slouží pro lepší orientaci.

Tab. 1. „Neerasmus“ studenti

Základní charakteristika respondenta					Rozhovor	
Číslo respondenta	Jméno	Věk	Bydliště (kraj)	Univerzita ¹⁴	Místo	Datum ¹⁵
č. 1	Pavel	23	Jihočeský	UHK	kavárna	9. 3.
č. 2	Romana	22	Královéhradecký	UHK	knihovna	9. 3.
č. 3	Anna	22	Liberecký	UHK	univerzita	9. 3.
č. 4	Kateřina	22	Královéhradecký	UHK	univerzita	10. 3.
č. 5	Václav	23	Královéhradecký	UHK	knihovna	12. 3.
č. 6	Karel	23	Královéhradecký	UHK	knihovna	12. 3.
č. 7	Tereza	21	Liberecký	UHK	kavárna	11. 3.
č. 8	Štěpán	23	Královéhradecký	UHK	kavárna	16. 3.

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 2. „Erasmus studenti“

Základní charakteristika respondenta				Erasmus program		Rozhovor	
Číslo respondenta	Jméno	Věk	Univerzita ¹⁶	Destinace	Délka ¹⁷	Místo	Datum
9	Nikola	23	ČZÚ	Lotyšsko	5	byt	22. 2. 2015
10	Markéta	23	UHK	Lotyšsko	5	knihovna	24. 2. 2015
11	Ondřej	21	UHK	Lotyšsko	4	byt	2. 3. 2015
12	Veronika	22	UHK	Portugalsko	5	knihovna	2. 3. 2015
13	Kristýna	21	UHK	Lotyšsko	5	knihovna	27. 2. 2015
14	Jaroslav	23	UHK	Portugalsko	6	univerzita	11. 3. 2015
15	Aleš	25	MU	Lotyšsko	5	univerzita	19. 3. 2015
16	Karolína	22	UHK	Portugalsko	6	knihovna	26. 3. 2015

Zdroj: Vlastní výzkum

¹⁴ zkratka: UHK – Univerzita Hradec Králové

¹⁵ Rok 2015

¹⁶ zkratky: UHK – univerzita Hradec Králové, ČZÚ – Česká zemědělská univerzita, MU – Masarykova univerzita v Brně

¹⁷ Délka v měsících

4 Výsledky

Hlavním úkolem této kapitoly je předložit výsledky šetření zjištěné pomocí analýzy dat, jejich okódováním a komparací. Předmětem první části této kapitoly je deskripce jednotlivých respondentů, respektive jejich základních názorů. V druhé části je pak hlavním úkolem předložit odpovědi na výzkumné otázky. Zde jsou názvy kapitol řazeny způsobem dle znění výzkumné otázky, přičemž jejich přesnou formulaci uvádí práce výše, přesněji ve druhé části. K výzkumným otázkám jsou přiřazeny také otázky ze scénáře a tabulky, které slouží k lepší orientaci v dané problematice.

4.1 Deskripce respondentů

Popis respondentů v předchozí kapitole této bakalářské práce je zaměřen na vzorek, což znamená pouze na základní charakteristiku respondenta. Deskripce v tomto případě spočívá v interpretaci průběhu rozhovorů a základních názorů jednotlivých respondentů. V následující deskripci se opět objevuje řazení jednotlivců do dvou skupin dle zkušeností s Erasmus+ programem.

1. Studenti bez zkušenosti s pobytem v zahraničí – „Neerasmus“ studenti

Respondent č. 1 – Pavel

Student, který studuje dva obory bakalářského stupně. Nachází se současně ve druhém a třetím ročníku. Na otázky odpovídal poměrně rozvinutými formulacemi, nebál se vyjádřit.

Pavel se nachází ve fázi, kdy bydlí na bytě – „privátě“ v Hradci Králové, tedy univerzitním městě a za rodiči domů, jak říká, jezdí jen občas na víkend. Je jedináček a pochází z funkční rodiny. Jako doma se cítí i na zmíněném bytě v Hradci Králové. Respondent říká, že se tam cítím spokojeně a už to „tam“ zná delší dobu. Na bytě má své osobní věci, zařídil si pokoj podle sebe a bydlí s pohodovým spolubydlícím. Jako domov popisoval byt ve městě, jehož název v rámci anonymity nepředkládáme, je pro něj jistota, má v něm lidi, které má rád a oni jeho, má se na co spolehnout, může se v něm svěřit. Vyslovuje se k domovu jako místu, kde si může dělat, co chce, nějak se nepřetvařovat, odpočívat bez nějakých starostí. Tvrdí o sobě, že je městský typ, na vesnici by se dle něj „nudil“. Dokázal by si představit žít mimo Českou republiku, ale

musel by mít jistotu bydlení a práce, aby se dokázal uživit. O studijním pobytu v rámci programu Erasmus zatím neuvažoval, protože musí psát bakalářskou práci. V budoucnu však plánuje na magisterském stupni do zahraničí vyjet, a to i dle jeho názoru také proto, že navazující stupeň nabízí lepší výběr destinací pobytu. Vůči cizincům v ČR se staví kladně, pokud se chovají slušně.

Respondent č. 2 – Romana

Studentka posledního ročníku bakalářského studia. Rozhovor probíhal rozpačitě, na otázky respondentka odpovídala jednoduše. U některých otázek nedokázala zcela odpovědět.

Romana žije v rodinném domě s rodiči a sestrami v Hradci Králové, zde se nachází i univerzita, kterou navštěvuje. Nikdy nebydlela na koleji nebo „privátě“. Sama říká, že je na rodičích závislá. Domov jí tvoří rodiče, sestry a okolí, kde může být taková jaká je. Součástí domova jsou jí i domácí mazlíčci, mají papouška a psa. Nedokázala by si představit studovat jinde než v Hradci Králové. Jako doma se cítí u přítele, kde vnímá, že je součástí rodiny, ale cítí, že má svůj domov u rodičů a sester. Žít mimo ČR by si bez rodiny nedokázala představit. V budoucnu by chtěla žít tam, kde žije, tam je to pro ni ideální místo. Znamená to, že se veškeré služby nachází nedaleko. O výjezdu do zahraničí neuvažovala, protože má podle ní „slabší angličtinu“. Překážkou kromě jazykových kompetencí jsou i prarodiče, které pravidelně navštěvuje. Do budoucna výjezd neplánuje. S cizinci v České republice nemá problém, říká, že „jestli se jim tu líbí, ať tu žijí“.

Respondent č. 3 – Anna

Studentka druhého ročníku bakalářského studia. Velmi otevřená a hovorná, na otázky odpovídala květnatě.

Anna se nachází v situaci, kdy přes týden bydlí na „privátě“ v Hradci Králové a každý víkend se vrací domů za rodiči. Jede se odreagovat, popovídat si. Žije v domě společně s rodiči, bratrem, jeho přítelkyní a babičkou. Na „privátě“ bydlí na pokoji společně s kamarádkou. Domov si spojuje s rodinou, zázemím a láskou. Tam kde se cítí dobře a je uvolněná. Je tam klid, pohodlí a připravené jídlo. Doma má také domácího mazlíčka, a to kočku. Jako doma se cítí všude, kde bydlí a má tam postel. Říká, že je nenáročná a stačí jí postel. Když je na „privátě“, tak je pro ni důležitý její počítač, bez

kterého by ji to táhlo více domů. Skrze něj je v kontaktu s rodiči. Má úzký vztah s matkou a bratrem, se kterými je během týdne v intenzivním kontaktu. Žít mimo ČR by si dokázala představit na dobu dvou, tří let. O programu Erasmus neuvažovala, a to kvůli finanční stránce a také proto, že chce dostudovat v ČR. Do budoucna neplánuje studijní výjezd, ale raději pracovní stáž. Cizinci v ČR jí nevadí, ale s žádným nepřišla do kontaktu, proto neví.

Respondent č. 4 – Kateřina

Studentka druhého ročníku bakalářského studia. Odpovídala poměrně rozvinutými větami. Rozhovor byl uvolněný, respondentka se nebála mluvit.

U Kateřiny je situace podobná jako u respondentky č. 2. Kateřina žije s matkou a jejím přítelem v Hradci Králové, který je zároveň i místem univerzitním. V Hradci Králové žije od malička. Sourozence nemá. Domov si spojuje s rodinou, ale také s mazlíčky, má doma tři kočky. Nedokázala by si představit domov bez zvířat, hovoří, že dotvářejí atmosféru a že to lidi sblížuje. Doma by měla být v pohodě a bezpečí. Bezpečí pro ni znamená, že je s lidmi, kterým může věřit. S cizími lidmi se necítí dobře. Žít mimo ČR by si nejspíše dokázala představit, ale nutností je pro ni jistota v podobě práce, také by záleželo na příteli, který žije v ČR. O programu Erasmus uvažovala, ale díky zkušenosti z vysokoškolské koleje ji výjezd do zahraničí nelákal. Věděla, že by jela na chvíli, a za chvíli by se zase vrátila. Byla by pro ni krátká doba na všechno zcela měnit a také myslet na realitu, která nutně přichází při návratu.

Respondent č. 5 - Václav

Student třetího ročníku bakalářského studia. Jeho odpovědi byli rozvité, nebyl pro něj problém se k čemukoliv vyjádřit.

Je v situaci, kdy bydlí v Hradci Králové a za rodiči, kteří žijí na vesnici, jezdí jednou, dvakrát za měsíc. Říká o sobě, že je prakticky „hradečák“ a to díky tomu, že při studiu také pracuje ve sportovní oblasti. Za domov ale považuje „ten u rodičů“ na vesnici. Kde má i příbuzné a je to místo, kde prožil mládí, je pro něj zázemím. Má zde klid, pohodu. Hovoří, že je to odpočinek od každodenních povinností. Domov si spojuje také s bezpečím, čímž má na mysli to, že ho doma rádi očekávají, může se na ně spolehnout a myslí to s ním dobře. Jako doma je v Hradci Králové, kde přespává, vrací se tam každý den. V širším pojetí vnímá jako svůj domov také Českou republiku. O žití

mimo ČR uvažoval, ale sám by si nedokázal představit žít sám v zahraničí. Neuvažoval o výjezdu v rámci programu Erasmus, ale přemýšlel o něm, protože viděl kolem sebe přátele a známé, kteří vyjíždějí. Překážkou mu byly povinnosti spojené se sportem a v současné době i přítelkyně. V budoucnu neplánuje studijní cestu do zahraničí, pouze v případě, že by nastala nenadálá situace či by zde neměl žádné povinnosti. S cizinci nemá problém, jen jich nesmí být příliš.

Respondent č. 6 – Karel

Student druhého ročníku bakalářského studia. Samotný rozhovor byl uvolněný, respondent dokonce navazoval kontakt s tazatelem v podobě položení otázky.

Je v situaci, kdy na univerzitu každý den dojíždí. Žije společně s rodiči, sestrou a prarodiči v domě na vesnici nedaleko Hradce Králové. Zkušenost s vysokoškolskými kolejemi nebo žitím na „privátě“ nemá. Sám říká, že žije celý život v jednom domě. Má k domovu emotivní vztah, tedy mnoho vzpomínek, jakými jsou první přátelství nebo první lásky. Cítí se zde dobře a je si vědom, že doma má jeho lidi, tedy ty, kterým mu na něm záleží. Je tam v pohodě a bezpečí, ono bezpečí nachází v možnosti se schovat a nečekat žádný „podraz“. Když přichází domů, první co udělá je, že „podrbe“ psa, je rád, když ho někdo přivítá. Nedokázal by si představit žít ve městě. Říká o sobě, že je fixován na vesnici, která je spojena s jeho domovem, v této souvislosti mluví o zahradě a krajíně za domem. O Hradci Králové jako městě, kde občas přespává u přítelkyně, mluví jako o místě, kde by si nedokázal představit žít. V budoucnu by rád bydlel tam, kde bydlí, ve stejné vesnici. Žít mimo ČR by si nedokázal představit. Rád cestuje, ale také hovoří o tom, že je „domovský typ“. O programu Erasmus neuvažoval. Tato možnost ho nelákala. Podle něj „zabítý půlrok“. Usiluje o to, aby včas dokončil školu. Až dostuduje, možná podnikne pracovní stáž. Cizinci mu nevadí, když žijí jako „my“.

Respondent č. 7 – Tereza

Studentka třetího ročníku bakalářského studia. Tereza odpovídala uvolněně, občas pro ni bylo problematické vyjádřit pocity spojené s domovem.

V době pořizování rozhovoru se nacházela v situaci, kdy dokončovala bakalářské studium v Hradci Králové a dojížděla z domova jednou týdně na univerzitu. Měla zkušenost s vysokoškolskými kolejemi a také „privátem“. Žije s rodiči v bytě, ve městě jehož název neuvádím kvůli anonymitě. Je jedináček. S domovem si spojuje

rodiče, domácího mazlíčka a to papouška, kterého má ve svém pokoji, tudíž, jak říká, tam není sama. Doma je tam, kde se cítí v pohodě, není ve stresu, má tam lidi, kteří ji mají rádi. Ze školy se domů těší do své postele. Jako domov má i město, ve kterém žijí i její příbuzní a prarodiče. I když nad tím nepřemýšlí, Českou republiku bere jako domov a to také díky zkušenosti ze zahraničí. Dokázala by si představit žít mimo ČR, ale ne sama, chtěla by tam rodinu. O programu Erasmus a výjezdu do zahraničí uvažovala, ale ve třetím ročníku nechtěla vyjet hlavně kvůli bakalářské práci a také proto, že usilovala o kvalitní zemi pro obor, který studuje, přičemž nabídka destinací pro ni nebyla vyhovující. Do budoucna by vyjela spíše na pracovní stáž. Na cizince se dívá pozitivně a říká, že je má asi i ráda. Jsou ji sympatičtí ti, co se zde dlouhodobě žijí, přizpůsobují se nám.

Respondent č. 8 – Štěpán

Student druhého ročníku bakalářského studia. Štěpán se zdál nervózní, odpovídal poměrně jednoduchými formulacemi. Postupem času ztrácel zábrany a uvolnil se.

Žije v domě s rodiči a sestrou v malém městě nedaleko Hradce Králové. Nachází se v situaci, kdy do školy pouze dojíždí. Domov si spojuje s místem plných jeho věcí a klidem. Jeho pokoj, to je vlastní prostor, kde může být svým vlastním pánem, je tam jeho postel, počítač. Pokud tam někoho nepustí, tak tam není, nejsou tam cizí lidi, na které by musel brát ohledy. Je pro něj důležité bezpečí a jistota toho, že má kde spát nebo se najíst. Když není někde doma, v tom případě nemá svoji postel, svoje lidi. Domov je pro něj spíše dům, zahrada a město kde žije, než-li Česká republika. Dokázal by si představit žít mimo ČR. O programu Erasmus uvažoval, lákalo ho vyjet a vidět něco zajímavého a také vnímal zkušenosti kamarádů s výjezdem do zahraničí. Rozhodl se, že nepojede a to proto, že byl by mezi cizími lidmi a neměl zázemí, nemohl by dělat to, co chce. Cizinci, jak říká, mu „vyloženě nevadí“. Turisty neřeší a u cizinců, kteří zde žijí delší dobu, vnímá individuální rozdíly.

2. Studenti se zkušeností s pobytem v zahraničí – „Erasmus“ studenti

Respondent č. 9 - Nikola

Studentka posledního ročníku inženýrského studia. Nikola se nebála vyjádřit, byla ochotná odpovídat na veškeré otázky.

Žije v bytě s rodiči a mladší sestrou. Jejím bydlištěm je Praha, kde také navštěvuje univerzitu. Nachází se v situaci, kdy do školy pouze dojíždí, a to v rámci hlavního města. Nikdy nebydlela na koleji nebo „privátě“. Zkušenost s koleji zažila až na studijním pobytu. Výjezd do zahraničí absolvovala v Lotyšsku, kde strávila pět měsíců s přestávkou na Vánoce, které strávila v ČR, a to proto, že tyto svátky tráví vždy s rodinou. O programu Erasmus uvažovala již během bakalářského studia, ale necítila se, aby tuto cestu absolvovala, měla strach z cizího prostředí. Tento výjezd byl pro ni poslední možností v rámci studia. Erasmus pro ni byl zkouškou dospělosti.

Domovem je pro ni rodina, kterou skloňuje ve všech pádech, je její prioritou a zázemin, kam se ráda a chce vracet. Rodina je dle respondentky životní základnou a stabilitou. Cítí se doma tam, kde má své věci, které má ráda, může si tam dělat, co chce a nepodřizovat se nikomu. Je to jistota, známé místo. Objevuje se u ní situační podmíněnost domova, kdy v průběhu pobytu hovořila, že jde domů, ale myslela tím pouze místo pobytu, zatímco domov má stále u rodičů. S ČR si spojuje slovo vlast. Před Erasmem neuvažovala, že by žila mimo ČR, ale nyní si dokáže představit žít i jinde. V minulosti měla obavy z jazykové bariéry. Po zkušenosti s výjezdem do zahraničí se cítí více jako Evropanka. Cizince v ČR rozlišuje podle toho, zda se chovají slušně. Chce, aby „Česko zůstalo Českem“.

Respondent č. 10 – Markéta

Studentka třetího ročníku bakalářského studia. Rozhovor probíhal bez jakéhokoliv problému, v přátelské atmosféře. Markéta byla otevřena otázkám a odpovídala rozvinutými větami.

Životní situace respondentky je taková, že bydlí s rodiči na vesnici v rodinném domě a do školy pouze dojíždí. Nikdy nebydlela na koleji či privátě. Zkušenost s vysokoškolskými koleji zažila poprvé na studijním pobytu. Erasmus pobyt absolvovala v Lotyšsku, kde strávila jeden semestr. Vánoce prožila v ČR, a to díky rodičům, kteří ji přesvědčili, aby přijela domů. Nápad odjet na studijní pobyt se rodil již v dřívější době, avšak impulzem pro ni byla skutečnost, že byla nucena o rok prodlužovat studium. Myšlenkou pro výjezd byly také další výhody, jakým je dle Markéty zlepšení jazyka, osamostatnění se, poznání nových lidí a vyzkoušet si studium v angličtině. Erasmus by Markéta přirovnala ke zkoušce dospělosti.

Domovem je pro Markétu rodina, ve které má oporu. Rodiče jsou podle ní jistota a cítí od nich lásku. Avšak po Erasmu si uvědomila, že dokáže žít bez rodičů, a ráda by se odstěhovala, trávila čas mezi vrstevníky a rozvíjela se. Nabývá dojmu, že ji domov svazuje. V pokoji na studijním pobytu byla jako doma díky přátelům a maličkostem, jakým je například oblíbený hrnek, které jí připomínaly domov. Ve spojitosti s domovem hovoří o vesnici, kde bydlí, jako o „naší vesničce maličké“. V návaznosti na tuto obec si vybavuje její dům a chalupu a také krajinu v okolí. Na Erasmu se jí stýskalo po ČR. V budoucnu by si ovšem představila žít mimo ČR a to zásluhou zahraničního pobytu. S cizinci v ČR nemá větší problém, pouze vyjádřila obavy z přistěhovalců, u kterých nechce aby „nepřeválcovali“ Českou kulturu.

Respondent č. 11 – Ondřej

Student posledního ročníku bakalářského studia. Ondřej byl při rozhovoru v dobré náladě, byl otevřený, ochotně odpovídal na otázky, k čemuž také přispělo známé prostředí jeho bytu.

Nachází se v situaci, kdy téměř veškerý čas tráví na „privátě“ v Hradci Králové a to společně s přítelkyní. Zde také navštěvuje univerzitu a zaměstnání. Za rodinou jezdí jen minimálně. U rodiny bydlí v domě společně s matkou, bratrem a babičkou. O programu Erasmus uvažoval poměrně krátce, přibližně dva měsíce, kdy pro něj byla určující přednáška o programu Erasmus zprostředkovaná Referátem vědy a zahraničních styků. Výhodu spatřoval ve zlepšení jazykových kompetencí, usiloval o změnu stereotypu a chtěl si dokázat, že se umí sám o sebe postarat. Erasmus pro něj byl něco jako zkouškou dospělosti.

Domov si pojí s lidmi, než-li s místem. Říká, že se v mládí hodně stěhoval. Doma, znamená pro něj rodina, pohodlí také i jeho uspořádání věcí. Může zde dělat, co chce a nemusí řešit společenské konvence. Hovoří o sobě jako o člověku, který rád sedí doma. Jako domov pojímá byt v Hradci Králové, protože zde tráví většinu času, ale zároveň říká, že pro něj nic neznamená, byt je pronajatý. Nechtěl by žít mimo ČR, v tomto je vlastencem. Dokázal by si představit žít mimo ČR pouze v případě dobré pracovní příležitosti, kdy by s touto příležitostí souhlasila i rodina. Jako Evropan se necítí. Cizinci v ČR Ondřejovi nevadí, vyjadřuje se tak, že jsou „tady“ potřební. Turisty nevnímá jako cizince v ČR.

Respondent č. 12 – Veronika

Studentka třetího ročníku bakalářského studia. Veronika, velmi přátelská osoba, která odpovídala na veškeré vyslovené otázky. Atmosféra rozhovoru byla velmi uvolněná.

Respondentka se nachází v situaci, kdy bydlí na vysokoškolské koleji v Hradci Králové a za rodiči domů do města, jehož název nebudu v rámci anonymity předkládat, jezdí pouze na víkendy. I když pochází z rozvedené rodiny, všichni společně mají krásné vztahy. V rámci programu Erasmus vyjela do Portugalska na necelých šest měsíců s přestávkou na Vánoce, které prožila doma v ČR. Podobně jako respondentka č. 9 hovoří o tom, že si Vánoce nedokáže představit jinak než s rodinou. O Erasmu přemýšlela od prvního ročníku na vysoké škole, ale byla ve fázi osamostatňování, zažívala první zkušenosti mimo domov. Bála se jazykové bariéry.

Domovem jsou pro ni lidé, rodina a zároveň místo, kde se cítí v bezpečí a má tam svůj klid, může si zde dělat svoje věci. Pokoj doma je pro ni jejím „královstvím“, má zde svoje věci a lidi, také rybičky. Během Erasmu pocítovala jako domov i město Coimbra a to tím, že se cítila dobře, měla kolem sebe přátele, jak říká „druhou rodinu“. Opět je zde vidět situační podmíněnost domova, kdy respondentka věděla, že opravdový domov jí zůstal v ČR, ve městě u rodiny. Ve městě, díky tomu, že ho zná, orientuje se zde, vidá známé tváře a má na tomto místě rodinu. Ačkoli by ráda cestovala a podnikla stáž do zahraničí, v budoucnu by chtěla žít v ČR, s rodinou v blízkosti. Na Erasmu zjistila, že je pro ni doma v České republice. O cizincích v ČR si myslí, že nás Čechy mohou obohatit. Před Erasmem by si cizinců více všímala, dnes jsou pro ni běžnou součástí.

Respondent č. 13 – Kristýna

Studentka třetího ročníku bakalářského studia. Rozhovor s Kristýnou probíhal v uvolněné atmosféře. Respondentka odpovídala rychle, občas poměrně jednoduššími formulacemi.

Kristýna se nachází ve fázi, kdy žije a studuje v Hradci Králové. Studium bude o rok prodlužovat, a to díky mimoškolní činnosti AISEC.¹⁸ Bydlí v bytě společně s matkou a bratrem. Zahraniční studijní pobyt absolvovala v Lotyšsku po dobu pěti

¹⁸ AISEC je „mezinárodní studentská organizace, která zprostředkovává studentům praxi“. [web AISEC cit. 23. 4. 2015]

měsíců. Rozhodování podat přihlášku probíhalo asi měsíc, přičemž nápad se zrodil právě díky činnosti v organizaci AISEC. Strachovala se, že ztratí brigádu, ale spatřovala velký přínos Erasmu jako důležitý bod do životopisu, další výhodou pro ni byla možnost něco zažít a vidět.

Domov před Erasmus pobytem byl pro Kristýnu samozřejmostí, když přijela začala si ho vážit. Po Erasmu se také upevnil její vztah s matkou a bratrem. Na studijním pobytu se necítila jako doma, protože bydlela na koleji, která pro ni nebyla osobní a neměla zde soukromí. Osobní věci na Erasmu jí byl počítač. S domovem si pojí pocit sounáležitosti, bezpečí, může se v něm chovat přirozeně, být v pohodě a pohodlí. Důležitý je pro ni její pokoj, který má zařízený podle sebe a jsou tam její osobní věci, její postel. Zajímavá skutečnost je i spojení domova s vysokorychlostním internetem a českým jídlem. Tvrdí, že je hradecká patriotka a jako domov vidí i Českou republiku. Hovoří, že je pro ni domov celý svět. Ačkoli by vyjela ráda do zahraničí na pracovní stáž, odstěhovat se mimo ČR nechce. Cizinci Kristýně nevadí, pokud ovšem nepáchají trestnou činnost.

Respondent č. 14 – Jaroslav

Student posledního ročníku bakalářského studia. Rozhovor s Jaroslavem probíhal po celou dobu v přátelské atmosféře, respondent byl velmi sdílný. Avšak ke konci rozhovoru, díky časovému deficitu z jeho strany, začal odpovídat jednoduchými větami.

Jaroslav se nachází ve fázi, kdy do školy pouze dojíždí, nemá v Hradci Králové bydlení. Respondent pochází z rozvedené rodiny, bydlí s matkou a otčímem na venkovské samotě, kam se před rokem přestěhoval. Sám říká, že si ještě nezvykl bydlet na venkově. Předchozí bydliště měl ve městě, kde měl na dosah veškeré služby. Erasmus absolvoval v Portugalsku po dobu šesti měsíců. O studijním výjezdu do zahraničí začal uvažovat ve chvíli, kdy věděl, že musí prodlužovat studium o rok. V tu dobu stál před rozhodnutím, zda žít stejný stereotyp nebo někam odjet. Byla to i dobrá příležitost prolomit jeho obavy z cestování.

V době rozvodu rodičů, kdy mu bylo 13 let, se seznámil s cikánským heslem, s nímž se ztotožňuje. Samotné heslo zní: „Můj domov je tam, kde jsem já“. Není vázaný na místo. Na Erasmu v Portugalsku se cítil jako doma, a to díky vřelosti Portugalců a strukturou domu, ve kterém žil. Domov je pro něj místem, kde není stres, je tam

v pohodlí a bezpečí, rád se tam vrací a stejně rád i odchází. Součástí domova jsou mu staré věci a každodenní rituály. Domov si spojuje jak s ČR, dle jeho slov se zde narodil a chápe ho jako přirozený domov, tak s Evropou, o které si myslí, že je nejlepším místem na světě. K cizincům nemá negativní postoj. Myslí si, že turisté by nikomu neměli vadit a říká: „ti co tu žijí, tak ať tu žijí“.

Respondent č. 15 – Aleš

Student posledního ročníku magisterského studia. Rozhovor s respondentem probíhal ve velmi přátelské atmosféře. Jeho odpovědi byly květnaté.

Aleš se nachází v etapě osamostatňování se, jak sám říká přechod, kdy „dojíždí“ určitou fází a vstupuje do nové. V době vzniku rozhovoru bydlel v Brně, v bytě s rodiči. Ve stejném městě také navštěvuje Masarykovu univerzitu. V současné době odchází od rodičů a zařizuje si spolubydlení. Studijní pobyt strávil po dobu pěti měsíců v Lotyšsku. O programu Erasmus uvažoval delší dobu, ale cítil se zde dobře a potřeboval podle něj „vnitřně uzrát“. Byla to pro něj poslední možná varianta absolvovat zahraniční studijní pobyt. Hovoří také o impulzu, který rozrušuje stereotyp a jakémsi tranzitu, připravit rodiče na jeho odchod z bytu.

Domov je pro něj místem, kde má dobrý pocit, může si tam dělat, co chce. K domu se pojí jeho pokoj, kde má věci, které používá, knihovnu. Stále jsou tam jeho rodiče. Během Erasmu cítil zájem a podporu od rodičů. Má emocionální vztah k bytu v Brně, potažmo i zmíněným rodičům. Na studijním pobytu mu město Riga zevšednělo a stalo se mu domovem, proto se snažil cestovat. Po Erasmu je domov stále místem bezpečí, kde se může na koho obrátit. Myslí, že Evropa nepotřebuje hranice a je pro něj také domovem. Do budoucna nechce zůstat v Brně, město dobře zná. Ideálně by rád žil mimo ČR. Rozlišuje dva typy cizinců. Turisty nazývá ty, kteří mluví anglicky, a cizinci pak míní přistěhovalce, které je dle jeho názoru těžké integrovat do české společnosti, protože se vůči nim projevuje xenofobně.

Respondent č. 16 – Karolína

Studentka třetího ročníku bakalářského studia, která důsledkem Erasmus pobytu o rok prodlužuje studium. Atmosféra rozhovoru byla v přátelském duchu. Respondentka se rozhovořila v rámci otázek spojených se zahraničním pobytem, u některých otázek spojených s domovem pro ni bylo obtížné je definovat.

Karolína se nachází v situaci, kdy bydlí na vesnici nedaleko Hradce Králové a do školy dojíždí. Žije s rodiči, bratrem a babičkou v rodinném domě. Na Erasmus vyjela do Portugalska na šest měsíců. O studijním pobytu přemýšlela asi dva roky, vždy měla strach kvůli nedostatečné znalosti angličtiny. Ve škole navštěvovala kurz portugalštiny, který ji motivoval k rozhodnutí vyjet. Jakmile uviděla v nabídce Portugalsko, neváhala a rozhodla se pro studijní pobyt v této destinaci.

Před Erasmem byla mezi lidmi nejistá a domov jí byl místem, kde se mohla uvolnit a být sama sebou což, jak hovoří, se změnilo. S domovem si spojuje zázemí, podporu ve studiu, rodiče nebo lidi, kteří ji mají rádi. Opět se objevuje ve spojitosti s domovem jistota, jakési útočiště před světem. V jejím pokoji, ve kterém žije celý život, má všechny svoje věci. Součástí doma jsou mazlíčci a to dva psi. Krajina v místě bydliště. Na ČR není fixová, má tu však rodinu. Zmiňuje se také o tom, že díky vřelosti Portugalců se v Portugalsku cítila být jako doma více než v ČR. Nicméně o žití mimo ČR neuvažovala, a to kvůli psům. Kdyby se naskytla dobrá pracovní příležitost, poté by zvážila možnosti. Na cizince se dívá pozitivně, rovněž se vyslovuje k tomu, že po Erasmu vyhledává kontakt s cizinci.

4.2 Odpovědi na výzkumné otázky

Úkolem této kapitoly je zodpovědět výzkumné otázky a zároveň navázat na předchozí kapitolu s názvem Deskripce respondentů.

4.2.1 Jaké motivy měli studenti pro výjezd a jaké důvody pro nevyjetí do zahraničí?

Tato výzkumná otázka má za úkol odhalit motivy studentů, kteří na studijní pobyt do zahraničí vyjeli a důvody těch studentů, kteří zkušenost se studijním pobytem v zahraničí nemají. Zachytit aspekty obou skupin v souvislosti s rozhodováním, zda studenti absolvují program nebo nikoliv.

Následující tabulka níže zachycuje otázky týkající se Erasmus studijních pobytů v rámci obou skupin studentů. Smyslem poslední otázky je, zda existuje rozdíl v tom, zda kupříkladu záliba v cestování neovlivňuje otevřenost podniknout studijní cestu do zahraničí.

Tab. 3. Otázky vztahující se k výzkumné otázce č. 1

„Erasmus“ studenti	„Neerasmus“ studenti
Proč si student vybral právě tuto destinaci? Co hrálo největší roli při výběru místa studijního pobytu?	Uvažoval nebo neuvažoval/a respondent během studia odjet do zahraničí v rámci studijního programu Erasmus?
Kde se zrodil respondentův nápad odjet na Erasmus studijní pobyt?	V případě, že uvažoval, jaké byly jeho myšlenky pro a proti? Proč neuvažoval?
Jaké myšlenky byly pro a proti výjezdu na studijní pobyt?	Zda respondent v budoucnu plánuje vyjet v rámci programu Erasmus.
Jak dlouho student uvažoval o výjezdu do zahraničí?	Za jakých okolností by byl ochotný podniknout studijní cestu do zahraničí?
Cestují studenti rádi? Proč ano nebo ne?	Cestují studenti rádi? Proč ano nebo ne?

Zdroj: vlastní výzkum

Struktura odpovědi na tuto výzkumnou otázku je následující:

- Výpovědi „Erasmus“ studentů
- Výpovědi „Neerasmus“ studentů
- Komparace odpovědí skupiny „Erasmus“ a „Neerasmus“ studentů

4.2.1.1 Výpovědi „Erasmus“ studentů

Studentů, kteří absolvovali pobyt v zahraničí, neustále přibývá. Kde se rodí nápad odjet do zahraničí a studovat tam? Jak studenti uvažují a co je jejich hlavní motivační silou vyjet na studijní pobyt?

Tab. 4. „Erasmus“ studenti a jejich motivy pro výjezd na studijní pobyt.

Číslo, jméno respondenta	Destinace pobytu	Doba ¹⁹	Jak dlouho uvažoval? Jaká okolnost?	Motivy pro výjezd na studijní pobyt
9. Nikola	Lotyšsko	5	Dlouhodoběji, poslední možnost	Zlepšit angličtinu, bod do životopisu, osobní rozvoj
10. Markéta	Lotyšsko	5	Krátkodobé, nechtěné prodloužení studia	Zlepšit angličtinu, osamostatnění se, studium v anglickém jazyce, noví lidé, jiné prostředí
11. Ondřej	Lotyšsko	4	Krátkodobé, přednáška o Erasmu	Hlavně kvůli jazyku, změna stereotypu, dokázat se o sebe postarat
12. Veronika	Portugalsko	5	Dlouhodoběji, potřebovala „uzrát“	Osamostatnit se, nová kultura, zlepšení angličtiny, noví lidé

¹⁹ V měsících

13. Kristýna	Lotyšsko	5	Krátkodobější, měsíc rozhodování	Bod do životopisu, něco zažít a vidět
14. Jaroslav	Portugalsko	6	Krátkodobé, nechtěné prodloužení studia	Změna stereotypu, prolomit obavy z cestování
15. Aleš	Lotyšsko	5	Dlouhodoběji, poslední možnost	Změna stereotypu „zaploumat“, studium
16. Karolína	Portugalsko	6	Dlouhodoběji, Portugalsko v nabídce zemí	Portugalsko, zlepšit si jazyky – anglický a portugalský, osamostatnit se

Zdroj: Vlastní výzkum

Nejfrekventovanějším motivem pro studenty bylo zlepšení cizího jazyka. Nikola v rozhovoru hovoří takto: *„určitě jsem si říkala, že to je fajn životní zkušenost, pak že angličtinu snad taky posílím“*. Ondřej, Jaroslav a Aleš mluví o změně stereotypu. Každý z těchto respondentů se nacházel v různých životních situacích a etapách. Respondent Aleš hovoří o stereotypu v jeho situaci takto: *„já jsem měl pocit, jako, že jsem byl tady ve hrozně velkém stereotypu, protože dost i třeba vyučujících, tak nějak tlačili, že možná bych tady měl skončit na doktorátu a necítil jsem se na to úplně, že tady zůstanu, a nic jsem neviděl a nezažil“*. Jaroslav kvůli neočekávanému prodloužení studia stál před volbou jak tvrdí: *„budťo strávím další půl rok v Čechách s tím, že budu dělat bakalářku, ale v podstatě budu žít stejnej stereotyp, anebo můžu někam odjet“*. Student Ondřej spatřoval stereotyp v partnerském vztahu, kdy hovoří o přítelkyni: *„jsme spolu dlouho a asi sem chtěl možná i trošku změnu z toho stereotypu“*.

Osobní rozvoj a osamostatnění se hrálo velkou roli. K motivu osamostatnění se výstižně vyjadřuje respondentka Markéta, která říká: *„odjedu od rodičů, že se osamostatním, zkusím si žít sama, zkusím si jaký to je žít v cizí zemi a postavit se na*

vlastní nohy“. Také se objevuje touha po poznání *„zjistit jaký to bude, když jako se o sebe budeš muset postarat sám“* říká respondent Ondřej.

Zajímavé je, že pouze respondenti Markéta a Aleš hovoří o motivu studovat v zahraničí. Program Erasmus je programem studijním, proto studium v zahraničí by měl být jakýmsi hlavním pohonem. Avšak studenti pro motiv vyjet do zahraničí spatřují zejména:

- **Zlepšení jazykových kompetencí** (respondenti č. 9, 10, 11, 12, 16)
- **Osamostatnění se** (respondenti č. 10, 11, 12, 16)
- **Změna stereotypu** (respondenti č. 11, 14, 15)
- **Zajímavý bod do životopisu** (respondenti č. 9, 13)
- **Noví lidé a kultura** (respondenti č. 10, 12)

Výběr destinace pobytu

Respondenti z výzkumného vzorku strávili studijní pobyt pouze v zemích Lotyšsko a Portugalsko. Dvě zcela odlišné země jedna na severu, a druhá na jihu Evropy. Proč si studenti zvolili právě tu či onu destinaci? Na tuto otázku se zaměříme níže.

Proč si studenti vybrali jako destinaci studijního pobytu Lotyšsko:

- **Geografická poloha: země na severu Evropy**

Všichni respondenti se shodují, že chtěli „na sever“. Konkrétní důvody se však liší individuálně dle jednotlivého studenta. Studentky Nikola a Markéta chtěly do Norska. Důvodem, proč tyto dvě studentky do této země nevyjely, byla ze strany respondentky Nikoly přílišná finanční zátěž. Z pohledu Markéty pak vysoká úroveň anglického jazyka, na kterou dle respondentky nedosahovala. Studentka Kristýna měla dlouhodobou touhu navštívit Finsko, které v nabídce zemí nebylo. Respondent Aleš vyžadoval kvalitní studium, vyjadřuje se takto: *„když se jede na jih, tak je to opravdu jenom o těch pártýs a ta škola je až dost nudná, protože se tam nic nedělá a tím pádem jako víc na sever je to víc náročnější“*. Tento respondent měl díky cestování

zkušenost s Baltskými státy, které se mu zalíbily. Student Ondřej díky špatné pracovní zkušenosti, kterou absolvoval v Itálii, chtěl raději „na sever“.

- **Omezená nabídka zemí, kam student může vyjet**

Respondenti Kristýna a Ondřej poukazovali na omezenou nabídku destinací, kam může student v rámci své domovské univerzity vycestovat.

Proč si studenti vybrali jako destinaci studijního pobytu Portugalsko:

- **Omezená nabídka zemí, kam student může vyjet**

Tak jako u země předchozí, studenti upozorňovali na nabídku destinací, které poskytuje univerzita. Dle Jaroslava a Veroniky, kteří se o tomto faktu zmiňovali, bylo rozhodující charisma té země. Pro Jaroslava se zdála být „nejexotičtější“ a Veronika uvažovala o lidech, kteří jsou jak známo přívětiví a o klimatických podmínkách země, tedy teplém klima.

- **Jazyková vybavenost**

Respondentky Veronika a Karolína pak uvažovaly o zemi v rámci jazykové připravenosti. Obě studentky navštěvovaly kurz portugalského jazyka, který je k této zemi motivoval. Studentka Karolína pak také dala na doporučení známých.

Co studenty odrazovalo od studijního pobytu v zahraničí?

Motivy, které studenty vedly k absolvování pobytu, byly vysvětleny výše. Ačkoliv studenti Erasmus studijní pobyt absolvovali, je třeba také zdůraznit i překážky, s kterými se při rozhodování potýkali.

Překážky, které studenti před Erasmem měli, byly velmi různorodé, od strachu z něčeho nového, přes obavy z jazykové bariéry či existujícího partnerského vztahu.

Překážky jednotlivých respondentů při rozhodování:

Respondentka č. 9 Nikola měla strach z nového prostředí. Říká: „*v podstatě jet jako sama do jiný země, takovej jako strach no, strach z novýho*“

Respondentka č. 10 Markéta se potýkala s obavami spojenými s jazykem a novými lidmi, hovoří o tom „že si nenajdeš nějaký kamarády, že tam budu sama a že jako se se mnou nebudou chtít bavit“. Také měla v době odjezdu na studijní pobyt přítele.

Respondent č. 11 Ondřej. Překážkou i motivem zároveň byla jeho přítelkyně. Také měl obavy ze studia v ČR v podobě povinností, které musel po Erasmu splnit. Obával se také poškození vztahů se spolužáky.

Respondentka č. 12 Veronika se obávala jazykové bariéry. Přičemž studentka mluvila o důležitosti komunikace, aby se cítil dobře, jako doma. „*Strašně jsem se bála, že asi nebudu moc komunikovat do takový míry, abych se tam cejtila jako doma nebo prostě spokojeně s těma kamarádama*“, říká respondentka.

Respondentka č. 13 Kristýna měla obavy z toho, že ztratí brigádu a nezvládne studium v zahraničí.

Respondent č. 14 Jaroslav měl obrovský strach z cestování. Takto se k této obavě vyjadřuje: „*já jsem nikdy předtím necestoval a dokonce jsem z toho měl obavy svým způsobem, to očekávání, nevíš jakoby co máš čekat*“.

Respondent č. 15 Aleš o obavách příliš nehovořil. Zmínil se pouze o přátelích a navázaných vztazích, kdy se vyjadřuje takto: „*mně vrtalo hlavou, jako nějakí přátelé a navázaný vztahy*“.

Respondentka č. 16 Karolína hovořila o stýskání po rodičích, k čemuž hovoří tímto způsobem: „*věděla jsem, že se mně bude stejskat po rodičích, protože když s nima bydlím, takže mám s nima takovej fakt úzkej vztah*“.

4.2.1.2 Výpovědi „Neerasmus“ studentů

Otázkou pro studenty, kteří pobyt neabsolvovali, byl faktor toho, zda o něm vůbec uvažovali nebo nikoliv. V případě, že neuvažovali, jaké důvody je k tomu vedly. Pokud o Erasmu začali uvažovat, jaké důvody byly zlomové, co bylo to hlavní v rozhodnutí nevyjet.

Tab. 5. Uvažování o Erasmus studijním pobytu – „Neerasmus“ studenti

Respondent	Uvažoval respondent o Erasmus studijním pobytu?	
č. 1 – Pavel	ANO	NE
č. 2 – Romana	ANO	NE
č. 3 – Anna	ANO	NE
č. 4 – Kateřina	ANO	NE
č. 5 – Václav	ANO	NE
č. 6 – Karel	ANO	NE
č. 7 – Tereza	ANO	NE
č. 8 – Štěpán	ANO	NE

Zdroj: Vlastní výzkum

Tab. 6. Plánují „Neerasmus“ studenti podniknout studijní cestu v budoucnu?

Respondent číslo, jméno	Studijní cesta v budoucnosti?	Kdy, nebo za jakých okolností?
1, Pavel	ANO	Magistr – zajímavější destinace. V tuto dobu také vyjíždí více lidí.
2, Romana	NE	Kdyby věděla, že ji zde nic nečeká. Byla by to příležitost naučit se jazyk.
3, Anna	NE	Po absolvování studia by vyjela na pracovní STÁŽ.
4, Kateřina	NE	Kdyby, tak jen na pár dní nebo výborná příležitost typu neodolatelné destinace.
5, Václav	NE	Kdyby nastala nenadálá situace, se kterou by souviselo, že by v České republice neměl povinnosti.
6, Karel	NE	Až dostuduje, uvažuje o pracovní STÁŽI.
7, Tereza	ANO	Navazující magisterské studium a spíše pracovní STÁŽ.
8, Štěpán	NE	Kvůli cizím lidem nechce vyjet do zahraničí. Neuvedl okolnosti, za kterých

		by byl ochotný absolvovat studijní pobyt.
--	--	---

Zdroj: vlastní výzkum

Většina respondentů v celé skupině tzv. „Neerasmáků“, odpověděla, že o pobytu v zahraničí neuvažovali, což je patrné z tabulky č. 5, která ukazuje na respondenty číslo 1, 2, 3, 5, 6. Studenti, kteří na pobyt nevyjeli, ve velké většině také v budoucnu neplánují, že by studijní pobyt absolvovali. Objevuje se zde zajímavý trend, kdy studenti preferovali pobyt v zahraničí ve formě pracovních stáží. Stáž zmiňují tři studenti (Anna, Karel a Tereza). Okolnosti, které by musely nastat, aby změnili názor a na pobyt vyjeli, jsou viditelné v Tabulce č. 6 s výše.

4.2.1.3 „Neerasmus“ studenti, kteří o Erasmu neuvažovali

Jak již bylo zmíněno, většina respondentů v celé skupině tzv. „Neerasmus“ studentů, odpověděla, že o pobytu v zahraničí neuvažovali (respondenti číslo 1, 2, 3, 5, 6). Studenti Pavel, Anna a Karel uvedli bariéru pro nevyjetí, která se váže ke studiu. Respondent Karel chtěl hladce dokončit studium, hovoří o tom, že se: „...*hlavně orientoval na to, abych tu školu dodělal co nejdřív a neměl tam prostě žádný zádrhly.*“ Studenti Anna a Pavel měli podobný důvod, což bylo přání dokončit jejich současné studium na domovské univerzitě. Pavel tvrdí, že o Erasmu neuvažoval díky bakalářské práci. Dle jeho slov: „*zatím neuvažoval, protože teď musím dělat na politologii bakalářku, takže není čas.*“

Zajímavé je, že pouze respondentka Romana uvedla jako překážku spojenou s výjezdem její špatnou znalost jazyka, hovoří: „*já fakt co se týče toho jazyku, tak to mám hodně slabší.*“ U této respondentky se také setkáváme se silnou vazbou na rodinu, přesněji na její nemocné prarodiče. Respondentka Romana tvrdí „*asi bych nedokázala prostě odjet na půl roku a nevidět je.*“

Finanční stránku spojenou s Erasmus výjezdem zmiňovala pouze studentka Anna. Tato respondentka hovořila o špatné finanční situaci, s níž by pobyt absolvovat nechtěla.

Dalším důvodem byly každodenní povinnosti respondenta Václava, který v době studií byl talentovaným sportovcem ve vysoké výkonnostní kategorii. Respondent si všiml, že v dnešní době mají studenti možnost vycestovat do zahraničí čím dál častěji. Václav, kolem sebe viděl, jak jeho známí odjíždějí. Převážila však váha povinností

„prostě to nefunguje, že na půl roku někam odjedu a zpátky se vrátím, jako že se nic neděje“.

4.2.1.4 Studenti „Neerasmus“, kteří o studijním pobytu v zahraničí uvažovali

Studenti, kteří o studijním pobytu v zahraničí uvažovali, uváděli různé důvody, proč se nakonec rozhodli nevyjet. Respondentka Tereza o sobě hovoří jako o „stresovém typu“ a hlavním důvodem pro nevyjetí pro ni bylo studium, respektive bakalářská práce. Její výpověď zní takto: *„já bych byla hrozně asi nervózní bejt pryč v době, kdy jakoby se má dělat na tý bakalářce“.*

Důvody respondentky Kateřiny pro nevyjetí se pojí se zvykáním si a předchozími špatnými zkušenostmi s ubytováním na vysokoškolských kolejích. Respondentka říká: *„já už mám tu zkušenost s tou kolejí, takže asi vyloženě jako na ten Erasmus mě to úplně neláká, protože bych věděla, že tam jedu na chvíli a pak se zase vrátím“.*

Respondent Štěpán uvažoval o možnosti vycestovat do zahraničí pravděpodobně nejintenzivněji z respondentů. Chtěl, jak říká „vypadnout“ a vidět něco nového. Avšak tvrdí: *„když to zvažuju, že bych někam jel, tak je to něco mezi neznámý lidi, tak se mi moc nechce.“.* Hovoří, že by tam také neměl své zázemí a nemohl by si tam dělat, co by chtěl.

Ačkoli tito studenti (Kateřina, Tereza a Štěpán) nakonec nevyjeli, jejich myšlenky byli také pro výjezd. Zmiňovali se o těchto čtyřech hlavních aspektech:

- **Noví lidé**
- **Jiný styl výuky**
- **Nové zkušenosti**
- **Vidět něco zajímavého**

4.2.1.5 Shrnutí - komparace odpovědí skupiny „Erasmus“ a „Neerasmus“ studentů

V kontinuitě této části komparace je i otázka výpovědí spojená s cestováním, která se nachází u obou skupin studentů. Pro přehlednost jsou v tabulce níže uvedeny všichni respondenti.

Tab. 7. Cestování.

Respondent	Cestuje respondent rád do zahraničí? A proč?
č. 1 – Pavel	ANO, odpočinout si, nemyslet na starosti.
č. 2 – Romana	ANO, cestuje každý rok na dovolenou, odpočinou si, podívat se na jinou kulturu.
č. 3 – Anna	ANO, cestuje každý rok za kamarádkou do Francie. Poznává ráda vše nové – lidé, krajina.
č. 4 – Kateřina	ANO, odpočinek, zážitek něčeho nového.
č. 5 – Václav	ANO, ale cestuje málo. Rád poznává nová města, lidi a novou kulturu.
č. 6 – Karel	ANO, ale je spíše „domovský typ“. Rád poznává nová místa, lidi, zvyklosti.
č. 7 – Tereza	ANO, ráda poznává nová místa. Cestuje ráda s kamarády.
č. 8 – Štěpán	NE, neláká ho poznání cizí kultury, památek nebo přírody. Baví ho alternativní způsob života.
č. 9 – Nikola	ANO, ráda poznává nové věci, nové kultury.
č. 10 – Markéta	ANO, Erasmus ji v tomto směru změnil. Ráda poznává nové kraje, architekturu, něco jiného.
č. 11 – Ondřej	ANO, před Erasmem byl rád doma, nic ho nezajímalo. Rád poznává nové kultury.
č. 12 – Veronika	ANO, cestuje, protože ji baví učit se novým věcem, poznat novou kulturu
č. 13 – Kristýna	ANO, cestování její koníček. Pocit vzrušení, zažít něco nového. Vidět, jak žijí ostatní, vidět slavné památky.
č. 14 – Jaroslav	ANO, před Erasmem z cestování obavy. Zjistil, že není proč se obávat.
č. 15 – Aleš	ANO, pomáhá mu „nakopnout“. Cestování ho uvolňuje a nabíjí energií. Rád poznává při cestování lidi, se kterými cestuje.
č. 16 – Karolína	ANO, má ráda zážitek něčeho nového, vidět jiné věci. Cestováním ráda narušuje monotónnost.

Zdroj: Vlastní výzkum

Všichni respondenti až na jednoho studenta odpověděli, že rádi cestují. V případě „Erasmus“ studentů, konkrétně Markéty, Ondřeje a Jaroslava, Erasmus pobyt změnil názor na cestování. Zajímavý fakt je, že všichni studenti „Neerasmáci“, kromě respondenta Štěpána, rádi cestují. Předpoklad, že respondenti bez zkušenosti se studijním pobytem neradi cestují, se ukázal být mylný.

Shrnutí

Pokud se zaměříme na motivy studentů, kteří na studijní pobyt vyjeli, povšimneme si zejména motivů, jakými jsou zlepšení jazykových kompetencí, osamostatnění se, změna stereotypu nebo zajímavý bod do životopisu. Naopak u studentů bez zkušenosti se studiem v zahraničí se objevují myšlenky poznání nových lidí, jiný styl výuky, nové zkušenosti nebo vidět něco zajímavého. U „Neerasmáků“ se setkáváme se zcela jinými myšlenkami spojenými se zvažováním absolvovat pobyt v zahraničí, nežli u studentů, kteří pobyt již absolvovali.

Studenti, kteří na pobyt nevyjeli, ve velké většině také v budoucnu neplánují, že by studijní pobyt absolvovali. Setkáváme se zde s trendem, kdy by někteří z těchto studentů preferovali pobyt v zahraničí ve formě pracovních stáží. Důvodem pro nevyjetí na studijní pobyty byly u jednotlivých respondentů odlišné, převážně kvůli dokončení studia v České republice nebo v souvislosti s dokončením bakalářské práce. Pouze u jedné studentky se objevuje jazyková bariéra společně s vazbou na rodinu. Jedním z důvodů byla i finanční situace respondenta, nebo každodenní povinnosti respondenta Václava. V porovnání se studenty „Erasmáky“, kteří se při rozhodování potýkali s myšlenkami proti výjezdu je zajímavé, že se pouze dva respondenti zmínili o obavách spojených se studiem.

Nahlédneme-li na obě skupiny respondentů, setkáváme se se zcela jiným uvažováním. Studium jako hlavní faktor důvodů k nevyjetí na studijní pobyt, a naopak zlepšení jazykových schopností jako hlavní motiv u studentů „Erasmáků“ pro vyjetí do zahraničí. Přičemž záliba v cestování se ukázala jako faktor, který neovlivňuje, zda student do zahraničí vyjede nebo nikoliv.

4.2.2 Zda a jak se mění konstrukce domova u studentů, kteří absolvovali program Erasmus?

Cílem této výzkumné otázky je prozkoumat konstrukci domova před, během a po Erasmus studijním pobytu a zjistit, zda se mění konstrukce domova u studentů po zkušenosti s tímto pobytem.

Struktura odpovědi na tuto výzkumnou otázkou je následující:

- **Vnímání domova a souvislosti před odjezdem na Erasmus studijní pobyt**
- **Vnímání domova během studijního pobytu v zahraničí**
- **Domov po absolvování studijního pobytu v zahraničí**
- **Změny v konstrukci domova u „Erasmus“ studentů**

4.2.2.1 Vnímání domova a souvislosti před odjezdem na Erasmus studijní pobyt

Pro komplexní zodpovězení výzkumné otázky je zapotřebí nahlédnout na vnímání domova u studentů před samotným odjezdem na studijní pobyt. Rozhovory s respondenty probíhaly zpětně, tedy až po absolvování pobytu v zahraničí. Je přirozené, že studenti vnímali současnou situaci mnohem intenzivněji, než-li v době, kdy na Erasmus studijní pobyt odjížděli.

Otázky týkající se vnímání domova a souvislostí před studijním pobytem:

- Jaké byly respondentovi pocity, před odjezdem na Erasmus?
- Podporovali respondenta rodiče v rozhodnutí odjet na studijní pobyt? Jak ho podporovali?
- Co pro studenty znamenal domov před odjezdem na Erasmus?

Studenti před Erasmus studijním pobytem zažívali pocity strachu i radosti, často také oba současně. Ačkoli se ukazuje, z předchozí výzkumné otázky, že studenti rádi cestují, u čtyř respondentů se objevily pochybnosti ve spojitosti právě s cestováním. Například Jaroslav říká, že měl strach: „*Ohledně cestování, takovej ten první zážitek s přesunem do nějaký vzdálenější destinace*“. Respondentka Karolína byla ráda, že necestovala sama a hovoří takto: „*byla sem hodně ráda, že sem tam nejela sama do*

toho Portugalska, že sme tam jeli tri“. Na druhou stranu se studenti těšili, že zažijí něco nového a to v závislosti na jejich motivaci vyjet na studijní pobyt.

Domov před odjezdem

Na otázku, co pro studenty znamenal domov před odjezdem na Erasmus, se respondenti vyjadřovali ve vztahu k rodině a místu, ve kterém jsou rádi. Šest respondentů z osmi zmínilo jako hlavní součást jejich domova rodiče a s nimi spojené zázemí. Zbylí dva respondenti rodinu nezmínili. Respondentka Kristýna hovořila o domově jako místu, kde přespávala, kde jedla, vyjadřovala se takto: „*jako takové nijaké*“. Student Jaroslav o rodině nehovořil, domov si pojil s jeho heslem „*domov je tam, kde jsem já*“.

Studenti se o domově vyjadřovali jako místu, v souvislosti s těmito aspekty:

- **kde se může uvolnit, být sám sebou**
- **bezpečí**
- **svůj klid**
- **dělat si co chci**
- **dělat si svoje věci**
- **místo, kam se ráda vracím**

Podpora okolí v nápadu odjet na studijní pobyt se váže ke konstrukci domova těchto studentů, neboť rodina, jak je vidět výše, tvoří součást této konstrukce. U všech osmi respondentů se setkáváme s určitou podporou ze strany rodičů. Tato podpora spočívala ve ztotožnění se s nápadem odjet. U dvou respondentů se setkáváme s podporou jen částečnou, což znamená pouze podporu části rodiny nebo rodiny širší, jako tomu bylo u respondentky Markéty, kterou podporovali prarodiče. U studenta Jaroslava pak část rodiny viděla v cestě odjet jeho vlastní rozvoj a část rozhodnutí nechápala. Finanční podporu zdůraznili pouze dva respondenti.

4.2.2.2 Vnímání domova během studijního pobytu v zahraničí

Jak student vnímal místo pobytu v zahraničí a pociťoval stesk po domově, který mu zůstal v České republice? S otázkami níže je spjato vnímání domova během studijního pobytu.

- Cítil se být respondent jako doma v místě pobytu? Jaké faktory tomu napomáhaly nebo nenapomáhaly?
- Jaké byly rozdíly v popisování pokojů doma a na studijním pobytu?
- Stýskalo se studentovi během pobytu po domově? V jakých situacích a jak se s ním vypořádal?
- Byl v kontaktu s rodinou, přáteli? Jak komunikovali?

Respondenti strávili jeden semestr na studijním pobytu v zahraničí. Tento čas se museli vypořádat s místem, kde přibližně pět měsíců žili. Čtyři z osmi respondentů se cítili být jako doma v místě pobytu. Ono jako doma, které bude přesněji specifikováno v jiné výzkumné otázce, tvořili zejména přátelé. Respondentka Veronika dokonce hovoří o „*druhé rodině*“ v Portugalsku. Tři respondenti uvedli, že nebyli jako doma v místě pobytu a to v kontextu jejich pokojů, kdy vnímali nedostatečné soukromí. U jedné respondentky byla viditelná citová připoutanost spojená s rodinou, kterou zanechala v České republice a situační podmíněnost domova. Respondentka hovoří takto: „*každý místo, kde jsem chvíli, nazývám jako domovem, ale je to jako jenom název, nejsou tam ty city do toho*“. Respondent Aleš cítil částečně jako domov místo studijního pobytu, zejména proto, že si zvykl. Na druhou stranu mu také chybělo soukromí.

Zaměření otázek směrem k místu v podobě pokoje vypovídá o tom, že studentům během pobytu chybělo soukromí, jejich věci, které mají rádi, věci osobního rázu, jakými jsou fotky nebo věci, které jim připomínají něco osobního. Pokoj by podle respondentů měl působit relaxačně a zejména by měl být zařízen podle „svého“. Výstižně se vyjadřuje respondentka Karolína, která o pokoji na studijním pobytu říká: „*těžko si tam jako zařídí, když tady vlastně bydlím v mém pokojíčku celej můj život*“.

Stýskání po domově bylo alespoň částečně viditelné u všech respondentů, kromě jednoho, který stesk nezaznamenal. Studentům se stýskalo zejména v těchto situacích:

- Když se jim nějakým způsobem nedařilo
- Kontakt s rodinou
- Sentimentální situace - připomínky domova (stejně auto, vůně...)

Se steskem se následně vypořádávali díky přátelům v místě pobytu anebo kontaktu se svými rodinami, přáteli doma, a to většinou přes internet pomocí programu

Skype, díky e-mailům, či v menším měřítku hovory přes mobilní telefon. S přáteli pak často přes sociální síť Facebook.

4.2.2.3 Domov po absolvování studijního pobytu v zahraničí

Vnímání domova po návratu ze studijního pobytu je klíčový, neboť dlouhodobějším pobytem v zahraničí se studenti adaptovali na nové prostředí a vytvořili si povětšinou v místě pobytu jakýsi domov, který museli opustit a navrátit se do domovů k rodičům. Jaké myšlenky respondenty napadaly v době návratu? Přivezl si student nějaký předmět, nějakou věc nebo zvyk ze zahraničí, který by se vázal k pobytu? Jak se student cítil, když se vrátil po studijním pobytu domů? Tyto a další otázky jsou zacíleny právě na vnímání domova po Erasmus studijním pobytu.

Ačkoli všichni studenti hodnotili svůj pobyt velice kladně, šest z osmi respondentů vnímalo návrat domů negativně. Tento negativní pohled pramenil ze smutku, stesku po místě, kde strávili studijní pobyt, po lidech, které možná už neuvidí. Studenti také vnímali povinnosti, které je doma čekaly. Studentka Veronika se k tomuto stýskání vyjádřila: *„stesk po tom co bylo půl roku pro mě každodenní součástí a normální, tak najednou nebylo, zase začal bejt takovej stereotyp postupně, že z toho z čeho člověk odjel, před půl rokem, tak do toho se vrátil... že tak nějak všechno zůstalo téměř nezměněný a ten Erasmus byl takový velký zpestření, takže se mě stejskalo“* Respondentka Markéta dokonce hovoří o „*Posterasmovém syndromu*“ v souvislosti se svobodou, kterou zažila na studijním pobytu a životem s rodiči, říká: *„takže těch pět měsíců absolutního štěstí si teďka vybírá daň na tom, že jsem jako nešťastná tady“*. Naopak respondenti Kristýna a Ondřej pociťovali pozitivní pocity, těšili se domů, za svými rodinami. Kristýna si uvědomila podstatu domova: *„já sem si hrozně uvědomila, jak mi hrozně záleží na mym domově, předtim sem to brala tak ňák, jako že sem si to třeba ani neuvědomovala“*.

Připomínky Erasmus studijních pobytu spočívaly zejména v hmotných věcech, jakými byli upomínkové předměty, oblečení či osobní vzpomínky a fotky. Zajímavé je, že u čtyř respondentů se objevil jakýsi nový zvyk, který studenti pojali na pobytu v zahraničí. Respondentka Karolína se po studijním pobytu v Portugalsku naučila pít víno. Další respondentky Veronika a Markéta díky Erasmu pravidelně sportují a obě

také pochytily zvyk v podobě jídel, které se naučily od cizinců. Student Jaroslav v Portugalsku prohloubil svoji zdvořilost projevovanou v obchodech.

4.2.2.4 Změny v konstrukci domova u „Erasmus“ studentů

Změny ve vnímání domova si studenti ve většině případů (šest z osmi respondentů) neuvědomovali a tvrdili, že je pro ně to samé jako před studijním pobytem, či se utvrdili v tom, co je jejich domovem. Dva respondenti po návratu zjistili, že se potřebují odpoutat od rodičů. Kolegyně Kateřina Chalupová rozděluje svoje dotazované, v souvislosti se změnami v konstrukcích domova, studenty do dvou skupin a to:

- Domov jako místo, kam se mohou nebo chtějí vrátit
- Domov jako místo, od kterého se chtějí odpoutat. [Chalupová]

Výše zmíněné rozdělení koresponduje i s tímto empirickým šetřením, neboť respondenti č. 9, 11, 12, 13, 14, 16 uvedli, že se jim pohled na domov nezměnil nebo se utvrdili v tom, kde domov mají. Tito studenti si pak uvědomili hodnotu, kterou pro ně jejich domov má. Respondenti č. 9 a 13 si změnu uvědomovali, respondentka číslo 9 Nikola o domově říká: *„pořád je to pro mě místo, kam se jako ráda vracím a takhle, ale vlastně jsem se utvrdila v tom, že dokážu sama bez rodiny žít jako někde jinde“*. Respondenti č. 11, 12, 14, 16 změnu nepocítovali, avšak začali si vážit podpory a zázemí, kterou jim rodina poskytuje. Respondent č. 14 se utvrdil v tom, že *„domov si nesu jakoby v sobě, a že se můžu kamkoliv přesunout, a že jsem vlastně pořád doma“*.

Druhou skupinu tvořili studenti, kteří se od rodiny díky studijnímu pobytu chtějí odpoutat. Respondenti č. 10 a 15 se po návratu chtěli odpoutat od rodičů. Respondentka č. 10 hovoří takto: *„cejtím, že jsem dospělejší a že bych se už od nich chtěla osamostatnit, odstěhovat, což jsem před Erasmem necejtila“*. Respondent č. 15 procházel po Erasmusu fází, kdy si zařizoval bydlení bez rodičů.

Shrnutí

Studenti před odjezdem i po studijním pobytu vnímali domov v souvislosti s rodinou a místem, kde jsou rádi. Rodina je pro ně zázemím a jistotou, kde se často setkávají s podporou. Erasmus pobyt však zanechal na respondentech určitou stopu,

změnu v konstrukci domova, a to tím, že si studenti uvědomili hodnotu domova právě v souvislosti s rodinným zázemím anebo tím, že se studenti chtějí odpoutat od rodiny.

4.2.3 Jaké typy konstrukcí domova se u jednotlivých skupin studentů objevují?

Cílem této výzkumné otázky je zjistit veškeré souvislosti, které se na domov váží a následně také zjistit typy konstrukcí u jednotlivých skupin studentů. Všichni respondenti měli popsat domov. Kdo a co se tam nachází a kde domov mají? Jaké pocity si respondent s domovem spojuje? Doména domov a metoda free-listingu spojená s otázkou, když se řekne domov, co respondenta napadne jako první? Další otázkou je, kde se studenti cítí jako doma a co musí být nebo nastat, aby se student cítil někde právě jako doma?

Struktura této výzkumné otázky je následující:

- **Konstrukce domova u "Neerasmus" studentů**
- **Konstrukce domova u "Erasmus" studentů**

4.2.3.1 Konstrukce domova u "Neerasmus" studentů

Studenti, kteří zůstávají „doma“ a na studijní pobyt nevyjeli při otázce: „Když se řekne domov co Tě jako první napadne?“ Odpovídali ve většině případů prvním slovem rodina (respondenti č. 2, 3, 4) nebo v případě respondentky č. 7 – Terezy se slovy maminka a tatínek. Student Pavel jako první slovo vyslovil zázemí a respondent Karel emotivní vztah. Pouze student Štěpán nezmínil první slovo pojící se s rodinou nebo pocitem, ale s místem a to konkrétně s pojmem místnost. Pokud se zaměříme na frekvenci slov a pořadí v jakém respondenti odpovídali, zjistíme, že domov je spjat se slovy, které jdou v následujícím pořadí:

- **rodina, zázemí, bezpečí, pohoda nebo klid, tam se rádi vrací a mají tam své věci.**

Dva respondenti, kteří jako jediní z těchto osmi studentů žijí na vesnici, si domov pojili právě s vesnicí. Vynořuje se zde širší pojetí domova nejen v rámci rodiny

a pocitů nebo místa, jakým je respondentův pokoj. Následující tabulka uvádí pořadí slov spojených s domovem, jak jej respondenti vyjadřovali.

Tab. 8. Doména domov pro "Neerasmus" studenty

Číslo, jméno respondenta	"Neerasmus" studenti
1, Pavel	zázemí , jistota, mít se kam vrátit, lidé
2, Romana	rodina , babička, děda, sestřenice, tety, rodiče, okolí, být sama sebou
3, Anna	rodina , zázemí, láska
4, Kateřina	rodina , pohoda, bezpečí
5, Václav	bezpečí , zázemí, kam se rád vracím, vesnice, rodiče
6, Karel	emotivní vztah , vesnice, dům, zahrada, rodina, bezpečí
7, Tereza	maminka , tatínek, papoušek, můj pokoj, věci, fotky
8, Štěpán	místnost , mé věci, klid

Zdroj: Vlastní výzkum

V průměru na každého respondenta vychází 4,75 slov nebo slovního spojení. Přičemž u třech respondentů se objevují pouze tři slova pojící se s domovem a na opačné straně jedna respondentka uvádí slov dokonce osm.

Dotazovaní měli popsat svůj domov, kdy shodně na počátku uváděli:

- rodiče nebo lidé, kteří se doma nacházejí (respondenti č. 3, 5, 7)
- dům nebo byt (respondenti č. 1, 2, 6)
- jejich pokoj (respondenti č. 4, 8)

Ve většině případů pak dotazovaní v popisu jejich domova uvedli vše dohromady. Jaké faktory udávají to, že se student někde cítí jako doma? Těchto pět faktorů se objevovalo nejčastěji:

- **místo které zná, je na něho zvyklý,**
- **cítit se spokojeně, uvolněně v klidu,**
- **být vnímán jako součást rodiny,**
- **lidé, kteří je mají rádi,**

- **má tam svoje věci.**

Být jako doma je pro většinu respondentů v místě, kde se cítí dobře, uvolněně. Studentka Kateřina říká: „*třeba nejdeš do ledničky, nevezmeš si tam, co chceš, protože si říkáš... jako tady nejsem doma*“ A také v místě, které je studentovi dobře známé, jak se vyjadřuje dotazovaný Pavel: „*že se tam cítím spokojeně a prostě už to tam jako znám delší dobu, že se tam už vyznám a že vím co od toho tak něk čekat a nic mě nebo nic by mě už nemělo překvapit*“. Studenti uváděli jako místo, kde se cítí jako doma u partnerů nebo příbuzných – tedy s faktorem osob, které je mají rádi nebo jsou součástí rodiny. Jedna respondentka dokonce mluví o domově, který má všude tam, kde má postel.

Typy konstrukcí domova

Podíváme-li se komplexně na studenty bez zkušenosti se studijním pobytem v zahraničí, objevují se zejména tyto konstrukce domova:

- 1. Domov spojený s rodinou a místem** (respondenti č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7)
- 2. Domov spojen s místem a věcmi** (respondent č. 8)

1. Domov spojený s rodinou a místem

Naprostá většina respondentů uvedla s domovem spjatou rodinu nebo rodiče, či zázemí, které tvoří lidé jim známí.

Respondenti č. 2, 3, 4, 6, 7 si spojují domov kromě rodiny také s domácími mazlíčky (psi, kočky, papoušci). Studentka Kateřina hovoří o zvířatech tím způsobem, že by si nedovedla představit bez nich žít, říká: „*Já bez těch zvířat asi si to nedokážu představit, protože to dotváří takovou tu atmosféru a i si myslím, že to lidi sblíží.*“ Místo, které se s rodinou pojí je samotná vesnice, město, zahrada či dům nebo pokoj, kde to znají, mají zde zmíněnou rodinu nebo příbuzné, žijí zde celý život, nebo se k místu pojí vzpomínky z mládí. Tento typ konstrukce v sobě obsahuje dobré pocity s domovem spjaté, jak je uvedeno v tabulce výše zejména bezpečí a pohoda. Bezpečí je pro respondenty rázu psychického, takto se k bezpečí vyjadřuje respondent Václav: „*že mě očekávají rádi, že se na ně vždycky můžu spolehnout, když něco potřebuju, vím, že mě chtějí vždycky pomoci, že to se mnou myslej dobře, ať to je třeba nepříjemná nějaká věc*“. Studenti si pohodu pojí s uvolněním se a relaxováním. Například respondent

Karel hovoří o pohodě takto: „vezmu si tepláky a vím, že teďka budu mít nějakou dobu klid“

2. Domov spojen s místem a věcmi

Pouze respondent č. 8 – Štěpán ačkoli žije ve funkční rodině, se o ní příliš nevyjadřoval. Mluvil o domově jako místu, kde může být sám. Tato jeho slova vystihují jeho konstrukci domova: „klid, svoje postel...svůj počítač, místo kde prostě můžu bejt sám, kde můžu bejt v klidu, kde jsem si vlastním pánem“.

Ukazuje se, že téměř všichni z respondentů považují za hlavní středobod domova rodinu či rodiče společně s místem, kde se tyto lidé nacházejí a zároveň se zde projevují kladné pocity, jakými jsou pohoda a bezpečí. Pouze u jednoho respondenta z této skupiny nacházíme ono místo nikoli s rodinou, ale s věcmi (postel, počítač) a jakýmsi pocitem „nadvlády“ a klidu.

4.2.3.2 Konstrukce domova u "Erasmus" studentů

U studentů, kteří pobyt v zahraničí absolvovali, byla otázka „Když se řekne domov, co Tě jako první napadne?“ kladena v rámci jejich nynějšího domova, tedy po studijním pobytu v zahraničí. Respondenti si pod pojmem domov vybavili zejména rodinu (respondenti č. 9, 11, 16), k tomuto se váže i slovo lidé, které vyslovila respondentka č. 12 – Veronika. Slovní spojení můj pokoj vyřkli dva dotázaní (respondenti č. 13, 15). Bezpečí vyslovuje respondent č. 14. Pojem vesnice pak pouze respondentka č. 10 - Markéta. Pokud se zaměříme na frekvenci slov a pořadí v jakém respondenti odpovídali, zjistíme, že domov je spjat se slovy, které jdou v následujícím pořadí:

- **rodina, můj pokoj, bezpečí, pohodlí a pohoda, spokojenost, žádný stres, svoje věci, svoje uspořádání věcí.**

V průměru na každého respondenta vychází 4,75 slov nebo slovního spojení. Přičemž pouze u jednoho respondenta se setkáváme pouze se třemi slovy pojícími se k domovu. Tabulka č. 9 níže uvádí pořadí slov u jednotlivých respondentů.

Tab. 9. Doména domov pro "Erasmus" studenty

Číslo, jméno respondenta	"Erasmus" studenti
9, Nikola	rodina , zázemí, kam se vrátit, životní základna, stabilita
10, Markéta	vesnice , náš dům, chalupa, babička, děda, rodiče, příroda v okolí
11, Ondřej	rodina , pohodlí, moje uspořádání věcí, žádný stres
12, Veronika	lidi , spokojenost, cítit se dobře, bezpečí, moje místo, rodina
13, Kristýna	můj pokoj , postel, radost, klid, sounáležitost
14, Jaroslav	bezpečí , pohodlí, izolace
15, Aleš	můj pokoj , rodiče, bezpečí, pohoda
16, Karolína	rodina , jistota, svoje věci, krajina

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve výzkumné otázce č. 1 je zmíněn pojem „jako doma“. Být jako doma pro studenty znamená:

- **lidé, kteří mají studenta rádi a on je,**
- **uvolnění se, pohodlí,**
- **osobní, svoje věci,**
- **cítit se dobře,**
- **bezpečí.**

Pohodlí se u studentů objevuje nejčastěji. Například u respondenta Ondřeje, který se vyjadřuje tímto způsobem: „*pro mě má třeba hodně velké význam, když si můžeš dát nohy na stůl. Když ti někdo řekne, klidně si dej nohy na stůl, tak si říkám, týjo to je jak doma.*“ Tento respondent také dodává: „*neřešíš takový ty společenský konvence a nehraješ si na hodnýho hosta*“. Dotazovaný Aleš zase o příjemném pocitu a uvolnění se: „*uvolněnej na tom místě, že si asi můžu zout boty, nebýt někde jako doma bude o tom pocitu*“ U Veroniky se setkáváme s touto formulací: „*cítit se jako doma znamená cejtít se dobře, v bezpečí a mít tam ty svoje lidi, se kterejma je mi dobře, protože si myslím, že přesně tyhle lidi dělaj ten domov*“.

Typy konstrukcí domova

Studenti po absolvování studijního pobytu se objevují tyto konstrukce:

1. **Domov spojen s rodinou a místem** (respondenti č. 10, 12, 15)
2. **Domov spojen s rodinou a věcmi** (respondenti č. 9, 11, 16)
3. **Domov spjat s místem a věcmi** (respondenti č. 13, 14)

1. Domov spojen s rodinou a místem

Rodina a místo anebo místo a rodina se objevuje u třech respondentů. Kdy je místem vnímáno 1. Vesnice, 2. Město, 3. „Můj“ pokoj. Společně s rodinou, která je zázemím, jistotou, kterou respondenti mají. Onu jistotu vnímá Markéta takto: „*vim, že mě maj rodiče rádi, že by pro mě udělali všechno, takže vim, že je to jistota.*“ Tak jako u předchozí skupiny se domov pojí s kladnými pocity.

2. Domov spojen s rodinou a věcmi

Pravděpodobně díky studijnímu pobytu, kterým si studenti uvědomili, že je pro ně důležitá rodina a nikoliv místo. Jak říká respondentka Nikola o své rodině: „*zázemí, to, kam se chci vracet, je to pro mě taková jako životní základna*“. Student Ondřej si vždy spojoval domov s lidmi, ne s místem. Další dotazovaná vidí v rodině: „*Jistotu kam můžu vždycky jít, když se něco stane, poprosit o pomoc rodiče*“. Věcmi jsou zde myšleny osobní „svoje“ věci, a jejich uspořádání. Opět příjemné pocity spjaté s domovem.

3. Domov spjat s místem a věcmi

Dva respondenti student Jaroslav a studentka Kristýna, rodinu ve svých konstrukcích nenacházeli. Respondentka Kristýna si spojovala domov se svým pokojem a městem, ve kterém žije. U obou se vyskytuje domov jako místo bezpečí. Jaroslav má koncepci domova ukrytou v sobě: „*domov si nesu jakoby v sobě, a že se můžu kamkoliv přesunout, a že jsem vlastně pořád doma.*“ Věci, které tvoří domov, jsou pro respondenta Jaroslava „*staré věci po babičce*“. U studentky se setkáváme s věcmi, jakými jsou postel nebo počítač. Dobré pocity opět v této konstrukci nesmí chybět.

Shrnutí

Typy konstrukcí u obou skupin jsou velmi podobné. Rodina figuruje na prvním místě, jak u skupiny bez zkušenosti s Erasmus studijním pobytem, tak u skupiny studentů „Erasmáků“. Pro obě skupiny je hlavní konstrukcí Domov spojen s rodinou a místem. Jen minimálně se objevují studenti, kteří si domov s rodinou nespojují. Ti se váží zejména na místo a věci. U všech typů konstrukcí je neodmyslitelnou součástí pocit s domovem spjatý, tedy kladný pocit v podobě pohody, bezpečí nebo klidu. Jedinou odlišností je zvláštní typ konstrukce u skupiny „Erasmus“ studentů, který se pojí s rodinou a věcmi.

4.2.4 Jaká je kulturní totožnost a kulturní tolerance u obou skupin studentů?

U této výzkumné otázky se zaměříme na Českou republiku a s ní spjatou národní totožnost u studentů obou skupin. Následně i kulturní toleranci studentů k cizincům v České republice. Studenti, kteří strávili nějakou dobu v zahraničí, měli možnost proniknout do kultury dané země hlouběji, nežli studenti, kteří studijní pobyt v zahraničí neabsolvovali. V dnešní době velké množství lidí vyjíždí na dovolené nebo jiné krátkodobější cesty do zahraničí, avšak strávit v dané zemi delší dobu, jakou je například šest měsíců, ne každý absolvuje. Tudíž nemá možnost hlouběji proniknout do jiné kultury, tito jedinci pak zůstávají na jejím povrchu. Otázkou je, zda studenti vnímají příslušnost sebe k českému národu? A jak se dívají na osoby jiné národnosti v České republice?

V úvodu je zapotřebí si definovat národ a národnost. „Národ je osobité a vědomé kulturní a politické společenství, na jehož utváření mají největší vliv společné dějiny a společné území“. [Ivanová 2005: 21] Podle stejného zdroje je pak národnost chápána jako příslušnost k určitému národu nebo etniku. [Ivanová 2005]

Následující otázky mají za cíl zodpovědět tuto výzkumnou otázku:

- Je pro studenty domovem Česká republika?
- Jak se obě skupiny dívají na Českou společnost?
- Co jsme podle jejich názoru my Češi?
- Jak se dívají na vlastenectví?

- Mají studenti v plánu zůstat v České republice nebo jinde? Podle čeho se rozhodují? Za jakých okolností by ses rozhodli žít mimo ČR?
- Co si myslí o cizincích v České republice?
- Jaká je ochota obou skupin studentů ujmout se zahraničního studenta v rámci Buddy programu?

Struktura výzkumné otázky je následující:

- **Kulturní totožnost a kulturní tolerance u skupiny „Neerasmus“ studentů**
- **Kulturní totožnost a kulturní tolerance u skupiny „Erasmus“ studentů**

4.2.4.1 *Kulturní totožnost a kulturní tolerance u skupiny „Neerasmus“ studentů*

Ochotu žít mimo Českou republiku vyjádřila většina respondentů, a to v případech, jakými je přestěhování se svými rodinami nebo by měli jistotu určitého zaměstnání. Pouze jeden z respondentů uvedl, že by musela nastat nenadálá situace, která by ho přiměla žít mimo Českou republiku. Je tedy patrné, že studenti k ČR nemají hlubší vztah nebo jakousi „zakořeněnost“. Tabulka níže disponuje okolnostmi, za jakých by studenti byli ochotní žít mimo ČR. Nikoliv Česká republika, ale rodina, kterou nalézáme v předchozích výzkumných otázkách, je pevně spjata se studenty.

Tab. 10. **Ochota žít mimo ČR – skupina „Neerasmus“ studentů**

Číslo, jméno respondenta	Žítí mimo ČR	Okolnosti za jakých by student žil mimo ČR
1, Pavel	ANO	V budoucnu, mít jistotu bydlení a práce, také vhodná země.
2, Romana	ANO	Bez rodiny by se neodstěhovala, země na jihu Evropy.
3, Anna	ANO	Krátkodobě, Francie, zaměstnání.
4, Kateřina	Asi ANO	Kdyby měla zaměstnání v dané zemi.
5, Václav	NE	Musela by s ním v zahraničí žít rodina, přítelkyně.
6, Karel	NE	Musela by ho rodina zklamat a jeho okolí aby žil mimo ČR.

7, Tereza	ANO	Ne sama, musela by mít v zahraničí rodinu a zázemí.
8, Štěpán	ANO	Ve velkém městě typu Londýn, New York - velké možnosti.

Zdroj: Vlastní výzkum

Otázkou, „Co jsme „My Češi“?“, bylo zjišťováno, jak smýšlejí studenti o Čechách. Této skupina respondentů nemá o svém národu příliš pozitivní smýšlení. Avšak osobní zájmeno „my“ při odpovědích vyslovilo pět z osmi respondentů. Student Václav dokonce hovoří o Čechách takto: „*národ, do kterýho patřím, že s nima sdílím asi i nějaký vlastnosti, co jsou typický pro Čechy*“. Studenti se vyjadřovali o tom, že „my Češi“ nechceme dojíždět, dbáme na pohodlí, bojíme se všech a všechny nesnášíme, nejsme moc sebevědomí, vše nám dlouho trvá a jsme rasisté. Na druhé straně studenti uvedli, že nejsme zlí, jsme dobří sportovci, a když něco chceme, tak toho umíme dosáhnout.

Otázka týkající se cizinců byla během rozhovorů prohloubena. Cizinci byli rozděleni do dvou skupin. Což se ukázalo jako zásadní, neboť respondenti povětšinou vnímají rozdíl mezi cizinci, kteří tu žijí po delší dobu a těmi, kteří jsou zde pouze na dovolené, nebo pobývají v ČR jen krátkodobě. Ačkoliv všichni dotazovaní tvrdili, že jim cizinci nevadí, nebo s nimi nemají problém, u dlouhodobě žijících cizinců studenti vyjádřili sympatie v tom smyslu, že se „nám“ musí přizpůsobit, čímž se ukázalo, že tolerance k někomu jinému, cizímu poněkud poklesla, a to v tom smyslu, že studenti nejsou zcela otevření jiné kultuře.

Ochota ujmout se zahraničního studenta v rámci Buddy programu se ukázala u sedmi z osmi respondentů. I když byli studenti ochotní ujmout se zahraničního studenta, vyjadřovali se k možné jazykové bariéře anebo časové vytíženosti.

Studenti si většinou neuvědomovali nebo nespojovali domov s Českou republikou až na studenta Václava, který si vyjadřoval k domovu i v souvislosti s ČR.

4.2.4.2 Kulturní totožnost a kulturní tolerance u skupiny „Erasmus“ studentů

Studijní pobyt se ukazuje jako možnost odhalit, zda se studenti ztotožňují s ČR. Někteří respondenti českou společnost na Erasmu dokonce vyhledávali, jiní díky odhodlání zlepšit si cizí jazyk nikoliv. Ať už na studijním pobytu dotazovaní českou

společnost vyhledávali nebo ji nechtěli, každý z respondentů měl možnost se s Čechem stýkat. Někteří na studijní pobyt odjížděli přímo s kamarády nebo dalšími studenty z univerzity, jiní české kamarády cíleně vyhledávali. Velkou roli hrál jazyk a nepřítomnost bariéry, u dvou respondentů dokonce možnost uplatnit jejich specifický humor, který v anglickém jazyce jen těžko vyjadřují. Respondentka Kristýna tvrdí: *„že když se bavíš s Čechem, tak on prostě rozumí tomu kulturnímu pozadí a všemu, takže můžeš dělat i nějaký vtipy, který třeba ostatní národy nechápou“*. Studentka Nikola se k jazyku a nepřítomnosti bariéry vyjadřuje: *„s Čechem si porozumím a je ta konverzace jako jednodušší a můžu s ním sdílet víc jako své pocity, dojmy a jít do hloubky“*.

Ve většině případů tito studenti pojímali jako domov i Českou republiku. Veronika hovoří takto: *„takový ty věci, na který je člověk tady zvyklý z té Český republiky, ať už se to týká toho životního stylu nebo celkově třeba toho, jak ty Češi jako vnímají ten svět, tak bych to nazvala, tak to taky asi беру, nebo určitě беру jako domov“*. Například respondentce Markétě se na studijním pobytu stýskalo po českých symbolech a objevila v sobě národní hrdost. Na druhé straně názor studentky Karolíny, která se v ČR cítí jako doma, ale jen díky rodičům. Při otázce, zda se tito studenti cítí jako doma v Evropě, odpovídala většina kladně. Dotazovaný Aleš se vyjadřuje ke své šíři domova takto: *„když jsi byl úplně malé dítě, tak jsi měl tu mentální mapu, tak dobrý kolem baráku možná, pak se ti to začlo zvětšovat, že, že celej třeba ten blok a pak Brno, že jezdit sám šalinou, a že ti to rozrostlo, pak si byl schopnej si představit, že dojedeš do cizího města v republice, najednou já to mám, že pro mě ta hranice končí Evropou“*.

Pět z osmi respondentů vyjádřili ochotu žít mimo ČR, přičemž u dvou respondentek zaznamenáváme změnu názoru, díky absolvování programu Erasmus. Okolnosti, které by studenty přiměly žít mimo ČR, spatřovali zejména v případě, kdy by měli partnera cizince nebo pod příležitostí lepšího zaměstnání a jiné jsou viditelné v Tabulce 11.

Tab. 11. Ochota žít mimo ČR – skupina „Erasmus“ studentů

Číslo, jméno respondenta	Žít mimo ČR	Okolnosti za jakých by student žil mimo ČR
9, Nikola	ANO	Erasmus změnil názor, kdyby se naskytl lepší práce a lepší peníze.
10, Markéta	ANO	Erasmus změnil názor, kdyby žila v Evropě blízko ČR.

		Partner cizinec, nebo dobrý plat.
11, Ondřej	ANO	Chce zůstat v ČR, ale v případě dobrého zaměstnání a souhlasu rodiny ano.
12, Veronika	NE	Jedině v případě přítele cizince.
13, Kristýna	NE	Jedině v případě přítele cizince.
14, Jaroslav	ANO	Líbila by se mu Austrálie.
15, Aleš	ANO	Záleží mu na práci a případné partnerce.
16, Karolína	NE	Kvůli psům neuvažovala. V případě dobré pracovní nabídky by zvážila.

Zdroj: Vlastní výzkum

Názory na českou společnost se u většiny respondentů díky studijnímu pobytu alespoň nějakým způsobem změnil, a to většinou v kladném slova smyslu. Například studentka Kristýna díky Erasmu začala mít ráda ČR. Respondentka Markéta pak v sobě objevila národní hrdost.

Kladný náhled na cizince a Buddy program z pohledu „Erasmus“ studentů je logickým vyústěním jejich dlouhodobějšího pobytu v zahraničí. U všech respondentů se setkáváme s pozitivním nebo neutrálním postojem k cizincům. Respondenti se dokonce vyjadřovali k tomu, že cizinci jsou zde potřeba, jak hovoří i respondent Ondřej: *„aby ty lidi, který jako nevyjížděj ven už z principu, že se třeba boje, aby viděli, že venku... nebo že je i něco jinýho než jenom jenom bílej člověk, kterej chodí na pivo“*. Studentce Veronice se cizinci jeví jako přirozená součást a to zásluhou studijního pobytu. Respondentka mluví o změně následovně: *„tak obvyklý mi to nepřišlo, ale teď už mi to přijde úplně normální“*. U některých studentů, jakými byla i Karolína, se ukazuje snaha vyhledávat kontakt s cizinci. U dvou respondentek (č. 9, 10) se objevuje národní hrdost spojená s obavami, aby „Česko zůstalo Českem“ a to v důsledku přílivu jiných národností.

Buddy program a ochota všech respondentů ujmout se zahraničního studenta poukazuje na otevřenost „Erasmus“ studentů. Díky pobytu v zahraničí se členkou tohoto programu stala respondentka Veronika, další dvě studentky o členství uvažují, jako překážku dotazování vidí pouze v jejich časové vytíženosti.

Shrnutí

Kulturní totožnost se díky Erasmus studijnímu pobytu ukázala u studentů silnější než u těch, kteří Erasmus program neabsolvovali. Pobytem v zahraničí si studenti více uvědomují, že v České republice mají domov. Ochotu žít mimo ČR vyjádřila většina dotazovaných, ať již ze skupiny „Neerasmus“ studentů, tak ze skupiny tzv. „Erasmáků“. Okolnosti, které by studenty přiměly žít mimo ČR, jsou zejména spojené s jejich rodinami nebo jistotou určitého zaměstnání, či v případě, že by měli partnera cizince. Kulturní tolerance, s ohledem na cizince v ČR a ochoty ujmout se zahraničního studenta, byla vyšší u tzv. „Erasmáků“, kteří mají tu zkušenost s mezinárodním prostředím studijního pobytu.

4.2.5 Zda a jaký je rozdíl v konstrukcích domova u studentů skupin „Erasmus“ a „Neerasmus“?

Touto výzkumnou otázkou a zároveň hlavním z cílů bakalářské práce je komparovat konstrukce domova obou skupin respondentů. Nelze očekávat, že studenti, kteří absolvují studijní pobyt v zahraničí, podstoupí radikální změnu v konstrukci jejich domovů. Avšak s jistou změnou se u těchto studentů setkáváme. Předchozí výzkumné otázky pak naznačují směr následné komparace se skupinou „Neerasmu“ studentů. Konkrétně výzkumné otázky č. 2, 3 a 4. Ačkoli se zdá, že otázka č. 4 (Jaká je kulturní totožnost a kulturní tolerance u obou skupin studentů?) nesouvisí s konstrukcemi domova, důležitou složkou je studentův pohled na Českou republiku nebo Evropu a vnímání těchto teritorií jako domova. Struktura výzkumné otázky je formulována v rámci rozdílů v konstrukcích domova následovně:

- **Typy konstrukcí u obou skupin studentů**
- **Kam sahá domov u obou skupin studentů – „šíře domova“**

4.2.5.1 Typy konstrukcí u obou skupin studentů

Se změnou v konstrukci domova se setkáváme u „Erasmus“ studentů, ta určuje i odlišnost, která se musí nutně nacházet u studentů bez zkušenosti se studijním pobytem. Tento pobyt studentovu konstrukci domova změnil v tom smyslu, že si student ani nemusel uvědomit jak, nebo si někteří z nich v důsledku delší doby strávené

v zahraničí naopak velice dobře uvědomili, co pro ně domov znamená. Byli i jedinci, u kterých díky Erasmu vyvolal zjištění, že se student chce odpoutat od rodičů. Dvě skupiny studentů v závislosti na změnách v konstrukcích domova jsou uvedeny níže. Výzkumná otázka číslo 2 zmíněné typy blíže specifikuje.

- Domov jako místo, kam se studenti mohou nebo chtějí vrátit
- Domov jako místo, od kterého se chtějí odpoutat

Výzkumná otázka č. 3 zjistila tyto typy konstrukcí u „Neerasmus“ a „Erasmus“ studentů, které můžeme vidět v tabulce níže.

Tab. 12. **Studentské typy konstrukcí.**

Typy konstrukcí domova	
„Neerasmus“ studenti	„Erasmus“ studenti
Domov spojený s rodinou a místem	Domov spojen s rodinou a místem
Domov spojen s místem a věcmi	Domov spojen s rodinou a věcmi
–	Domov spjat s místem a věcmi

Zdroj: Vlastní výzkum

Odlišností mezi oběma skupinami je zvláštní typ konstrukce u skupiny „Erasmus“ studentů, který u skupiny studentů tzv. „Neerasmáků“ nenacházíme. Tímto typem konstrukce je – Domov spjat s místem a věcmi. Věcmi jsou zde myšleny osobní „svoje“ věci, a jejich uspořádání. Zásluhou Erasmus studijního pobytu je pro některé studenty důležitá rodina a „jejich“ věci, neboť na Erasmu nic jiného než právě „jejich“ věci nemohli mít. U všech typů konstrukcí je neodmyslitelnou součástí kladný pocit, v podobě pohody, bezpečí nebo klidu. U obou skupin je hlavní součástí jejich domovů rodina nebo lidé, které mají rádi.

V konstrukcích obou skupin figurovala domácí zvířata. Pokud se zaměříme na jednotlivé skupiny, u studentů bez zkušenosti s Erasmus studijním pobytem nalézáme větší podíl „mazlíčků“ než u skupiny „Erasmus“ studentů. Zobrazení tohoto podílu je v Tabulce č. 13 níže. Pět z osmi „Neerasmus“ respondentů uvedlo jako součást svého

domova domácí zvíře naopak u skupiny „Erasmus“ studentů se objevili pouze dva jedinci, kteří mají doma zvíře.

Tab. 13. Domáci zvíře v konstrukcích domova.

„Neerasmus“ studenti		„Erasmus“ studenti	
Číslo, jméno respondenta	Domáci zvíře, druh	Číslo, jméno respondenta	Domáci zvíře, druh
1, Pavel	NE	9, Nikola	NE
2, Romana	ANO, pes a papoušek	10, Markéta	NE
3, Anna	ANO, kočka	11, Ondřej	NE
4, Kateřina	ANO, kočky	12, Veronika	ANO, rybičky
5, Václav	NE	13, Kristýna	NE
6, Karel	ANO, pes	14, Jaroslav	NE
7, Tereza	ANO, papoušek	15, Aleš	NE
8, Štěpán	NE	16, Karolína	ANO, pes

Zdroj: Vlastní výzkum

4.2.5.2 Kam sahá domov u obou skupin studentů – „šíře domova“

Pokud pojmáme domov ve větší šířce, tedy ne jenom v rámci rodiny, domu nebo bytu či města, ale zaměříme-li se na domov v rámci země, kde student žije, zjistíme, že u studentů, kteří studijní pobyt neabsolvovali, si domov s Českou republikou nespojují, nebo neuvědomují. Příkladem může být respondentka Tereza, která se vyjadřuje takto: „*Já mám asi pocit domova jako to město, kde bydlím, ale nevím, jestli úplně ty Čechy jsou pro mě nějaká ta hranice.*“ Pouze u jednoho respondenta z této skupiny nacházíme spojení ČR a domova.

U skupiny „Erasmus“ studentů vidíme širší pojetí domova pramenící ze studijního pobytu. Ukázkovým příkladem je dotazovaná Veronika, která si uvědomila, že domovem je pro ni ČR, hovoří: „*zjistila jsem, že domov je pro mě i jakoby to Česko jako takový*“ a dodává proč: „*takový ty věci, na který je člověk tady zvyklej z té Český republiky, ať už se to týká toho životního stylu nebo celkově třeba toho, jak ty Češi jako vnímaj ten svět*“. Díky poznatkům ze zahraničí si pak většina těchto studentů spojuje domov s Evropou.

Shrnutí

Odpovědí na výzkumnou otázku: Zda a jaký je rozdíl v konstrukcích domova u studentů skupin „Erasmus“ a „Neerasmus“?, je toto shrnutí. U vybraného vzorku se ukázalo, že rozdíl existuje, a to už jen díky studijnímu pobytu, který je klíčový pro vnímání domova z širšího hlediska, jakým je „vlast“, tedy Česká republika nebo dokonce Evropa. Tito respondenti si ve většině případů uvědomili nebo pojímali jako přirozený domov Českou republiku. Na rozdíl od studentů z „Neerasmus“ skupiny, kteří si domov ČR ve většině případů nepojí nebo neuvědomují. Jeden z rozdílů v konstrukcích domova, který nacházíme u vzorku „Erasmus“ studentů a v druhé skupině studentů nikoli, je zvláštní typ konstrukce spojený s rodinou a věcmi, přičemž místo v podobě domu, bytu nebo města nehraje významnou roli. Další odlišností v tomto šetření se ukázalo, že u Erasmus studentů je nižší míra zastoupení domácích mazlíčků jako jedné ze součástí domova.

ZÁVĚR

Tato závěrečná část práce představuje komplexní shrnutí získaných výsledků, přičemž naznačuje další možné návrhy pro zkoumání v oblasti konstrukcí domova. Cíl práce spočíval v analýze toho, zda a jak se mění konstrukce domova u studentů, kteří mají zkušenost se studijním pobytem v zahraničí a zda existují rozdíly v konstrukcích domova u obou skupin studentů. Hlavním motivem práce pak bylo porovnat konstrukce domova u studentů, kteří podnikli cestu do zahraničí, a těch, kteří do zahraničí na studijní pobyt nevyjeli.

Pořadí výzkumných otázek bylo dáno chronologicky – od motivů, které vedly „Erasmus“ studenty k podání přihlášky a důvodů neabsolvovat studijní pobyt u „Neerasmus“ studentů, přes sledování toho, zda a jakým způsobem se mění konstrukce domova u „Erasmus“ studentů, až po rozdíly v konstrukcích domova u obou skupin respondentů.

Mnozí z dotazovaných ze skupiny „Neerasmus“ studentů hovořili častěji a s nadšením o svých zážitcích spojených s Erasmus studijním pobytem, než o domově, nad nímž se museli daleko více zamýšlet. Nebylo pro ně snadné se k tématu pohotově a jasně vyjádřit. Přispěla k tomu pravděpodobně i skutečnost, že studenti této skupiny byli dotazováni nejdéle dva měsíce po absolvování studijního pobytu v zahraničí, a tedy i zážitky spojené s pobytem byly pro studenty stále čerstvé a převažovaly nad reflexí jiného typu. Také u skupiny „Neerasmus“ studentů se v případě tématu domova ukázalo, že úvahy o domovu jsou pro ně nesnadné, nestojí v centru jejich pozornosti, anebo si neumí sami situaci spojenou s domovem v jeho šíři a zobecnění jasně uvědomovat. Popsat a specifikovat domov se ukázalo podobně problematické jako u studentů „Erasmáků“. To mimo jiné naznačuje, že domov je pro dotazované natolik přirozený, že nemají potřebu o něm hovořit.

Nahlédneme-li na obě skupiny respondentů prizmatem první výzkumné otázky, setkáváme se se zcela jinými myšlenkami v obou skupinách. Motivy, které vedly studenty k výjezdu na studijní pobyt, byly zejména zlepšení jazykových kompetencí, osamostatnění se, změna stereotypu nebo zajímavý příspěvek do životopisu. Studenti bez zkušenosti se studiem v zahraničí k důvodům pro výjezd na studijní pobyt zařadili zejména: poznání nových lidí, jiný styl výuky, nové zkušenosti nebo vidět něco zajímavého. Se studijním pobytem v zahraničí je spojeno i cestování, jakožto první

a vstupní faktor, se kterým se studenti potýkají. U vybraného vzorku respondentů se ukázalo, že záliba v cestování není faktorem, který ovlivňuje, zda student do zahraničí vyjede nebo nikoliv, protože většina všech respondentů uvedla, že cestuje ráda a měla již řadu zkušeností s cestami do zahraničí. Důvody proč nevycestovat na studijní pobyty byly u jednotlivých respondentů odlišné. Setkáváme se převážně s tím, že respondenti preferovali dokončení studia v České republice bez jakýchkoli dalších nároků nebo komplikací. V porovnání se studenty „Erasmáky“, kteří se při rozhodování potýkali s myšlenkami proti výjezdu, je zajímavé, že pouze minimum respondentů zmínilo obavy spojené se studiem v zahraničí. Toto zjištění je možné vysvětlit tím, že se vzorek respondentů nacházel v životních situacích, které je natolik motivovaly, že respondenti nepřikládali přílišný důraz obavám spojeným s výjezdem do zahraničí, popř. původní obavy před cestou se pobytem rozptýlily a zůstaly ve vzpomínkách spíše potlačeny.

Hlavním zkoumaným problémem byly konstrukce domova respondentů v obou skupinách. Na základě získaných zjištění je patrné, že Erasmus pobyt zanechal na respondentech této skupiny určitou stopu, změnu v konstrukci domova. Studijní pobyt v zahraničí umocnil v případě řady respondentů jejich reflexi domova, zvláště jako hodnoty. Důraz přitom byl kladen na domov spojený s rodinným zázemím, které pro ně vytváří důležitou životní jistotu. Někteří respondenti si uvědomili, že jejich odpoutání se od stávajících pout domova je možné, že se mohou také více spoléhat na sebe, že se jim otevírá širší prostor možností pro vlastní osamostatnění a tvorbu svých životních plánů.

Důležitou součástí šetření bylo zjistit, jaké typy konstrukcí domova se u respondentů objevovaly. V první řadě se téměř u všech konstrukcí domova objevovala rodina, a to jak u skupiny bez zkušenosti s Erasmus studijním pobytem, tak i u skupiny studentů tzv. „Erasmáků“. Jen v minimálním měřítku se v tomto šetření objevují studenti, kteří si s rodinou domov nespojují, a to v případě nepříznivých životních situací, jakým je například rozvod rodičů. Těmto studentům se domov spojuje s pokojem, který poskytuje ochranu před světem a pocit bezpečí. U všech respondentů konstrukce domova zahrnují především takové skutečnosti, jako jsou: pohoda, bezpečí a klid. Jedná se o základní pocity, opřené o důvěrné vztahy, vzájemnou přízeň, skýtanou pomoc, porozumění, vlastní soukromí, které zejména studentům v jejich věku poskytuje rodina a které se váží k místu jejich bydlení, blízkého okolí, žitého prostoru.

„Zakořeněnost“ v České republice tedy jako v místě, které by v budoucnosti neopustili, se u studentů příliš neobjevovala. Ochotu, kterou je míněno to, že studenti připouští možnost žít mimo Českou republiku, vyjádřila většina dotazovaných, ať již ze skupiny „Neerasmus“ studentů, tak ze skupiny tzv. „Erasmáků“. Dotazovaní studenti si dovedli představit tuto skutečnost v případě okolností, kterými byly opět zejména jejich rodiny, které by odcestovaly s nimi, nebo případně jistota určitého zaměstnání, či soužití s partnerem cizincem. Pro respondenty byla důležitou součástí představ o životě mimo Českou republiku jistota, která je pro mladé lidi jejich skupiny důležitou hodnotou, odpovídající jejich potřebám v době svého studia. Kulturní totožnost se díky Erasmus studijnímu pobytu ukázala u těchto studentů silnější než u skupiny studentů, kteří studium v zahraničí neabsolvovali. Pobyt v zahraničí si dotazovaní „Erasmus“ studenti ve větší míře uvědomovali patřičnost k České republice a národu. Na rozdíl od respondentů ze skupiny „Neerasmus“ studentů jsou respondenti ze skupiny Erasmus studentů tolerantnější k cizincům, ať již k turistům nebo dlouhodobě žijícím cizincům v České republice, a projevují větší ochotu ujmout se zahraničních studentů na české vysoké škole. Lze předpokládat, že je to ovlivněno právě zkušeností ze zahraničního pobytu s jeho mezinárodním studentským prostředím. Většina „Erasmáků“ oproti „Neerasmus“ studentům projevila zájem pracovat v Buddy systému. Toto zjištění lze vysvětlit tím, že u respondentů „Erasmáků“ odpadají jazykové bariéry, respondenti prošli zkušeností, kterou již více rozumí, a tím také chtějí být nápomocni, mohou více sdílet své zkušenosti a díky většímu zájmu se dozvídat o jiných kulturách.

Hlavním zjištěním po komparaci konstrukcí domova u obou skupin studentů byl poznatek, že obě skupiny jinak vnímají domov v jeho širším významu, máme-li na mysli domov jako „vlast“ (Česká republika) nebo dokonce Evropa. „Erasmus“ studenti si ve většině případů uvědomovali nebo pojímali jako přirozený domov také Českou republiku. Na rozdíl od studentů ze skupiny dotazovaných „Neerasmus“ studentů, kteří si domov ve spojitosti s Českou republikou ve většině případů nespojovali nebo neuvědomovali. U „Erasmus“ studentů, na rozdíl od „Neerasmus“ studentů se objevila konstrukce domova spojená intenzivněji s rodinnými vztahy a pouty, s věcmi tvořícími a připomínajícími kolorit domova než materiální stránka domova spojená s domem, bytem, městem, kde žijí.

Během výzkumu se objevila řada témat, které by v rámci tématu konstrukcí domova mohly přispět jako inspirace k dalšímu zkoumání. Z hlediska metodologického by bylo jistě zajímavé použití mentálních map, které by doplnily verbální vyjádření respondenta. Z tematického hlediska by bylo vhodné zaměřit se na skupiny studentů, kteří bydlí na vesnici, a těmi, kteří žijí ve městě, neboť v tomto šetření se objevil náznak toho, že studenti bydlící na vesnici vnímali domov spojený s identitou místa intenzivněji. Další témata by se mohla inspirovat zahraničními články, které zmiňuje kapitola *Studenti – skupina na pomezí domova a vysoké školy*. Zejména pak zkoumání identifikace s místem u těch studentů, kteří se potýkají s životem na dvou odlišných místech, jakým je vysokoškolská kolej nebo „privát“ a domov, který je spojen s rodinou.

Téma domova zkoumané v případě vysokoškolských studentů je zajímavé tím, že se jedná o specifickou skupinu, která má řadu společných a příznačných znaků. Patří k nim, jak ukázaly výsledky našeho šetření, také to, že se studenti s vazbou na původní domov začínají osamostatňovat, učí se zvládat adaptaci na nové prostředí, reflektují hodnotu domova jako svého zázemí a projektují své životní plány, které se týkají představ a očekávání o svém budoucím domově. K tomu se váže řada problémů, které uvádí toto šetření. Zároveň se více než kdy před tím setkávají s mezinárodním prostředím akademického života, nejenom mentálně, ale v případě kontaktů se studenty a akademickými pracovníky ze zahraničí v prostředí českých vysokých škol, a s možnostmi získávat poznatky, zkušenosti, schopnosti a dovednosti v zahraničním prostředí, např. formou exkurzí, studijních pobytů, pracovních stáží. Spolu s tím je zvláště u vysokoškolských studentů důležitá jejich reflexe domova nejenom ve sféře soukromé, ale také porozumění domovu spojeného se společností a místem v širším kontextu, totiž jako místa lokálního, regionálního, národního, nadnárodního. Identifikace vysokoškoláků bude spoluvytvářet společný prostor v míře jejich životů, bydlení, pracovních aktivit, vlastní angažovanosti ve věcech veřejných i politických, v podílu na společenském, regionálním rozvoji, v přemostování komunikačních bariér, kulturních odlišností.

Seznam použité literatury

Knihy

Bauman, Z. 2002. *Úvahy o postmoderní době*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

Cresswell, T. 2004. *Place a short introduction*. Malden, MA: Blackwell Pub.

Disman, M. 2011. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 4., nezměn. Vyd. Praha: Karolinum.

Giddens, A. 2003. *Důsledky modernity*. Vyd. 2. Praha: Sociologické nakladatelství.

Hendl, J. 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. Vyd. Praha: Portál.

Homola, M. 1977. *Motivace lidského chování*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.

Ivanová, K., J. Kutnohorská, L. Špirudová. 2005. *Multikulturní ošetrovatelství I*. Vyd. 1. Praha: Grada.

Keller, J. 2013. *Posvícení bezdomovců: úvod do sociologie domova*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství.

Kohák, E. 2009. *Domov a dálava: kulturní totožnost a obecné lidství v českém myšlení*. Vyd. 1. Praha: Filosofia.

Nakonečný, M. 1996. *Motivace lidského chování*. Vyd. 1. Praha: Academia.

Patočka, J. 1992. *Přirozený svět jako filozofický problém*. Vyd. 3. Praha: Československý spisovatel.

Program Erasmus. 2008. *Erasmus v České republice 1998–2007*. Praha: Dům zahraničních služeb MŠMT: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy.

Růžička, J. 1985. *Motivace pracovního jednání: příručka pro přípravu vedoucích pracovníků*. Praha: Institut pro výchovu vedoucích pracovníků ministerstva průmyslu ČSR.

Seamon, D. 1979. *A geography of the lifeworld: movement, rest, and encounter*. London: St. Martin's Press.

Smahel, R. 1995. *Domov prožít – domov vytvářet*. Vyd. 1. Olomouc: Matice cyrilometodějská s. r. o.

Šípek, Jiří. 2005. „Podklad pro analýzu kognitivních map domova.“ Kognice 2005: 154 – 61.

Univerzita Karlova. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.

Urban, L. in Šubr, J. a kol. 2008. *Soudobá sociologie III (Diagnózy soudobých společností)*. Vyd. 1. Praha: Karolinum.

Články a internetové zdroje

Bálková, K. 2013. „Mění se představy o domově a tvorba nových typů identit: reflexe důsledků doby mobility.“ [online]. [cit. 5. 3. 2015]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/386245/fss_b/>. Magisterská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce PhDr. Michal Vašečka, Ph.D.

Cicognani, E, I. Menezes, G. Nata. 2011. „University Students' Sense of Belonging to the Home Town: The Role of Residential Mobility“ *Soc Indic Res* (2011) 104: 33–45.

Duffková, J. 2008. „Domov z pohledu sociologie“. *Stavba* 15 (3): 16 – 19.

Easthope, H. 2004. „A Place Called Home“. *Housing, Theory and Society* 21 (3): 128–138.

Erasmus+ O programu. [online]. [cit. 8. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://www.naerasmusplus.cz/cz/o-programu/>>.

European Commission. „Erasmus+. Příručka k programu.“ 3 (2015). [online]. [cit. 13. 2. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_cs.pdf>.

European Commission. „Erasmus+ Programme guide.“ 3 (2015). [online]. [cit. 13. 2. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/documents/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf>.

European Commission. 2012. „Erasmus – Facts, Figures & Trends. The European Union support for student and staff exchanges and university cooperation in 2010-11.“ Luxembourg: Publications Office of the European Union. [online] Dostupné z: <http://ec.europa.eu/education/library/statistics/erasmus1011_en.pdf>.

Evropské komise v ČR. 2014. „Za praktickými zkušenostmi do zahraničí. Průvodce praktickými stážemi programu Erasmus+“. Praha. [online]. [cit. 13. 2. 2015]. Dostupné z: <<http://www.naerasmusplus.cz/file/921/za-praktickymi-zkusenostmi-do-zahranicni-erasmus.pdf>>.

Fialová D. 2013. „Druhé bydlení – druhý domov?“. Abstrakt příspěvku Konference „Město a domov“ [online]. [cit. 5. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://www.ups.fss.muni.cz/file/mesto-a-domov-program-a-abstrakty.pdf>>.

Galčanová, L., B. Vacková, S. Ferenčuhová. 2014. „Město jako domov“. *Sociální studia: časopis katedry sociologie FSS MU* 4 (2014): 7 – 10. [online]. [cit. 5. 3. 2015]. <http://socstudia.fss.muni.cz/sites/default/files/01_Editorial.pdf>.

Hučín, J. „Proč se doma cítíme doma“. *Psychologie dnes* [online]. [cit. 18. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://jakub.hucin.cz/home.html>>.

Chalupová, K. 2014. „Konstrukce domova českých studentů v kontextu studijních pobytů v zahraničí“. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

Chow, K., M. Heale. 2008. „Place attachment and place identity: First year undergraduates making the transition from home to university.“ *Journal of Environmental Psychology* 28: 362–372.

Informační systém Masarykovi univerzity. *Informace o předmětu*. [online]. [cit. 13. 3. 2015] Dostupné z: <<https://is.muni.cz/predmet/fss/jaro2015/SOC197?fakulta=1423;obdobi=6265>>.

Laštovková, J. 2006. „Doma v pohraničí“. *Socioweb* [online]. [cit. 13. 2. 2015]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=225&lst=114>>.

Lifelong Learning Programme. [online]. [cit. 8. 3. 2015]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/education/tools/llp_en.htm#tab-4>.

Manifest Programu Erasmus. [online]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/download-variant.php?general_file_variant_id=6466&a=documents&>.

Muchová, T. 2009. „Realizace programu Erasmus na MU“ [online]. Brno, [cit. 2. 3. 2015]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/54015/ff_m/Realizace_programu_Erasmus_na_MU_Mgr_dipl.doc>
> Magisterská práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce Milada Rabušicová.

NAEP: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy. [online]. [cit. 8. 3. 2015]. Dostupné z: <<http://www.naep.cz/>>

Szaló, C. 2006. „Domov a jiná místa/ne-místa formování kulturních identit“. *Sociální studia: časopis katedry sociologie FSS MU* [online]. [cit. 13. 2. 2015]. (1): 145 – 161. Dostupné z: <<http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080227135221.pdf>>.

Tisková zpráva EUROPE DIRECT. 7. listopadu 2012, Praha [online] Dostupné z: <ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/121107_tz_final.doc>.

Válková, E. 2013. „Konstrukce domova českých studentů v kontextu studijních pobytů v zahraničí“. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. Vedoucí práce PhDr. Miroslav Joukl, Ph.D.

What is Erasmus?. [online]. [cit. 13. 2. 2015]. Dostupné z: <http://www.erasmate.com/Erasmus_Programme>.

Přílohy

Příloha č. 1 – Graf č. 1 – Program Erasmus v ČR

Příloha č. 2 – SCÉNÁŘ ROZHOVORU – „Neerasmus“ studenti

Příloha č. 3 – SCÉNÁŘ ROZHOVORU – „Erasmus“ studenti

Příloha č. 4 – Ukázka rozhovoru – „Neerasmus“ student

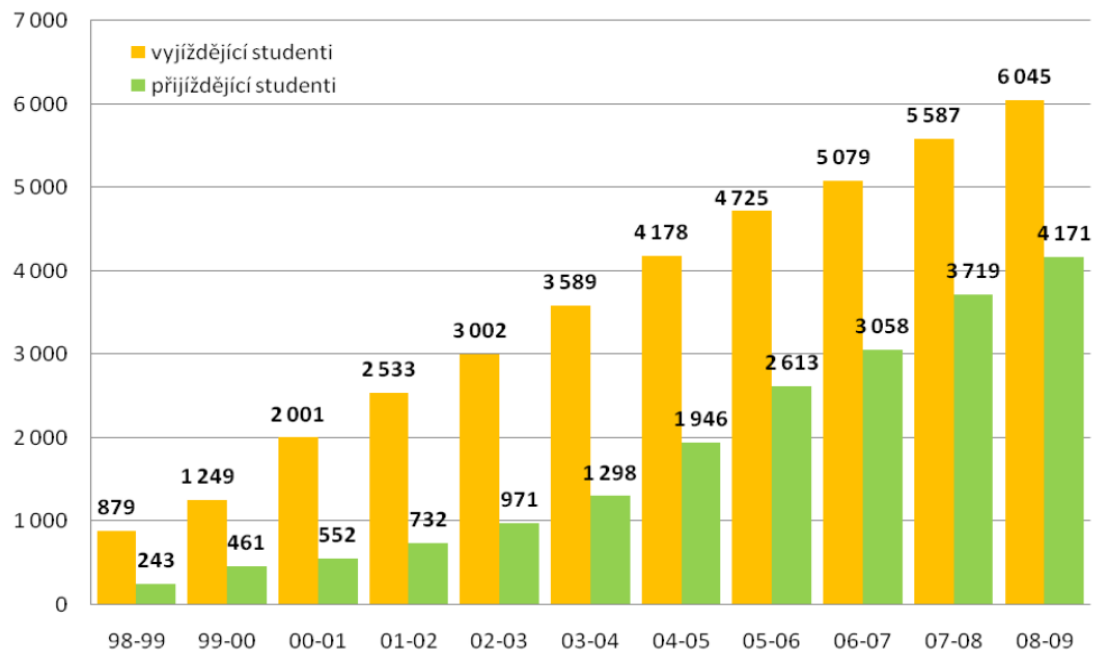
Příloha č. 5 – Ukázka rozhovoru – „Erasmus“ student

Příloha č. 6 – Ukázka kódování rozhovoru

Příloha č. 7 – Karta respondenta

1. Graf č. 1 - Program Erasmus v ČR

Vývoj mobilit studentů a zaměstnanců v letech 1998/1999 – 2008/2009

Zdroj: NAEP

2. SCÉNÁŘ ROZHOVORU – „Neerasmus“ studenti

SCÉNÁŘ ROZHOVORU

„Neerasmus“ student

Údaje o respondentovi

- ♣ Jméno:
- ♣ Věk:
- ♣ Studium:
- ♣ Název vysoké školy:

1. část: **Aktuální životní situace respondenta**

(Mohl/a bys mi prosím říci něco o sobě?, Co studuješ, jaké je tvoje rodinné zázemí?, Nějaké tvoje zájmy a koníčky?, Kde momentálně žiješ? Bydlíš nebo jsi bydlel/a na koleji/privátě nebo do školy dojíždíš, dojížděl/a?)

2. část: **Konstrukce domova**

(Když se řekne domov, co Tě jako první napadne? (jmenuj několik slov), Můžeš mi, prosím, ve stručnosti popsat svůj domov? (co, kdo, kde), Jaké pocity si spojuješ s domovem?, Co pro tebe znamená být někde „jako doma“?, Kde se cítíš „jako doma“?)

Bydlení studentů na koleji nebo „privátě“:

Jaká ty vidíš obecná pozitiva a negativa:

bydlení na kolejích/privátě
dojíždění?

(pouze studenti bydlící na kolejích/privátě) - Co se Ti líbí anebo nelíbí na bydlení na kolejích/privátě? Máš na kolejích/privátě nějaké předměty, věci případně rituály anebo něco, co ti připomíná „domov“? Jakým způsobem komunikuješ s rodiči, když jsi ve škole? Jak často?

(pouze dojíždějící) Co se Ti líbí anebo nelíbí na dojíždění z domova? Komunikuješ během dne (když jsi ve škole) s rodiči? Jestli ano, jakým způsobem a případně za jakým účelem (stačí obecně)?

Kulturní tolerance a totožnost:

(Co podle tvého názoru jsme my Češi?, Dokázal/a by sis představit žít mimo ČR? Za jakých okolností?, Jak se díváš, co si myslíš o cizincích v České republice? Znáš Buddy program (program pomáhající zahraničním studentům ulehčit a zpříjemnit pobyt v cizí zemi)? Byl/a bys ochotný/á se ujmout zahraničního studenta?)

Mobilita studentů:

(Cestuješ rád/a do zahraničí? (A proč?), Jaké jsou tvoje pocity (těšíš/netěšíš se), Když se máš vrátit ze školy domů?, Jaké jsou tvoje pocity, když se vracíš z domova do školy (nebo na kolej/privát)?, Jak vidíš svůj vlastní budoucí domov? (prosím popiš))

3. část: Erasmus

(Uvažoval/a jsi během studia odjet do zahraničí v rámci studijního programu Erasmus? V případě že ano, jaké byly tvoje myšlenky pro a proti? Jaký byl konečný důvod nepodat přihlášku? V případě že ne, proč? Plánuješ v budoucnu podniknout studijní cestu do zahraničí?, (V případě, že ano) kdy bys rád/a vyjel/a? Proč v tuto dobu? Jakou destinaci pobytu bys preferoval/a, a proč? (V případě že ne) jaký důvod tvoje rozhodnutí má? Za jakých okolností bys byl ochotný podniknout studijní cestu do zahraničí?)

3. SCÉNÁŘ ROZHOVORU – „Erasmus“ studenti

SCÉNÁŘ ROZHOVORU

„Erasmus“ studenti

Údaje o respondentovi

- ♣ Jméno
- ♣ Věk:
- ♣ Studium:
- ♣ Název vysoké školy:

1. část: Aktuální životní situace respondenta

(Mohl/a bys mi prosím říci něco o sobě?, Co studuješ, jaké je tvoje rodinné zázemí. Někjaké tvoje zájmy a koníčky?, Kde momentálně žiješ?, Bydlíš nebo jsi bydlel/a na koleji/privátě nebo do školy dojíždíš, dojížděl/a?)

2. část: Erasmus pobyt a domov

Údaje o výjezdu

(Kam jsi vyjel/a na Erasmus studijní pobyt a na jak dlouho?, A proč sis vybral/a tuto destinaci?, Co pro tebe hrálo největší roli při výběru místa pobytu?, Mohl/a bys mi prosím charakterizovat svými očima zemi, kde jsi žil/a?)

Před Erasmus pobytém (podpora, motivy, očekávání, domov)

(Kde se zrodil nápad odjed na Erasmus?, Jak dlouho jsi uvažoval/a, jaké myšlenky byly pro a proti?, Podporovali tě nějak rodiče a přátelé?, Jaké byly tvoje pocity, před odjezdem na Erasmus?, Lišily se nějak postupem času a těsně před odjezdem?, Jaký byl tvůj pohled na českou společnost před odjezdem?, Co pro tebe znamenal tvůj domov před odjezdem na Erasmus?)

Během Erasmus pobytu (adaptace, podpora, domov – vlast, materiální složka, lidé)

(Co pro tebe znamená být někde „jako doma“?, Cítil/a ses být jako doma v místě pobytu? Jaké faktory tomu napomáhaly nebo nenapomáhaly?, (Přivezl/a sis s sebou na pobyt něco co ti připomíná domov?), Mohl/a bys, prosím, popsat, jak vypadal tvůj

pokoj na studijním pobytu?, Mohl/a bys, prosím, najít rozdíly mezi tím, jak vypadal tvůj pokoj na pobytu a jak vypadá tvůj nynější?, Vyhledával/a jsi na Erasmu českou společnost? Co tě k ní ne/táhlo?, Chybělo ti něco v místě pobytu? (Prosím specifikuj.), Stýskalo se ti během pobytu po domově? V jakých situacích?, Jak ses vypořádával/a se steskem po domově (pokud nějaký byl)?, Byl/a jsi v kontaktu s rodinou, přáteli? Jak jste komunikovali? Jak často? Jaký měl důvod tato frekvence? Jak jsi trávil/a svůj volný čas na Erasmu? Cestuješ rád/a? A proč?)

Po Erasmus pobytu (otevřenost, domov, změny)

Návrat ze studijního pobytu:

(Když se blížil návrat domů, jaké myšlenky tě napadaly?, Přivezl/a sis nějaký předmět, nějakou věc nebo zvyk ze zahraničí, který se váže k pobytu?, Jak ses cítil/a, když ses vrátil/a po zmíněné době domů?)

Domov:

(Když se řekne domov, co Tě teď jako první napadne? (jmenuj několik slov), Jaké pocity si spojuješ s domovem?,

Co podle tvého názoru jsme my Češi?, Jak se díváš na vlastenectví?, Co si myslíš, jak se díváš na cizince v České republice?, Je pro tebe domov Evropa?, Máš v plánu zůstat tady v České republice nebo jinde?, Podle čeho se rozhoduješ?, Za jakých okolností by ses rozhodl/a žít mimo ČR?, Jaké jsou tvoje další plány?, Jak vidíš svůj vlastní budoucí domov? (prosím popiš), Znáš Buddy program (program pomáhající zahraničním studentům ulehčit a zpříjemnit pobyt v cizí zemi)? Byl/a bys ochotný/á se ujmout zahraničního studenta?,

Prosím, zhodnotil/a bys tvůj Erasmus pobyt?, Co Ti pobyt přinesl anebo naopak vzal?, Myslíš si, že tě pobyt změnil? (jak?), Změnil se podle tebe tvůj pohled na domov po příjezdu?, Řekl/a bys, že pro tebe byl výjezd něco jako zkouška dospělosti?)

4. Ukázka rozhovoru – „Neerasmus“ student

Jméno: Václav

Věk: 23

Pohlaví: muž

Povolání: student 3. ročníku bakalářského studia

T: Tak prosím, mohl bys mi říct něco o sobě?

R: Tak, jmenuju se Václav, je mi třiaadvacet let, pocházím z vesnice ve východních Čechách, z P....., ale teďka už asi pět let bydlím v Hradci, kvůli fotbalu, protože už od dorosteneckého věku, od nějakých patnácti jsem ho tady hrál a teď, teď už pro zranění ho nehraju, ale zase se věnuju trénování, takže... pořád se tady držím a i kvůli studiu, protože studuju tady na filosofický fakultě sociologii, takže jsem prakticky už "hradečák".

T: Á, jaký je tvoje rodinný zázemí?

R: Moje rodinný zázemí, je podle mě výborný, mám jednu starší ségru, rodiče mají spolu výborný vztah a myslím si, že i od malička jsme byli dobře vedený a vychovávaný a i když se tam teďka dostanu tak jednou, dvakrát do měsíce, tak, tak se tam vždycky těším a je to tam pohoda, takže, takže v tomhle směru, je to určitě dobrý.

T: A na co se třeba těším, jestli, jak tomu nazýváš?

R: Tak těším se hlavně na to, že je všechny uvidím, protože tady prakticky, když jsem měsíc tady sám, tak tady mám akorát kamarády, ale ta rodina zase je něco jiného prostě, ségra má teďka malou holčičku, takže se těším vždycky na neteř, na hlídání, abych se naučil něco taky do života, no tak na všechny, až si s nima popovídám, zase si řeknem co je nového, vlastně tam na vesnici mám i babičku s dědou, dvě tety s rodinama, takže, takže se těším, až je zase všechny uvidím a zase si řeknem co a jak nového.

T: Takže teď momentálně žiješ v Hradci, bydlel si někdy na koleji?

R: Ne! Nó vlastně na střední, když jsem chodil na střední obchodní akademii tady v Hradci, tak jsem bydlel na internátu na hradební, celou střední školu vlastně, takže čtyři roky, no a potom, vzhledem k tomu, že jsem tady hrál ten fotbal, tak mě tady klub domluvil byt, takže mám i placený bydlení, takže výdaje na bydlení nemám prakticky žádný a vlastně teď už nějakých... čtyři roky bydlím na bytě.

T: Hm. A když se řekne "domov", co tě jako první napadne? Pár slov...

R: Co mě jako první napadne, asi... takovej pocit bezpečí, nějaký zázemí, něco kam se vždycky rád vrátím, protože já nepovažuji za domov byt tady v Hradci, to prostě pro mě domov není, to je spíš takový přebývání někde, ale jako domov považuju pořád, na vesnici u rodičů, kde jsem strávil až do svých patnácti celý mládí a mám tam, mám tam to svoje zázemí...

T: A v čem je to, že nebereš ten domov tady nebo bydlení tady?

R: Nevím, jak bych to vysvětlil, je to asi spíš prostě nějaký pocit, pocit toho, že to tak cejtím, že, že to je spíš ještě pořád u těch rodičů... rodiny, až třeba jednou budu mít svoji rodinu, svoje děti, tak, asi to budu vnímat jinak, ale teďka momentálně vzhledem k tomu, že všechny příbuzný mám na vesnici v tom P...., tak ten domov je spíš tam.

T: Ještě si říkal o tom bezpečí a záz.. nebo cos to říkal, zázemí? Jestli bys uvedl nějaký příklad?

R: Tak... těžká otázka. Asi vím, že vždycky když přijedu domů, tak tak, že tam, že mě očekávají rádi, že se na ně vždycky můžu spolehnout, když něco potřebuju, vím že mě chtějí vždycky pomoci, že to se mnou myslej dobře, ať to je třeba nepříjemná nějaká věc, tak asi v tohleto to bezpečí, že vím, že se na ně můžu kdykoliv obrátit a že, že tam pro mě někdo je vždycky.

T: Super. A můžeš mi prosím ve stručnosti popsat ten svůj domov?

R: Svůj domov...jako rodinný příslušníky třeba nebo jak to myslíš?

T: No, domov, když se řekne, nějak mi popiš domov...

R: Tak domov je vlastně něco, kam se vždycky rád vracím, kde se cejtím dobře, není to už ani to, že bych to, že bych tam teď bydlel, ale je to nějaký místo, kde, kde prostě vím, že mám to svoje zázemí a ten svůj klid, a že se tam vždycky můžu vrátit, když potřebuju.

T: Hm, a nějaký teda... kdo tam je, co tam je?

R: Tak přímo teda, tak, tak, jak to беру, ten domov, tak je ten byt v bytovce, kde vlastně žijí moji rodiče, teďka už sami. Říkám, do těch patnácti asi jsme tam bydleli ve čtyřech, ještě s tou mojí starší ségrou, ta už teďka bydlí s manželem a dcerou jinde, ale taky pořád v té vesnici, takže ten domov беру pořád, ten náš byt malej v bytovce se třema dalšíma rodinama, kde žijou teďka mí rodiče už sami.

T: A jak bereš to okolí toho bytu, prostě, jestli si třeba rád když přijedeš do té vesnice, jestli seš tam, jestli ta vesnice jako je tvůj domov?

R: Asi to tak беру taky, protože ta vesnice je malá a je to něco jinýho než ve velkém městě, kde se znám jenom prakticky s lidma s kterejma se potkávám ve škole, v práci nebo při nějakých mejch koníčkách, ale na té vesnici, to je takový rodinný prostředí, všichni se tam znaj a i vzhledem k tomu, že tam žijou dvě tety s rodinama a babička s dědou, jak jsem říkal, tak bydlím tam všichni v takovém trojúhelníku, takže vždycky se tam můžu stavit k někomu na návštěvu, jít na kafe, když tam jsem, takže určitě to беру, tu vesnici jako takovou, že tam patřím, že to je takovej můj domov ještě stále.

T: Hm...A jaký teda pocity si spojuješ s tím domovem?

R: Tak asi jak už jsem říkal, to bezpečí určitě, rodinný zázemí a pocity...

T: ...jestli se tam těšíš...

R: Těším se tam určitě, protože oproti městu je tam klídek, takže si tam i odpočnu od takovech těch každodenních povinností, co třeba mám, takže asi s tím bych si to spojil, že to je klid, relax, pohoda.

T: Co pro tebe znamená být někde jako doma?

R: Někde jako doma... tak to teďka bych řekl, že to spíš pro mě už teďka znamená být tady na bytě, že bych asi tydlecty dva pojmy trošku odlišil, protože bejt doma teďka pro mě znamená místo, kde každě den chodím spát, kde prostě přežívám přes ten den, přes ten tejden, měsíc a to je momentálně teďka tady v Hradci na bytě, kde bydlím ještě s dalšíma třeba kamarádama, můžu říct kamarádama no ... jsou to spíš kluci co tam choděj na byt ke mě, takže to není tak, že bysme si to spolu vybrali a že jsem s lidma s kterejma chci, ale v rámci nějakých možností se to dá, dá vydržet s nima, takže беру, беру, kde se cejtím doma, tady na tom bytě tady v Hradci, kam se vracím každě den.

T: Ty říkáš, že tam přežíváš ...

R: ...přebývám spíš...

T: Přebýváš ... jestli tam je třeba něco špatnýho nebo...

R: No tak, byt to je dva plus jedna a jsme tam ve čtyrech, což není ideální, na druhou stranu nic nemusím platit, vzhledem k tomu trénování, takže, já zas nemám nějak vysoký nároky takže, mě to, mě to plně vyhovuje. A jestli tam přežívám, přebývám, tak to možná v tom smyslu, že, že se tam vzhledem k tý náplni mého dne moc neukážu, tak maximálně třeba přespím nebo, když mám volnej den, tak tam samozřejmě jsem, ale většinou to je tak, že ráno vylezu a buď do školy nebo na trénink nebo kamkoliv jinam a

vracím se večer, takže tady v tom smyslu asi.

T: A máš na tom bytě nějaký předměty nebo něco co ti ten domov připomíná, ten tvůj na tý vesnici?

R: Asi bych řekl, že, asi snad ani né, krom možná nějakých fotek, ale to spíš, spíš tam mám vystavenou fotku přítelkyně, ale to zase s tím domovem ještě nespojuju, to zas je něco trošku jinýho, ale jinak asi žádný předmět, mě jediný co spojuje, jsou telefonáty každéj tejdě s mámou, takže, takže to je asi tak jediný.

T: Takže s rodičema nějak komunikuješ?

R: Jo, jo, voláme si spíš s mámou teda, ona to pak táto sděluje všechno ale... Dřív když jsem v těch patnácti odjížděl na intr, tak to samozřejmě i pro rodiče bylo asi těžší, tak jsme si třeba volali častěj. Teďka už se to omezilo na jeden telefonát, jeden dva telefonáty tejdě, ale jsme v kontaktu i nějak přes internet, třeba, že si píšem.

T: Má to nějaký důvod, že je to teďka míň?

R: Tak asi myslím, že je to takovej přirozený, přirozený vývoj, že už jsem zase starší, už jako ... v mém věku už moji rodiče dávno měli rodinu třeba založenou, a tak už to taky vnímaj jinak, navíc už to je nějakých pár roků co jsem, co jsem od nich, tak asi už to je i nějaký zvyk, že už to pro ně není tak těžký, takže, asi v tomhle smyslu.

T: A ještě k tomu ... Kde by ses cítil jako doma? Krom toho, teda, toho bytu...

R: Jako do budoucna nebo teď?

T: Teď, třeba, já nevím, na návštěvě nebo někde, prostě kde se cítíš jako doma...

R: Kde se cejtím jako doma, tak to je určitě právě na tý vesnici u rodičů, je to na bytě, kde bydlím a pak asi jediný místo je u přítelkyně, kde se cejtím jako doma. Je to

samozřejmě něco jiného než, než na vlastním bytě nebo u rodičů, ale, ale taky cejtím, že tam svým způsobem už trošku patřím do té rodiny, a že mě tam mají rádi třeba a je mi to takový nejbližší místo z těch jiných než je můj domov.

T: A v čem je to teda jiný než ...

R: Tak těžko říct, ale zatím to pořád není moje rodina. S přítelkyní možná jednou bude, tím pádem pak i její rodiče, ale zatím to je takový... není to, není to prostě ještě nějakým způsobem svázaný, něčím, něčím větším, takže, takže asi v tom to je jiný a....těžko říct no, ještě před rokem to pro mě byli neznámí lidi a teďka, teďka je skoro dennodenně potkávám, ale, ale, asi, asi to třeba ještě chce čas, abych se tam cejtil aspoň přibližně, jako u rodičů svých.

T: Jaká vidíš obecná posítiva a negativa třeba toho bydlení na těch kolejích?

R: Tak negativa, no těžko říct, asi záleží na věku v kterém ten člověk na ty koleje odejde, určitě to může být i nějaký zvyknutí, odvyknutí od rodiny, tak to je asi třeba těžší ale zase to záleží na tom konkrétním jedinci, já jsem to měl třeba dobrý v tom, že na internátě v těch patnácti jsem odešel a bydle jsem tam s kamarádama, s kterejma jsem dennodenně chodil na tréninky, hrát fotbal, takže jsem tam furt byl v kontaktu s nějakejma lidma, ale... co znám, ale chápu to, že když jde někdo na kolej s úplně neznámejma lidma, tak to je pro něj těžší, ale jde jenom o ten začátek si myslím, no ale jestli to má nějaký negativa, tak určitě pro někoho, kdo to třeba musí platit, tak jsou to finance, jsou to nějaký výdaje a pak třeba to může bejt i nějaká parta, s kterou se trhne, no ale jak říkám no, to prostě záleží na tom konkrétním jedinci, jestli se nechá někým strhnout, a když ho ty rodiče nemaj pod dohledem, tak samozřejmě má větší volnost a záleží to spíš na něm jak se chová, takže ...

T: A jaká třeba pozitivita/negativa, když někdo jenom do té školy dojíždí z domova?

R: Tak pozitivní asi je, že je v dennodenním kontaktu s tou svojí rodinou, asi si myslím, že to je jednodušší v tom... jak bych to řekl... že přijede domů, má navařino, když to

řeknu takhle, že se prostě nemusí o sebe tolik starat, na druhou stranu zase, když někdo musí být ten tejden sám, tak si myslím, že je to daleko lepší škola do života, že se votrká, naučí se spoustu věcí, který by, který by nikdy nedělal, když by žil pořád s rodičema a dojížděl třeba.

T: A teďka trošku z jinýho soudku otázku, co podle tvýho jsme my češi?

R: Co jsme my Češi?

T: Co jsme my Češi ...

R: Tak nevím, já to vnímám prostě jako národ, do kterýho patřím, že s nima sdílím asi i nějaký vlastnosti, co jsou typický pro Čechy...těžko říct, prostě se cejtím, jako, že ... už jsme se třeba o tom domovu bavili, tak když to vezmeme z toho širšího hlediska, tak jako to беру, že Česko je můj domov a kdybych byl třeba za hranicema, tak to je zase něco jinýho.

T: A v čem jsou teda ty vlastnosti? Tys říkal, že máme stejný...

R: Tak já ... to by asi spíš měli posoudit cizinci, co znaj Čechy, ale ... asi třeba u Čechů je třeba typický, že nejsou moc sebevědomý, průrazný ve světě oproti třeba jinejm národům, neříkám, že jsou v tom nejhorší na světě, ale asi se to i o nich říká a zřejmě to tak i bude ... no a určitě, takový, takový rysy má ten národ určitě společný každé, každé, každé národ má nějaký společný rysy.

T: A dokázal by sis představit třeba žít mimo Českou Republiku?

R: Už jsem o tom párkrát přemejšlel, asi bych si to dokázal představit, ale samozřejmě těžko říct, když jsem to nikdy nezkusil, jaký by to bylo, ale sám sebe bych se tam třeba dokázal představit, už jsem i kolikrát přemejšlel, že bych, že by mě bavila ta práce co dělám, to trénování, že by mě to bavilo, třeba za hranice dělat, kde jsou v některých státech samozřejmě mnohem lepší podmínky k tomu, a i třeba nějaký nová zkušenosti,

naučit se jazyk a zase jinou kulturu poznat, ale na druhou stranu zase třeba by to bylo těžký i vzhledem k tý rodině, vzhledem k tomu, že třeba mám teďka přítelkyni a kdyby třeba do budoucna, plácnu, jsme měli děti nebo tak, tak vzít ty děti a odjet s nima za hranice a... tak to jsou zase překážky, je něco jinýho kdybych byl sám a nemusel bych řešit takovýhle věci vokolo no ...

T: Jak se díváš, nebo co si myslíš o cizincích v Český Republice?

R: Já s tím nemám problém vůbec, mě to nevadí pokud to teda není v nějakým super přehršeným měřítku, ale, ale třeba když to zase vztáhnu na tu přítelkyni, tak voni maj, bydlej ve vrchním patře a pod nima ještě pronajímaj Vietnamcům, takže jako, s nima jsem skoro ve styku takdy dennodenně a vůbec žádněj problém s nima nemám, naopak, zase, zase se třeba od nich můžem něco novýho přiučit a když si z toho vždycky vezmem to pozitivní, tak si myslím, že to toho člověka posune někam dál... dívám se na to jenom dobře, není důvod bejt tady schovanej za hranicema a nikoho sem nepustit a naopak.

T: A vidíš nějakej rozdíl mezi cizincema, který tady žijou nastálo a který tady jsou jenom třeba na dovolený?

R: Já to tak nevnímám.

T: Nevnímáš...

R: Nejsem v kontaktu s nikým, abych musel řešit, jestli tady je nastálo nebo, nebo částečně, takže to vůbec neřeším, beru je všechny stejně.

T: Jo ... Znáš Buddy program?

R: Ne

T: To je takovej jakože program pomáhající zahraničním studentům ulehčit jim a

zpříjemnit pobyt v jiné zemi, vlastně je to pro erasmáky ... a byl bys ochotnej ujmout se nějakýho erasmáka nebo zahraničního studenta?

R: Myslím si ...nechci aby to vyznělo špatně, ale řeknu ne ... protože bych asi na něj neměl dostatek času a vzhledem k tomu i kde bydlím, tak ani prostory, kde bych ho mohl ...

T: Né, to jenom, že bys mu pomáhal ...

R: Jo takhle ...

T: Né přímo, že bys ho někde ubytoval, ale, řekl, že támhle je obchod, támhle něco ...

R: No tak kdyby to bylo třeba na jednu schůzku a říct mu co, kde a jak, tak bych s tím problémem neměl, ale abych se o něj staral třeba ten půl rok, co tady bude ...tak na to bych asi neměl čas, osobně by mi to nevadilo, kdybych na to ten čas měl, ale vzhledem k tomu co dělám, tak asi by to nešlo no ...

T: Cestuješ rád do zahraničí?

R: Cestuju rád, ale málo ... byl jsem všehovšudy v Řecku, v Turecku, v Chorvatsku ...

(T: Tak to je dobrý ...) Ale když to vezmu, tak na dovolený jsem byl akorát s rodičema v Chorvatsku, když mě bylo nějakých dvanáct. A s přítelkyní v Řecku, v Turecku jsem byl na fotbalovém soustředění, což není moc dovolená, takže, tam jsem jako nic nepoznal, abych to takhle řekl, ale cestování mám rád.

T: A co na něm máš rád?

R: Tak zase poznat ten jinej, teďka vlastně, letos jsem byl v Anglii, se podívat na fotbale, v mém oblíbeným klubu a baví mě i, baví mě i poznat to město a jinou kulturu, takže jsem, byl jsem v tý Anglii tři dny, ale nebral jsem to tak, že se jedu podívat jenom na fotbal a zbytek tři dny budu na hotelu zavřenej, ale prošli jsme si i to město a tak

jako .. zajímá mě jak, jak si žijou ty lidi jinde.

T: A teď zase k tomu domovu trošku ... Jaký jsou tvoje pocity, když se máš vrátit ze školy domů?

R: Tak teď už ty školy moc není no, ale, ale tak jako, je to, je to takový odproštění od těch povinností, že když už jsem doma, tak vím, že mám takovej klídek, že si můžu udělat svoje věci, který chci, pokud samozřejmě nemám na druhý den nějakou povinnost, kterou musím udělat dopředu, ale, ale i tak je to, prostě, můžu si tam, dá se říct, dělat co chci... odpočnout si zrelaxovat, takže se tam vždycky určitě těším.

T: A naopak tvoje pocity, když se vracíš z domova do školy?

R: Tak to je asi přesně opačný no ... Je to povinnost, takže, vždycky asi to co člověk musí dělat, tak ho baví o něco míň, než když si to může uzpůsobit sám, ale, беру to tak, že to prostě k tomu životu patří a prostě si to udělám, co je nutný a mám odpracováno a jdu domů.

T: Teď ti dám takovou trochu záludnou otázku, jak ty vidíš svůj vlastní budoucí domov, kdybys ho prosím popsal.

R: Svůj budoucí domov? Tak asi ve spokojeným manželství, s dětma, se psem, s velkou zahradou a místo, kam se budu určitě rád vracet, aby to bylo bezproblémový, aby to všechno fungovalo tak jak má, abych věděl, že, že se na ně můžu spolehnout, na tu svoji rodinu budoucí, to je asi všechno.

T: A máš nějaký preference, jestli by to měl být dům ...

R: Tak preference, samozřejmě bych byl radši, kdyby to byl rodinnej domek, nejlíp mimo město někde, né úplně v centru, v klidný části, ale zase né daleko od centra, abysme měli všechno blízko, ale jako, když budu spokojeně žít v bytovce, tak se nebude dát nic dělat, tak jako ... všichni nemají takový štěstí, že mají tolik peněz, aby si mohli

postavit vlastní domek, takže беру to takhle, ale moje přání je, abych měl rodinný dům.

T: A uvažoval si někdy během studia odjet na Erasmus?

R: Neuvažoval jsem o tom nikdy, i když samozřejmě jsem o to přemýšlel, protože to vnímám, všude okolo sebe, že tam známý odjížděj, ale vždycky jsem to bral tak, jakože tady mám nějaký povinnosti, a že by to asi ani nešlo, že třeba pro někoho, kdo studuje, má brigádu, a je sám, tak to asi není zase tak složitý, ale, já ještě nedávno, když jsem hrál fotbal, tak, tak jsem ho hrál v té své věkové kategorii na nejvyšší úrovni v Česku, takže jsem to ještě bral tak, že třeba do budoucna, bych se tím mohl živit, což už teďka bohužel kvůli zraněním těžkým asi nebude možný, ale tak už kvůli tomu to nešlo, protože se trénuje každý den a prostě to nefunguje, že na půl roku někam odjedu a zpátky se vrátím, jako že se nic neděje, takhle to nefunguje, takže tam by to nešlo a teďka vlastně jsem jenom přešel na jiný stupeň toho fotbalu, je to v něčem jiným, že trénuju já ty ostatní, ale v tomhle případě je to to samý, že, že mám prostě dennodenní povinnosti a i vzhledem k tomu, že mám tady přítelkyni teďka, tak jsem nad tím nikdy neuvažoval, protože si myslím, že by to prostě nešlo.

T: A plánuješ třeba do budoucna nějakou studijní cestu do zahraničí?

R: Ne. Neplánuju, a je to z těchle důvodů, ale samozřejmě může se něco naskytnout, nějaká nenadálá situace, že třeba to půjde a i to bude výhodný, takže nikdy neříkej nikdy, ale teď to spíš vidím, že asi ne.

T: A jaký by asi ty okolnosti měly být, aby ses rozhodl, že teda pojeděš?

R: Tak jak už jsem říkal, abych tady neměl takový povinnosti jako mám teď, nemít přítelkyni třeba, což neberu jako povinnost, ale, ale, ale tak je to... člověk nad tím taky musí přemýšlet, půl roku je půl roku a třeba nemít tu práci a jenom studovat, takže asi tak.

T: Je to všechno, já ti děkuju za rozhovor.

5. Ukázka rozhovoru – „Erasmus“ student

Jméno: Veronika

Věk: 22

Pohlaví: žena

Povolání: student 3. ročníku bakalářského studia

Erasmus pobyt

Destinace: Portugalsko

Délka: 5 měsíců

T: Takže, mohla bys mi prosím říct něco o sobě? Co studuješ, jaké je tvoje rodinné zázemí? Nějaké tvoje zájmy a koníčky?

R: Dobře, takže jmenuju se Veronika, studuju sociologii, je mi 22 let, teď jsem se vlastně vrátila v lednu z Erasmu, moje koníčky, tak baví mě sport, tanec, občas nějakou tu knížku přečtu, učím se Portugalsky, to už mě vlastně chytlo předtím, než jsem odjela na ten Erasmus, kterej byl teda taky v Portugalsku... a moje rodinný zázemí, jsem teda bohužel jedináček, ač jsem to nikdy nechtěla a žiju v Ch..., nevím co víc, jestli by tě ještě něco víc zajímalo...

T: Žiješ s rodičema?

R: Jo, žiju s rodičema, tady jsem na kolejích a naši se teda rozvedli, takže žiju jakoby s mamkou, ale máme všichni tři společně krásný vztahy. Takže tak.

T: Hm. Takže teďka žiješ na kolejích nebo na privátě?

R: Na kolejích jsem, vlastně od začátku co jsem na vysoký, tady v Hradci tak jsem...

T: Takže skoro...

R: Tři roky...třetím rokem na kolejích...

T: Hm, a kam jsi vyjela na Erasmus a na jak dlouho?

R: Takže bylo to do Portugalska, bylo to celkem všehovšudy asi na pět a půl měsíce...jsem vlastně absolvovala ještě předtím jazykovéj kurz, před začátkem

samotného Erasmu, ten byl asi tři týdny dlouhý a v tom Portugalsku jsem byla přesně ve městě „Koimbra“ což je takový velký studentský město, asi tisícovka Erasmáků tam byla, takže jsem tam byla jedna velká rodina, jo...

T: A proč sis vlastně vybrala tuhle destinaci, to Portugalsko?

R: Tak, jednak že si nemyslím, že jsme měli úplně velký výběr, co se týče té sociologie, jako kam vycestovat, ale důležitější důvod byl, že jsem se tu portugalštinu vlastně učila, ještě předtím než jsem tam vyjela a když jsem si říkala, jestli jednou zkusím Erasmus, tak to bude právě to Portugalsko, protože ta portugalština mě bavila a měli jsme skvělou učitelku, která nás hrozně motivovala všechny, vlastně jsem nebyla jediná, co tam takhle odjela, přes tu portugalštinu a celkově mě přijde, že ty jižanský národy, že tam jsou takový milý lidi, což se mi teda potvrdilo, tak jsem si říkala, někam za teplem vycestovat.

T: A co pro tebe vlastně hrálo největší roli při tom výběru?

R: Při tom výběru hrálo největší roli, asi, tak jak už jsem řekla, tak ten jazyk, že jsem tam viděla tu možnost využití té portugalštiny a celkově mně přijde Portugalsko jako lákavá země na objevování a poznávání, takže to byla jasná volba no, Portugalsko, první volba a vyšla.

T: A mohla by si prosím svými očima charakterizovat zemi, ve které jsi žila? To Portugalsko?

R: Takže, jsou tam hrozně milí lidi, vždycky jsem se setkala s ochotou, když jsem potřebovala poradit, třeba na ulici kdykoliv, jsou trošku jiný, než my, jsou takový pomalejší, celkově ten život, ten životní styl mají úplně jinej, než na co jsme zvyklí tady v České republice, je to země kde, jsem docela hodně cestovala, takže tak nějak je to krásná země, mají hory i to moře, což bylo hrozně fajn a Portugalsko, konkrétně jak jsem byla v té „Koimbře“ tak jak jsem říkala je to strašně studentský město, takže to bylo strašně fajn, protože celý ten život se tam točil okolo těch studentů, bylo tam hrozně velký vyžití, tak jsme se tam rozhodně nenudili, no a jsou Portugalci veselí...

T: A jak jsi říkala s tím životním stylem, že mají jinej, tak jakéj? V čem jinej?

R: V čem jinej hm, jednak to jsou takoví noční tvorové hodně, takže přes den tak nějak pracují nebo relaxují, těžko říct, protože mají hodně ty jižanský národy tu siestu, takže tam se pracuje, tak jako pracuje, nepracuje, ale hlavně to tam ožívá hodně večer, takže nebyl problém jít třeba v 11 hodin večer jít okolo stadionu a tam se hrál fotbal, prostě normální zápas, všichni v ulicích, myslím si, taky ten životní styl, že třeba nejsou tak sportovně naladěný, mají tam akorát jakoby ten fotbal, jinak jsou všehovšudy tak jako líný a no, myslím si, že za toho půl roku tak jako člověk může poznat tu zemi a ty lidi, který tam žijou, jsem se bavila s těma Portugalcema, nejen s těma Erasmus studentama a v něčem nám jsou podobný, v něčem jsou takhle rozdílný no....

T: Vlastně a jak se zrodil nápad odjet na Erasmus?

R: Hm, tak úplně první nápad byl jakoby v prváku, kdy jsem si říkala, že je to hrozně fajn, jsem právě poznala kamarády, který už tam byli nebo se tam chystali, na ten Erasmus, že už byli přijatý a pak jsem se s nima bavila po návratu a všichni prostě strašně nadšený, že se naučili strašně moc, že ten půlrok nebo rok, to už je jedno, jak tam dlouho byli, hlavně, že vycestovali, tak jim hrozně moc dal a ale v prváku jsem na to ještě tak úplně necejtla, to jsem si říkala, přece jenom jsem se rozkoukávala na tý vysoký a v Hradci jako takovým, osamostatňovala jsem se, protože vlastně do té doby, střední jsem vystudovala ve městě odkad pocházím, v Chotěboři, takže až jakoby na vysokou jsem šla z domu pryč a takže první nápad se zrodil už v prváku, to jsem ale ještě nechala bejt a ve druháku to jsem si prostě řekla, teď nebo nikdy a teď toho rozhodně nelituju.

T: A jak dlouho jsi uvažovala nad Erasmem?

R: Jak dlouho jsem uvažovala?

T: Vlastně od toho prváku jsi říkala...

R: No, takže to bylo asi tak ten rok a půl nebo ten rok, než jsem se tak jako rozhoupala, protože ten proces, kdy si podáš tu přihlášku a pak tě vyberou... asi ten rok no.

T: A byly jako nějaký myšlenky pro a proti?

R: Jo určitě, myšlenky proti, tak to byla asi jako nejvíc taková ta jazyková bariéra, že jsem si říkala, že tu angličtinu nemám dost dobrou na to, abych mohla takhle sama někam vycestovat a půlroku tam žít, nejen jako přežít, ale žít tak jako normálně a strašně jsem se bála, že asi nebudu moc komunikovat do takové míry, abych jako byla, nebo abych se tam cejtila jako doma nebo prostě spokojeně s těma kamarádama, což nakonec se mi nepotvrdilo, protože když pak člověk jako jednou vyjede, tak už prostě musí mluvit a mluví a vůbec pak žádný problém nebyl, ale tady tohle jsem se asi obávala, což bylo teda jako proti, ještě jsem si říkala, že tu angličtinu jako trochu vypiluju a no pro toho bylo spousta, takový to osamostatnění se, poznání nové kultury, nových přátel, tu angličtinu si zlepšit, to byly téměř skoro samý pro. Spíš ty proti byly takový menší, ale ...

T: Vyvážily pro...

R: Jo, přesně tak.

T: A podporovali tě nějak rodiče, přátelé?

R: Tak, bylo to jakoby na začátku jenom moje rozhodnutí, do té doby než jsem věděla, že jsem přijatá, tak jsem to nikomu neříkala, ani doma jsem to neřekla, až teda když mě vzali, tak jsem to tak jako oznámila, že asi teda pojedu, nebo určitě a to mě podporovali moc, protože jsou hrozně rádi, když takovýhle možnosti máme, tak mě tady v to strašně podporují takže...takže mě podporovali no...i známí, kamarádi, rodina, všichni byli pro.

T: A jaký byly pocity před odjezdem na Erasmus?

R: Já jsem se strašně těšila, já jsem ani tak nemyslela, že tady půlroku nebudu, spíš jsem viděla takovou tu vidinu, co všechno mě jakoby může čekat, že to bude úplně něco nového a jiného a spíš jsem si říkala, že to bude strašně fajn a takže pocity, jako strašně chaos, co všechno jsem musela mít sebou, tak to bylo takový...sbalit všechno, všechny ty papíry vyřídit, ale jinak pocity byly pozitivní, tak nějak, těšila jsem se,

T: A střídaly se třeba nějak ty pocity, jak se blížil ten odjezd?

R: Pořád byly tak nějak pozitivní vesměs, tak jako říkala jsem si, samozřejmě bude se mi stýskat tady po té rodině, ale zase na druhou stranu pak se vrátím a navíc, že jo, když funguje Skype a takovýchle ty věci, já jsem celkově, že jsem takovej dobrodruh, tohle mě nedělá úplně problém, od malička jsem tak jako...ehm...cestovala, ať už mezi těma mejma rodičema, že jo, ale tak jako celkově mi tohle nikdy nedělalo problém, takže já jsem se fakt jako těšila a úplně se nálady nestřídalý, spíš jsem byla v očekávání co bude, ale natěšená.

T: A jaký byl tvůj pohled na českou společnost před odjezdem?

R: Hm, myslíš teďka jako ve srovnání s tím, co teďka jakoby po návratu? O té český společnosti...

T: Úplně cokoliv...

R: Aha, tak před odjezdem, hm, no, právě že mně, když to je těžký, teďka asi budu hodně srovnávat s tím co jsem se tam naučila a dozvěděla...přijde mě, že jakoby Češi nejsou tak úplně pořád hodně nechci říct proevropský, ale tak celkově asi boje se tak jakoby víc, vyjíždět do toho světa, třeba co jsem se dozvěděla od těch jinejch spolubydlících z jinejch zemí, třeba od Němců a tak, tak tam je prostě normální, že po té střední všichni většinou na ten rok, ať už někam jdou pracovat nebo odjedou do ciziny, tak všichni tak jako nějak jedou načerpat ty zkušenosti někam pryč a kdežto my Češi mi přijde že se tak jako bojíme pořád nebo jsme tak jako rádi tam kde jsme doma a myslím si taky že s tou angličtinou to není úplně nejlepší, tak jako když to vezmu ve všeobecnosti, že jako na jazyky bysme se měli jako zlepšit jako národ všeobecně a no...jsme takoví...šášové, takoví veselí ale, Češi jako takoví, asi mi přijde, že spoustu věcí tak jako moc neřešíme, tak jako to řešej jiný národy když to porovnáme a no, ale určitě teď tam trošku vidím ty větší rozdíly, takhle když jsem to mohla porovnat, když jsem vyrůstala a byla jsem jenom tady v tom Česku a bavila jsem se jenom s těma Čechama, tak teď už vidím nějaký ty rozdíly v těch jinejch národnostech

T: A co pro tebe znamenal tvůj domov před odjezdem?

R: Před odjezdem, no, tak jako nějaký takový moje místo, kde jakoby se cejtím v bezpečí, mám tam ty svý lidi, protože domov je pro mě, to jsou ty lidi, lidi podle mě

vždycky dělaj ten domov, ta rodina a ale zároveň i jako to místo no, to jak říkám, tam kde se cejtím v bezpečí a mám tam svůj klid a můžu si tam dělat svoje věci.

T: A co pro tebe byl tvůj domov během pobytu?

R: No, to bylo strašně zajímavý, protože, spoustu lidí to tam jakoby nezažilo, protože se tam jakoby někdo necejtíl v tom zahraničí jako doma, ale jelikož jsem tam jako narazila na strašně fajn lidi, celkově ty spolubydlící co jsme měli...

T: A to jsi byla na bytě?

R: Jo, byla jsem na bytě, kde teda bydlelo, byl to obří studentskej dům se třema patrama, v každým patře bydlelo devět lidí, já jsem tam byla jediná Češka teda, ale prostě strašně fajn lidi a udělali jsme si tam takovou druhou rodinu, kdy jsme o sobě i mluvili jako druhá rodina, vždycky když jsem třeba šla ze školy nebo z města tak se prostě mluvilo o tom, že jdeme domů nebo mluvili jsme, že jdeme domů a jelikož jsem se tam s těma lidma cejtíla strašně fajn, takže v Portugalsku pro mě byl domov ta „Koimbra“ kde jsem bydlela s těma lidma, takže domov to pro mě byl, i když jsem věděla, že jenom na přechodnou dobu, ne na trvalo, ale samozřejmě ten můj domov, takovej ten opravdickej tady zůstával pořád v Česku u mý rodiny, ale měla jsem svůj domov v Portugalsku, cejtíla jsem to jako domov i jsem se tam cejtíla dobře.

T: A teďka po Erasmu tvůj domov?

R: Aha, z Erasmu se mi teda nechtělo moc odjíždět, protože jsem věděla, že mě tady čeká spoustu povinností, ale spíš jako tady z toho důvodu, protože tam to bylo hodně o srandě a o těch zážitcích, ale nicméně, můj domov je pořád tady v Český republice, tamto byl jenom přechodnej domov a určitě tak jako kus sebe jsem tam podle mě zanechala v tom Portugalsku, strašně ráda bych se tam jednou vrátila a se spoustou lidí jsme pořád v kontaktu a myslím, že i budeme v kontaktu, ale domov je jakoby samozřejmě tady. Tady u mě doma v Ch.... s rodinou.

T: A co pro tebe znamená být někde jako doma?

R: jo, no pro mě cítit se jako doma znamená cejtít se dobře, v bezpečí a mít tam ty svoje lidi, se kterejma je mi dobře, protože si myslím, že přesně tyhle lidi dělaj ten domov, vždycky, mého pohledu to takhle je.

T: Takže jsi říkala, že ses cítila jako doma v tý „Koimbře“?

R: V Portugalsku no.

T: A jaký faktory tomu napomáhaly?

R: Pořád mluvím o těch lidech, ale vážně, byli to ty lidi no, protože mně tam s nima bylo fajn a chovali jsme se k sobě hezky, a jak sourozenci jsme byli no, takže to byl ten domov no, jako doma, cejtíla jsem se tam prostě dobře...

T: A něco negativní, co tě třeba...?

R: Tak jasný, že občas se mi stýskalo a občas jsem si vzpomněla, to zní blbě, že jsem si vzpomněla občas, ne tak to je jasný, že jsem myslela na tu svojí rodinu, která je tady, ale jelikož jsme byli pořád v kontaktu a každéj tejdén jsme si tak nějak, aspoň jsme si zavolali co je novýho a tak, takže jsem jakoby neměla pocit, že jsem je ztratila, ani mi to vlastně nepřišlo, že jsme od sebe tak daleko, když jsme byli v kontaktu...

T: Takže jste v kontaktu byli a jak jste komunikovali?

R: Hm, přes Skype, občas přes Skype a jinak jsme si jako telefonovali vyloženě a občas napsali nějakou tu zprávu a pohledy jsem posílala (smích)

T: A mělo to nějakou frekvenci, nebo to bylo nahodilý?

R: Ten Skype byl docela nahodilej, ale to volání fakt, jenom že jsme si zavolali třeba na deset minut co je novýho, tak to jsme si každý týden aspoň jednou zavolali no, s rodičema.

T: A mohla bys mi prosím popsat, jak vypadal tvůj pokoj na studijním pobytu?

R: Takže ten pokoj jsem sdílela se Slovenkou, se kterou jsem se do té doby neznala a taky, strašně jsme si sedly, takže to bylo moc fajn...a měly jsme teda dvojlůžkový pokoj, měly jsme strašně krásný pokoj, dokonce bych řekla, že jeden z nejkrásnějších

z celého domu, protože jsme měly výhled na celou „Koimbru“ a měly jsme krb, v kterém jsme teda nemohly topit, ale byl tam, neměly jsme teda ústřední topení, protože tam Portugalci tak nějak nevedou ústřední topení, takže byla trošku zima pak v těch zimních měsících...a tak jakože byl tak obyčejně zařízenej, ten základ byl obyčejnej, ale tak jsme si to tam zútulnily, díky čemuž jsem se pak mohla cítit víc jako doma, protože jsem tam měla ty svoje věci a zabydlely jsme si to tam...fotkama a tak podobně.

T: A mohla bys prosím najít nějaký rozdíly mezi tím, jak vypadal tvůj pokoj na tom studijním pobytu a teď tady? Nebo doma?

R: Tak samozřejmě protože byl omezenej počet věcí, který jsem si mohla vzít sebou, tak jsem si nemohla vzít všechny svoje věci, který mám ráda...a který bych tam chtěla mít, takže teď třeba tady v Hradci jak mám zařízenej pokoj tak mám ho určitě víc, že tam mám těch svých věcí a ...víc těch materiálních věcí tam mám.

T: A ještě třeba pokoj doma, u tebe doma v Chotěboři?

R: Jo, no tak úplně tak to je úplně jakoby moje království tam, to je pro mě taky jakože domov, no, tam mám všechny věci, co mám ráda, který jsou moje, všechny...všechno.

T: Mohla bys říct, jakýho rázu jsou ty věci?

R: Tak, ať už to jsou věci, na který mám pěkný vzpomínky, který jsem od někoho dostala...nebo který jednoduše potřebuju, využívám je, nevím no, je to můj koutek, že jo, kam si můžu zalízt a číst si, ráda si tam čtu, nebo tam mám rybičky, že jo, svoje rybičky, který teda ještě přežily z Erasmu (smích) a no...tak nějak...mám tam ty svoje věci no.

T: Vyhledávala jsi na Erasmu Českou společnost?

R: Ne, úplně nevyhledávala, protože, jsem si říkala, že doma, v Český republice jsem pořád ve styku s Čechama a když jsem v tý cizině tak aby to bylo se vším všudy, takže jsem Čechy...asi to bylo hodně daný i tím, že jsem tam bydlela s tou Slovenkou, která mě na druhou stranu tak jakoby ten ty Čechy nebo ten domov, tak jako, s kterou jsem se mohla bavit v tý češtině, což bylo taky, strašně fajn...ale jenom když jsme byly ve

společnosti jinejch Erasmáků tak to jsme se bavily normálně v angličtině jenom spolu československy a takže jsem ani tak jako neměla potřebu tak jako vyhledávat Čechy a bavit se s nima, měla jsem tam teda kamarády z politologie dva, tak s nima jsme se občas vídali i jsme s nima párkrát byli na vejletě i s jinejma Erasmákama, ale každě jsme teda bydleli zvlášť, odděleně a občas jsme se vídali, ale neměla jsem úplně potřebu vyhledávat Čechy, byla jsem ráda, když jsem na ně narazila, na Čechy, bavili jsme se, ale pak zase jakoby...jo.

T: Super. A co ti teda chybělo v tom místě pobytu? Úplně cokoliv.

R: Jo, co mně chybělo...tak na jednu stranu ta rodina určitě, ty moji kamarádi, který jsou tady z Česka a no...co mně chybělo...já jsem tam byla fakt spokojená na tom Erasmu, úplně něco zásadního, co by mi tam chybělo, že bych se tam necejtla dobře nebo...to nebylo.

T: Hm. A stýskalo se ti během pobytu po domově?

R: Jo, tak jako stýskalo, ale zároveň to nebylo žádný truchlení, že bych chtěla domů nebo tak, to ne.

T: A bylo to v nějakých situacích, určitých?

R: Jo, to když člověku zrovna nebylo, že jo, tak občas že jo, se zasteskne po domově, nebo když mu něco nejde tak, tak by byl rád kdyby tam byla ta jeho rodina nebo aspoň právě když by si mohl třeba normálně v češtině popovídat, že jo, protože ne všechno člověk dokáže nebo aspoň já vyjádřit v tý angličtině nebo v tom jiným jazyku, tak jako v tý češtině, takže jo, občas jo, když člověku nebylo nejlíp tak určitě by byl rád s těma svejma lidma z tý Český republiky, s tou rodinou, kamarádama...

T: A jak ses s tím steskem jakoby vypořádávala?

R: Aha, no jelikož tam bylo takových možností, co dělat a pořád nějaký aktivity tak na to člověk rychle zapomněl anebo no jo, pořád nějaký možnosti co dělat s kamarádama, a nebo různý to vyžití celkově pro ty Erasmus studenty a bylo toho tam hrozně moc, takže to tak nějak vždycky všechno přešlo rychle, když bylo co dělat.

T: A jak bys porovнала nebo hodnotila výuku na studijním pobytu a našla třeba nějaký rozdíl mezi tam a tady?

R: Tak ty se určitě lišej, myslím si, nevím jestli to jako můžu říct obecně, ale určitě aspoň v tom Portugalsku to platilo tak, že na tý škole víc se tak jakoby vyžadovalo ten žákův osobní názor, na tu danou problematiku a celkově ty diskuse, že tady v Česku, jsem zvyklá na to, že prostě třeba když je přednáška a člověk jako sedí hodinu a poslouchá, co řekne vyučující, kdežto tam to bylo taková vzájemná jakoby diskuse a nebo na začátek něco řekl vyučující a pak jako ty lidi, ty studenti mezi sebou diskutovali. Takže je to víc o tom vyjádření svého názoru, určitě, tak to je jeden z takových větších rozdílů, si myslím, jsem to tam zažila na všech přednáškách, na všech předmětech co jsem tam měla, vždycky ta diskuse tam probíhala, což bylo i zároveň zábavnější podle mě a víc to člověku jakoby dá, když musí přemýšlet a nějak reagovat a tak. Jo a ještě bylo zajímavý, že tam trvaly ty bloky těch přednášek nebo seminářů dvě až tři hodiny v kuse, a že se toho tak jakoby víc stihlo, protože když má člověk jenom hodinu, co stihne za tu hodinu a je to takový narychlo, tam to bylo jako, že se člověk do té problematiky ponořil a moh se tam dvě hodiny o tom bavit, no, dejme tomu.

T: A jak si trávila svůj volný čas na Erasmu?

R: Zábavou, cestováním...

T: A cestuješ ráda?

R: Cestuju hodně ráda...

T: A proč?

R: Proč cestuju ráda? Protože se ráda učím nové věci, poznávám nové věci a celkově ta kultura když je jakoby jiná a to je úplně něco jinýho, když člověk odjede na toho půl roku do ciziny nebo když je tam na 14 dnů na dovolený, to prostě... to je nesrovnatelný...takže jsem tam objevovala celkově ten život, jak se žije v Portugalsku, jako takovej... jo a...celkově tu zemi celou jsme tak nějak projeli.

T: A když se blížil návrat domů, tak jaký myšlenky tě napadaly?

R: Na jednu stranu jsem se těšila, protože ještě ke všemu to bylo před Vánoce, jsem se těšně před Vánoce vrátila na Vánoce domů a pak jsem se tam ještě vrátila na 3 týdny, takže... a na Vánoce na tu rodinu jsem se těšila moc, protože prostě ty Vánoce mám spojený s tím, že je trávím od malička s celou rodinou a že to je prostě část roku, kterou bych nerada trávila jinak, nebo s někým jiným, než s tou rodinou, takže jsem se těšila, na druhou stranu jsem věděla, že se mi bude stýskat po tom Portugalsku, ale zároveň jsem věděla, že se tam ještě vrátím, tak to nebylo tak... tak hrozný no, protože jsem věděla, že ty lidi zase uvidím a že i když jenom na ty 3 týdny, ale že to bude strašně fajn zase. A když bych měla jako ten poslední návrat, když jako končil Erasmus a vrátila jsem se domů, tak když se blížil ten konec, tak to jsem byla jako docela smutná no z toho, že už to tak nějak končí, že to uteklo hrozně, že jsem ještě nestihla všechno, co bych jako chtěla stihnout a že ty lidi, který jsem tam poznala, už třeba nikdy neuvídím nebo v omezený míře, takže to mně bylo smutno, to mně bylo smutno no.

T: Rozumím no...

R: Souhlasíš se mnou...

T: A přivezla sis nějaký předmět, věc nebo dokonce zvyk třeba ze zahraničí, který se váže k pobytu?

R: Hm, věci jsem si dovezla, dovezla jsem si několik věcí, fotografie jsem si hodně dovezla, ale jakoby darovaný fotografie, těch mejch kamarádů, což je strašně fajn, takže jsem vlastně pořád s nima, mám je na nástěnce píchnutý a vždycky na sebe koukáme, pak zvyky, zvyků jsem si myslím hodně dovezla, například, že pravidelně teď jako hodně sportuju, protože jsem se tak jako odrazila, tam jsem si takový zvyky určitý udělala, na který třeba do té doby tady v Česku nebyl čas nebo chuť nebo... přesně no. Tak nějak čas začít a tam bylo spoustu času, takže tam jsem začala a teď v nich pokračuju, což je hrozně fajn, takže třeba teda pravidelně sportuju nebo si vařím takový jídla, který jsem se tam naučila, od těch cizinců a... určitě jako spoustu zvyků no. Ještě nějaký bys chtěla slyšet?

T: No, spoustu jich je...

R: Tý jo, je jich spousta, napadly mě tady ty dva, co se týče toho stravování a sportování...a hm, ty jo...no třeba časem si ještě vzpomenu.

T: Hm, jak ses cejtla, když ses vrátila po těch pěti a půl měsících domů?

R: No, byla jsem hrozně ráda, že jsem doma na jednu stranu, ale strašně se mě stejskalo a hlavně asi tak těch prvních 14 dnů to bylo fakt, jakože mi hrozně chybělo každý den to, co jsem tam měla, normálně naučený přesně ty rituály takový a ty lidi a stejskalo se mě, to asi to všechno vystihuje, prostě stesk...stek po tom co bylo půl roku pro mě, nebo téměř půl roku pro mě každodenní součástí a normální, tak najednou nebylo zase začal bejt takovej stereotyp postupně, že z toho z čeho člověk jakoby odjel, před půlrokem, tak do toho se jakoby vrátil...že tak nějak všechno zůstalo téměř nezměněný a ten Erasmus byl takový velký zpestření, takže se mě stejskalo no...

T: Hm, a když se teďka řekne domov, co tě jako první napadne? Pár slov...jakýkoliv slovo...

R: Lidi, spokojenost...hm...tam kde se cítím dobře, v bezpečí...moje místo...rodina...jo, tohle.

T: Dobrý...a jaký pocity si spojuješ s domovem?

R: Jenom dobrý, protože doma se cítím dobře, takže doma se...s domovem si spojuju pěkný pocity, můžu to říct znova? Jako je to pořád to, ten pocit toho bezpečí, ty moje lidi, který tam jsou se mnou, to že se tam cítím dobře...pozitivní věci si spojuju s domovem.

T: A co podle tvýho názoru jsem my Češi?

R: Co jsme my Češi? Hm, my Češi jsem...hm, ty jo... jak to, co k tomu dodat, určitě jakoby ten domov, to je taky pravda, domov pro mě je ne jakoby asi jenom ta rodina, ale zjistila jsem, že domov je pro mě i jakoby to Česko jako takový, protože určitě bych chtěla ještě cestovat, třeba na delší dobu odjet jako ne na dovolenou, ale třeba na několik měsíců ještě odjet, ale pak se jakoby vrátit domů a tím domovem myslím Českou republiku, že jakoby, takový ty věci na který je člověk tady zvyklej z tý Český republiky, ať už se to týká toho životního stylu nebo celkově třeba toho jak ty Češi jako

vnímaj ten svět, tak bych to nazvala, tak to taky asi беру, nebo určitě беру jako domov, takže bych ráda cestovala a pak bych se ráda vrátila do České republiky jako do toho mého domova, no jo...a co jsme my Češi...

T: No když se podíváš na Čechy...

R: Jako myslíš třeba vlastnosti nebo?

T: No úplně my Češi...

R: My Češi...jsme národ, myslím že, ač se to teda ne vždycky zdá, tak si myslím, že jsme vlastenci docela...myslím si, že jsme vlastenci a...ale že možná bysme se měli zajímat víc o ten svět, než jakoby sami o sebe, a být takoví víc...open no (smích) jo...jo tak jakože, myslím, že se to jednak do budoucna hodí a celkově, že jako máme i co dohánět no...s těma vyspělejšíma zeměma...

T: A co bychom mohli dohnat?

R: Nějakou možná míru tolerance do určitý míry a brát to, že ty jazyky jsou prostě nezbytný v dnešní době a že to tak je že je to potřeba, a že se Čech třeba bez tý angličtiny úplně neobejde, i když si to podle mě spoustu lidí myslí, že to jakoby nepotřebujou, tak myslím, že je to potřeba, taky záleží na tom, co chce člověk jednou dělat, kam se dostat, ale celkově si myslím, že je to potřeba a...tak jako...takhle...víc mě nenapadá.

T: Bylo to dobrý, a jak ty se díváš na vlastenectví?

R: No...vlastenectví...no...je to takový ne úplně...no dobře nazvu to bojem za vlast, ale celkově bejt pyšnej, hrdej, nebo cejtít se aspoň jako Čech už z toho pohledu, co třeba člověk jako vyznává nebo na co je zvyklej tady v tý český zemi, nějaký zvyky, tradice a...no...

T: A jsi třeba ty vlastenka?

R: Jo, já myslím, že asi jsem, měla jsem vlajku na Erasmu sebou, měla jsem jí vyvěšenou, což bylo taky zajímavý, protože akorát co jsem viděla, tak jenom Češi a Slováci tam měli tak nějakou vlajky, co si přivezli sebou...já si myslím, že jsem

vlastenka, že bylo stašně fajn i, třeba jsem ráda vyprávěla o tý svý zemi a učila ty ostatní lidi o svý zemi, jaký to je tam, ale zase jsem na druhou stranu ráda poslouchala, jaký to je u nich u těch cizinců. No, tak nějak bejt asi, samozřejmě, že člověk nemůže bejt spokojenej úplně se vším nebo pyšnej úplně na všechno v tý český zemi, ale tak aspoň cejtít se tak jako bejt tím Čechem...to si myslím, že je vlastenectví.

T: A co si myslíš, jak se díváš na cizince v Český republice?

R: Já se na ně dívám tak, že, kor teďka po tom Erasmusu, že prostě je to normální...že tady jsou cizinci, no asi před Erasmem bych se na ty cizince asi víc dívala ne úplně jako na mimozemšťany, ale tak jako asi bych si jich víc všímala nebo mi to nepřišlo tak úplně, tak obvyklý by mi to nepřišlo, ale teď u mi to přijde úplně normální, jak jsem se tam pohybovala mezi více národama v tý společnosti, tak mi to přijde tak jako normální a myslím si, že je to fajn, protože oni můžou nás taky obohatit o ty svý zkušenosti a...přijde mi to fajn, akorát občas, kor teďka v poslední době ty konflikty, takový náboženský a co se týká dějin, tak toho se asi trošku obávám, ale jinak se na ně dívám pozitivně, tak i Čechy pro ně můžou bejt domov, můžou tady žít s náma a být součástí...

T: A vidíš třeba mezi tím, když tady ten cizinec je jenom na třeba na dovolený a když tady pak žije jako delší dobu?

R: No, určitě...v podstatě ten co je tady na delší dobu, tak určitě si osvojuje nějaký ty zvyky a tradice, který...

T: Spíš já myslím jakože...jestli se na ně díváš stejně.

R: Aha...

T: Nebo ne...

R: Hm...tak nějak...

T: Jestli v tom vidíš rozdíl nebo je v tom rozdíl?

R: Hm...asi v tom úplně jako nevidím rozdíl...asi ne...

T: Hm, mě se totiž, jakože, když jsem tuhle otázku řekla tak někdo řek jako „jo jako cizinci ty jsou tady chvíli, takže v pohodě, ale ty co jsou tady dýl tak jako nic moc“

R: Aha...

T: Právě proto jsem se zeptala...

R: Jo jo (smích)

T: A je pro tebe domov Evropa?

R: No, ještě víc to Česko jako takový, jako těžko porovnat, protože jsem nikdy nebyla třeba v Americe...v Africe jsem byla jenom chvíli na dovolený, takže to bylo taky takový, že jsem tam moc nepoznala tu zemi a...možná do určitý míry jo, ale úplně to tak zatím jako nevnímám, z toho důvodu, že jsem neodjela úplně jako na jinej světa díl na delší dobu a tam bych třeba zjistila, že to tam funguje jinak, možná bych se cejtila víc v tý Evropě...jako doma. Úplně ten rozdíl neto...nevnímám.

T: Znáš určitě buddy program...

R: Ano. Jsem členka.

T: A byla bys tedy ochotná se ujmout zahraničního studenta?

R: Ano, jen co jsem se vrátila, tak jsem se chtěla ujmout studenta, bohužel už žádný na mě nezbyl, protože jich tady není tolik, ale chtěla jsem být pořád v kontaktu s těma Erasmus studentama nebo celkově s těma cizincema, takže ano, byla bych ochotná, jsem ochotná.

T: A myslíš si, že kdybys nejela na ten Erasmus, že bys byla pořád takhle ochotná?

R: Ne, myslím, že teď to vnímám všechno tak trošku jinak a...už to není všechno tak jako problém nebo...at' ta jazyková bariéra...určitě se teďka jako víc zajímám a budu zajímat jednak jako o ty cizince a...jo, víc se zajímám, je to rozdíl, než kdybych neodjela.

T: A prosím zhodnotila bys svůj Erasmus pobyt, co ti přinesl?

R: Přinesl mi toho strašně moc, spoustu zážitků, zkušeností...dal mě toho fakt strašně moc, co bych nikde nevyčetla nebo nedozvěděla bych se, kdybych zůstala tady doma, jde mi taky hodně o ty kamarády no, skvělý lidi, který jsem potkala, poznala z celého světa a teďka, když třeba pojedu někam na výlet nebo budu cestovat, tak podle mě nebude takovej problém se někomu ozvat z té země, ať už požádat o radu nebo o bydlení na pár dní...prostě...dal mi toho hrozně moc...zkušenosti, kamarády... a i to postaráni se sama o sebe, osamostatnění se hodně...

T: A co ti třeba vzal nebo nějaký negativa?

R: Vzal...já tam vnímám spíš ty pozitiva, vzal mě...to se ani jakoby nedá říct, že mě vzal půl roku, protože to byl podle mě moc vhodně využitý půlrok... a vzal mě, možná akorát, že právě možná nevím, jestli tu bakalářskou práci dokončím letos nebo za rok, tak asi bych tady to neřešila, kdybych zůstala doma a nejela na ten Erasmus, asi bych ani nepomýšlela o nějakým oddalování nebo posouvání bakalářský práce na příští rok, to bych určitě dokončila v řádným termínu, ale teďka jak je toho víc, tak přemejšlím o odložení o rok...no takhle.

T: A myslíš si, že tě pobyt nějak změnil?

R: Určitě, přijde mě, že teď už se tolik třeba nebojím, nevím, myslím si, že třeba není všechno tak těžký, jak se zdá...při těch zkušenostech, co si sám všechno člověk musel zařídit, obstarat a tak podobně, tak si myslím, že jsem tak jako víc...to jak už se toho tak nebojím a ten svět je teď takovej otevřeněj a...jo určitě, víc zkušenější...

T: A změnil se podle tebe tvůj pohled na domov po příjezdu?

R: Hm, asi úplně ne, akorát jsem si, což už jsem věděla, utvrdila to, že ten domov jsou pro mě vážně ty lidi jako takoví a když se cítím ve společnosti nějakých lidí dobře, ať už novejšch nebo starejšch přátel, to je jedno, tak prostě to pro mě může bejt domov, takže se to ve mně spíš jako utvrdilo na tom Erasmu, protože tam jsem se taky cítila doma, mezi novýma lidma, ještě k tomu cizincema...

T: Ještě jsem se tě nezeptala na domov ve spojení s tím místem nebo okolím.

R: Já si myslím, že tady hodně záleží, z jak velkého města člověk je, jelikož já jsem z menšího města, máme deset tisíc obyvatel, takže se tam tak nějak všichni skoro známe, ať už osobně nebo podle vidění, takže ta Ch... samotná, to moje město rodný, tak tam se cejtím doma už taky z toho důvodu, že jsem v tý Ch..... a stále tam potkávám ty známý lidi a tváře a že se orientuju kde co je, je tam ta rodina...

T: A je pro tebe třeba důležitá krajina nebo?

R: Krajina...tak jakoby mám to doma ráda to jako i tu Vysočinu, ale o krajině bych úplně neřekla, že to mám, to nevím.

T: A máš v plánu zůstat tady v České republice nebo jinde?

R: Tak jako na trvalo se usadit nebo v nejbližších letech?

T: Nějaký plány do budoucna...

R: No, jak jsem říkala, ještě bych určitě ráda vycestovala, možná zkusila tu stáž pracovní, takže na pár měsíců ještě odjet, když to vyjde, ale dostudovat tady určitě, v České republice a zůstat tady v České republice a založit si rodinu tady v České republice, nicméně cestování pořád beru jako to co mě baví a v čem bych ráda pokračovala do budoucna, ale žít tady v České republice.

T: Anebo, za jakých okolností by ses rozhodla žít mimo Českou republiku?

Respondent: Tak člověk nikdy neví, koho najde, když by našel přítele v cizině, tak, asi by se o tom jakoby dalo přemýšlet, ale ne pro mě je ten domov ta Česká republika jako taková, protože jsem tady zvyklá a protože můžu mluvit tou češtinou, tím jazykem společným, protože jak jsem říkala, nemůžu, neumím ještě vyjádřit všechno v tý angličtině a ta komunikace je pro mě jako důležitá, stěžejní, takže...jako člověk nikdy neví, ale rozhodně jako doma se cítím v České republice.

T: A jaké jsou tvoje další plány?

R: Takže nějakou napsat tu bakalářku, ať už letos nebo za rok, ještě bych ráda pokračovala na magisterský studium, do toho právě ještě nějaký to cestování menší a

práce a rodina, určitě bych nějakou chtěla, aspoň začít pracovat, vydělat něco málo na tu rodinu a pak si založit rodinu a bejt spokojený (smích)

T: A jak vidíš svůj vlastní budoucí domov? Kdybys mi to prosím nějak popsala.

R: Jo, budou tam moje lidi, který mám ráda, s kterýma se cejtím dobře a zařídíme si to tam tak nějak společně s tím mým manželem, ne tak jednou určitě domov ta rodina a ty děti, to bych si přála mít jako domov, ale mít poblíž i tu svoji rodinu, maminku s tatínkem a tak nějak důležitý bejt s těma lidma no, pak to pro mě bude tak nějak ta rodina až si to společně zařídíme, kde budeme bydlet, asi není úplně důležitý na jakým místě, ale že to bude s někým, koho mám ráda a s kým chci být.

T: To je pěkný...tak jo to je všechno, já ti moc děkuju, že sis udělala čas.

R: Nemáš zač.

6. Ukázka kódování rozhovoru

Rozhovor - „Neerasmus“ student

Jméno: Václav

Věk: 23

Pohlaví: muž

Povolání: student 3. ročníku bakalářského studia

T: Tak prosím, mohl bys mi říct něco o sobě?

R: Tak, jmenuju se Václav, je mi třiaadvacet let, pocházím z vesnice ve východních Čechách, z P....., ale teďka už asi pět let bydlím v Hradci, kvůli fotbalu, protože už od dorosteneckýho věku, od nějakých patnácti jsem ho tady hrál a teď, teď už pro zranění ho nehraju, ale zase se věnuju trénování, takže... pořád se tady držím a i kvůli studiu, protože studuju tady na filosofický fakultě sociologii, takže jsem prakticky už "hradečák".

T: Á, jaký je tvoje rodinný zázemí?

R: Moje rodinný zázemí, je podle mě výborný, mám jednu starší ségru, rodiče mají spolu výborný vztah a myslím si, že i od malička jsme byli dobře vedený a vychovávaný, a i když se tam teďka dostanu tak jednou, dvakrát do měsíce, tak, tak se tam vždycky těším a je to tam pohoda, takže, takže v tomhle směru, je to určitě dobrý.

T: A na co se třeba těším, jestli, jak tomu nazýváš?

R: Tak těším se hlavně na to, že je všechny uvidím, protože tady prakticky, když jsem měsíc tady sám, tak tady mám akorát kamarády, ale ta rodina zase je něco jinýho prostě, ségra má teďka málou holčičku, takže se těším vždycky na neteř, na hlídání, abych se naučil něco taky do života, no tak na všechny, až si s nima popovídám, zase si řeknem co je novýho, vlastně tam na vesnici mám i babičku s dědou, dvě tety s rodinama, takže,

takže se těším, až je zase všechny uvidím a zase si řeknem co a jak novýho.

T: Takže teď momentálně žiješ v Hradci, bydlel si někdy na koleji?

R: Ne! Nó vlastně na střední, když jsem chodil na střední obchodní akademii tady v Hradci, tak jsem bydlel na internátu na hradební, celou střední školu vlastně, takže čtyři roky, no a potom, vzhledem k tomu, že jsem tady hrál ten fotbal, tak mě tady klub domluvil byt, takže mám i placený bydlení, takže výdaje na bydlení nemám prakticky žádný a vlastně teď už nějakých... čtyři roky bydlím na bytě.

T: Hm. A když se řekne "domov", co tě jako první napadne? Pár slov...

R: Co mě jako první napadne, asi... takovej pocit bezpečí, nějaký zázemí, něco kam se vždycky rád vrátím, protože já nepovažuju za domov byt tady v Hradci, to prostě pro mě domov není, to je spíš takový přebývání někde, ale jako domov považuju pořád, na vesnici u rodičů, kde jsem strávil až do svejch patnácti celý mládí a mám tam, mám tam to svoje zázemí...

T: A v čem je to, že nebereš ten domov tady nebo bydlení tady?

R: Nevím jak bych to vysvětlil, je to asi spíš prostě nějaký pocit, pocit toho, že to tak cejtím, že, že to je spíš ještě pořád u těch rodičů...rodiny, až třeba jednou budu mít svoji rodinu, svoje děti, tak, asi to budu vnímat jinak, ale teďka momentálně vzhledem k tomu, že všechny příbuzný mám na vesnici v tom P...., tak ten domov je spíš tam.

T: Ještě si říkal o tom bezpečí a záz.. nebo cos to říkal, zázemí? Jestli bys uvedl nějaký příklad?

R: Tak... těžká otázka. Asi vím, že vždycky když přijedu domů, tak tak, že tam, že mě očekávají rádi, že se na ně vždycky můžu spolehnout, když něco potřebuju, vím že mě chtěj vždycky pomoci, že to se mnou myslej dobře, ať to je třeba nepříjemná nějaká věc, tak asi v tohleto to bezpečí, že vím, že se na ně můžu kdykoliv obrátit a že, že tam

pro mě někdo je vždycky.

T: Super. A můžeš mi prosím ve stručnosti popsat ten svůj domov?

R: Svůj domov...jako rodinný příslušníky třeba nebo jak to myslíš?

T: No, domov, když se řekne, nějak mi popiš domov...

R: Tak domov je vlastně něco, kam se vždycky rád vracím, kde se cítím dobře, není to už ani to, že bych to, že bych tam teď bydlel, ale je to nějaký místo, kde, kde prostě vím, že mám to svoje zázemí a ten svůj klid, a že se tam vždycky můžu vrátit, když potřebuju.

T: Hm, a nějaký teda... kdo tam je, co tam je?

R: Tak přímo teda, tak, tak, jak to беру, ten domov, tak je ten byt v bytovce, kde vlastně žijí moji rodiče, teďka už sami. Říkám, do těch patnácti asi jsme tam bydleli ve čtyřech, ještě s tou mojí starší ségrou, ta už teďka bydlí s manželem a dcerou jinde, ale taky pořád v tý vesnici, takže ten domov беру pořád, ten náš byt malej v bytovce se třema dalšíma rodinama, kde žijou teďka mí rodiče už sami.

T: A jak bereš to okolí toho bytu, prostě, jestli si třeba rád když přijedeš do tý vesnice, jestli seš tam, jestli ta vesnice jako je tvůj domov?

R: Asi to tak беру taky, protože ta vesnice je malá a je to něco jinýho než ve velkém městě, kde se znám jenom prakticky s lidma s kterejma se potkávám ve škole, v práci nebo při nějakých mejch koníčkách, ale na tý vesnici, to je takový rodinný prostředí, všichni se tam znaj a i vzhledem k tomu, že tam žijou dvě tety s rodinama a babička s dědou, jak jsem říkal, tak bydlím tam všichni v takovém trojúhelníku, takže vždycky se tam můžu stavit k někomu na návštěvu, jít na kafe, když tam jsem, takže určitě to беру, tu vesnici jako takovou, že tam patřím, že to je takovej můj domov ještě stále.

T: Hm..A jaký teda pocity si spojuješ s tím domovem?

R: Tak asi jak už jsem říkal, to bezpečí určitě, rodinný zázemí a pocity...

T: ...jestli se tam těšíš...

R: Těším se tam určitě, protože **oproti městu je tam klídek**, takže si tam i **odpočnu od takovejch těch každodenních povinností**, co třeba mám, takže asi s tím bych si to spojil, že **to je klid, relax, pohoda**.

T: Co pro tebe znamená být někde jako doma?

R: Někde **jako doma** ... tak to teďka bych řekl, že to spíš pro mě už teďka **znamená být tady na bytě**, že bych asi tydlecty dva pojmy trošku odlišil, protože bejt **doma teďka pro mě znamená místo, kde každéj den chodím spát, kde prostě přežívám přes ten den**, přes ten tejdén, měsíc a to je momentálně teďka **tady v Hradci na bytě, kde bydlím** ještě s dalšíma třeba kamarádama, můžu říct kamarádama no ... jsou to spíš kluci co tam choděj na byt ke mě, takže to není tak, že bysme si to spolu vybrali a že jsem s lidma s kterejma chci, ale v rámci nějakých možností se to dá, dá vydržet s nima, takže беру, беру, kde se **cejtím doma, tady na tom bytě tady v Hradci, kam se vracím každéj den**.

T: Ty říkáš, že tam přežíváš ...

R: ...přebývám spíš...

T: Přebýváš ... jestli tam je třeba něco špatnýho nebo...

R: No tak, **byt to je dva plus jedna a jsme tam ve čtyrech, což není ideální**, nadruhou stranu nic nemusím platit, vzhledem k tomu trénování, takže, já zas nemám nějak vysoký nároky takže, mě to, mě to plně vyhovuje. A jestli tam přežívám, přebývám, tak to možná v tom smyslu, že, že se tam vzhledem k tý náplni mého dne moc neukážu, tak maximálně třeba přespím nebo, když mám volnej den, tak tam samozřejmě jsem, ale

většinou to je tak, že ráno vylezu a buď do školy nebo na trénink nebo kamkoliv jinam a vracím se večer, takže tady v tom smyslu asi.

T: A máš na tom bytě nějaký předměty nebo něco co ti ten domov připomíná, ten tvůj na tý vesnici?

R: Asi bych řekl, že, asi snad ani né, krom možná nějakých fotek, ale to spíš, spíš tam mám vystavenou fotku přítelkyně, ale to zase s tím domovem ještě nespojuju, to zas je něco trochu jinýho, ale jinak asi žádný předmět, mě jediný co spojuje jsou telefonáty každéj tejdne s mámou, takže, takže to je asi tak jediný.

T: Takže s rodičema nějak komunikuješ?

R: Jo, jo, voláme si spíš s mámou teda, ona to pak táto sděluje všechno ale... Dřív když jsem v těch patnácti odjížděl na intr, tak to samozřejmě i pro rodiče bylo asi těžší, tak jsme si třeba volali častěj. Teďka už se to omezilo na jeden telefonát, jeden dva telefonáty tejdne, ale jsme v kontaktu i nějako přes internet, třeba, že si píšem.

T: Má to nějaký důvod, že je to teďka míň?

R: Tak asi myslím, že je to takovej přirozenej, přirozenej vývoj, že už jsem zase starší, už jako ... v mém věku už moji rodiče dávno měli rodinu třeba založenou, a tak už to taky vnímaj jinak, navíc už to je nějakých pár roků co jsem, co jsem od nich, tak asi už to je i nějaký zvyk, že už to pro ně není tak těžký, takže, asi v tomhle smyslu.

T: A ještě k tomu ... Kde by ses cítil jako doma? Krom toho, teda, toho bytu...

R: Jako do budoucna nebo teď?

T: Teď, třeba, já nevím, na návštěvě nebo někde, prostě kde se cítíš jako doma...

R: Kde se cejtím jako doma, tak to je určitě právě na tý vesnici u rodičů, je to na bytě,

kde bydlím a pak asi jediný místo je u přítelkyně, kde se cejtím jako doma. Je to samozřejmě něco jinýho než, než na vlastním bytě nebo u rodičů, ale, ale taky cejtím, že tam svým způsobem už trošku patřím do té rodiny, a že mě tam maj rádi třeba a je mi to takový nejbližší místo z těch jinejch než je můj domov.

T: A v čem je to teda jiný než ...

R: Tak těžko říct, ale zatím to pořád není moje rodina. S přítelkyní možná jednou bude, tím pádem pak i její rodiče, ale zatím to je takový... není to, není to prostě ještě nějakým způsobem svázaný, něčím, něčím větším, takže, takže asi v tom to je jiný a....těžko říct no, ještě před rokem to pro mě byli neznámí lidi a teďka, teďka je skoro dennodenně potkávám, ale, ale, asi, asi to třeba ještě chce čas, abych se tam cejtil aspoň přibližně, jako u rodičů svezch.

T: Jaká vidíš obecná posítiva a negativa třeba toho bydlení na těch kolejích?

R: Tak negativa, no těžko říct, asi záleží na věku v kterým ten člověk na ty koleje odejde, určitě to může být i nějaký zvyknutí, odvyknutí od rodiny, tak to je asi třeba těžší ale zase to záleží na tom konkrétním jedinci, já jsem to měl třeba dobrý v tom, že na internátě v těch patnácti jsem odešel a bydle jsem tam s kamarádama, s kterejma jsem dennodenně chodil na tréninky, hrát fotbal, takže jsem tam furt byl v kontaktu s nějakejma lidma, ale... co znám, ale chápu to, že když jde někdo na kolej s úplně neznámejma lidma, tak to je pro něj těžší, ale jde jenom o ten začátek si myslím, no ale jestli to má nějaký negativa, tak určitě pro někoho, kdo to třeba musí platit, tak jsou to finance, jsou to nějaký výdaje a pak třeba to může bejt i nějaká parta, s kterou se trhne, no ale jak říkám no, to prostě záleží na tom konkrétním jedinci, jestli se nechá někým strhnout, a když ho ty rodiče nemaj pod dohledem, tak samozřejmě má větší volnost a záleží to spíš na něm jak se chová, takže ...

T: A jaká třeba posítiva/negativa, když někdo jenom do té školy dojíždí z domova?

R: Tak pozitivní asi je, že je v dennodenním kontaktu s tou svojí rodinou, asi si myslím,

že to je jednodušší v tom ... jak bych to řekl ... že přijede domů, má navařino, když to řeknu takhle, že se prostě nemusí o sebe tolik starat, nadruhou stranu zase, když někdo musí být ten tejden sám, tak si myslím, že je to daleko lepší škola do života, že se votrká, naučí se spoustu věcí, který by, který by nikdy nedělal, když by žil pořád s rodičema a dojížděl třeba.

T: A teďka trošku z jinýho soudku otázku, co podle tvýho jsme my češi?

R: Co jsme my češi?

T: Co jsme my češi ...

R: Tak nevím, já to vnímám prostě jako národ, do kterýho patřím, že s nima sdílím asi i nějaký vlastnosti, co jsou typický pro čechy...těžko říct, prostě se cejtím, jako, že ... už jsme se třeba o tom domovu bavili, tak když to vezmem z toho širšího hlediska, tak jako to беру, že Česko je můj domov a kdybych byl třeba za hranicema, tak to je zase něco jinýho.

T: A v čem jsou teda ty vlastnosti? Tys říkal, že máme stejný...

R: Tak já ... to by asi spíš měli posoudit cizinci, co znaj Čechy, ale ... asi třeba u Čechů je třeba typický, že nejsou moc sebevědomý, průrazný ve světě oproti třeba jinejm národům, neříkám, že jsou v tom nejhorší na světě, ale asi se to i o nich říká a zřejmě to tak i bude ... no a určitě, takový, takový rysy má ten národ určitě společný každej, každej, každej národ má nějaký společný rysy.

T: A dokázal by sis představit třeba žít mimo Českou Republiku?

R: Už jsem o tom párkrát přemejšlel, asi bych si to dokázal představit, ale samozřejmě těžko říct, když jsem to nikdy nezkusil, jaký by to bylo, ale sám sebe bych se tam třeba dokázal představit, už jsem i kolikrát přemejšlel, že bych, že by mě bavila ta práce co dělám, to trénování, že by mě to bavilo, třeba za hranice dělat, kde jsou v některých

státech samozřejmě mnohem lepší podmínky k tomu, a i třeba nějaký nový zkušenosti, naučit se jazyk a zase jinou kulturu poznat, ale nadruhou stranu zase třeba by to bylo těžký i vzhledem k tý rodině, vzhledem k tomu, že třeba mám teďka přítelkyni a kdyby třeba do budoucna, plácnu, jsme měli děti nebo tak, tak vzít ty děti a odjet s nima za hranice a ... tak to jsou zase překážky, je něco jinýho kdybych byl sám a nemusel bych řešit takovýhle věci vokoło no ...

T: Jak se díváš, nebo co si myslíš o cizincích v Český Republice?

R: Já s tím nemám problém vůbec, mě to nevadí pokud to teda není v nějakým super přehřšeným měřítku, ale, ale třeba když to zase vztáhnu na tu přítelkyni, tak voni maj, bydlej ve vrchním patře a pod nima ještě pronajímaj Vietnamcům, takže jako, s nima jsem skoro ve styku takdy dennodenně a vůbec žádněj problém s nima nemám, naopak, zase, zase se třeba od nich můžem něco novýho přiučit a když si z toho vždycky vezmem to pozitivní, tak si myslím, že to toho člověka posune někam dál... dívám se na to jenom dobře, není důvod bejt tady schovanej za hranicema a nikoho sem nepustit a naopak.

T: A vidíš nějakej rozdíl mezi cizincema, který tady žijou nastáło a který tady jsou jenom třeba na dovolený?

R: Já to tak nevnímám.

T: Nevní máš...

R: Nejsem v kontaktu s nikým, abych musel řešit, jestli tady je nastáło nebo, nebo částečně, takže to vůbec neřeším, beru je všechny stejně.

T: Jo ... Znáš Buddy program?

R: Ne

T: To je takovej jakože program pomáhající zahraničním studentům ulehčit jim a zpříjemnit pobyt v jiné zemi, vlastně je to pro erasmáky ... a byl bys ochotnej ujmout se nějakýho erasmáka nebo zahraničního studenta?

R: Myslím si ...**nechci aby to vyznělo špatně, ale řeknu ne** ... protože bych asi na něj **neměl dostatek času a** vzhledem k tomu i kde bydlím, tak ani prostory, kde bych ho mohl ...

T: Né, to jenom, že bys mu pomáhal ...

R: Jo takhle ...

T: Né přímo, že bys ho někde ubytoval, ale, řekl, že támhle je obchod, támhle něco ...

R: No tak **kdyby to bylo třeba na jednu schůzku a říct mu co, kde a jak, tak bych s tím problém neměl,** ale abych se o něj staral třeba ten půl rok, co tady bude ...tak na to bych asi **neměl čas,** osobně by mi to **nevadilo,** kdybych na to ten čas měl, ale **vzhledem k tomu co dělám, tak asi by to nešlo** no ...

T: Cestuješ rád do zahraničí?

R: **Cestuju rád, ale málo** ... byl jsem všehovšudy v Řecku, v Turecku, v Chorvatsku ...

(T: Tak to je dobrý ...) Ale když to vezmu, tak **na dovolený** jsem byl **akorát s rodičema** v Chorvatsku, když mě bylo nějakých dvanáct. A s přítelkyní v Řecku, v Turecku jsem byl na fotbalovém soustředění, což není moc dovolená, takže, tam jsem jako nic nepoznal, abych to takhle řekl, ale **cestování mám rád.**

T: A co na něm máš rád?

R: Tak zase poznat ten jinej, teďka vlastně, **letos jsem byl v Anglii,** se podívat na fotbale, v mém oblíbeném klubu a baví mě i, baví mě i poznat to město a jinou kulturu, takže jsem, byl jsem v tý Anglii tři dny, ale nebral jsem to tak, že se jedu podívat jenom

na fotbal a zbytek tři dny budu na hotelu zavřenej, ale prošli jsme si i to město a tak jako .. **zajímá mě jak, jak si žijou ty lidi jinde.**

T: A teď zase k tomu domovu trošku ... Jaký jsou tvoje pocity, když se máš vrátit ze školy domů?

R: Tak teď už tý školy moc není no, ale, ale tak jako, je to, je to **takový odproštění od těch povinností, že když už jsem doma, tak vím, že mám takovej klídek, že si můžu udělat svoje věci, který chci,** pokud samozřejmě nemám na druhý den nějakou povinnost, kterou musím udělat dopředu, ale, ale i tak je to, prostě, můžu si tam, dá se říct, dělat co chci... **odpočnout si zrelaxovat, takže se tam vždycky určitě těším.**

T: A naopak tvoje pocity, když se vracíš z domova do školy?

R: Tak to je asi přesně opačný no ... Je to povinnost, takže, vždycky asi to co člověk musí dělat, tak ho baví o něco míň, než když si to může uzpůsobit sám, ale, беру to tak, že to prostě k tomu životu patří a prostě si to **udělám, co je nutný a mám odpracováno a jdu domů.**

T: Teď ti dám takovou trochu záludnou otázku, jak ty vidíš svůj vlastní budoucí domov, kdybys ho prosím popsal.

R: Svůj budoucí domov? Tak asi ve **spokojeným manželství, s dětma, se psem, s velkou zahradou a místem,** **kam se budu určitě rád vracet,** aby to bylo bezproblémový, aby to **všechno fungovalo tak jak má,** abych věděl, že, že se na ně **můžu spolehnout,** **na tu svoji rodinu budoucí,** to je asi všechno.

T: A máš nějaký preference, jestli by to měl být dům ...

R: Tak preference, samozřejmě bych byl **radši, kdyby to byl rodinnej domek, nejlíp mimo město někde, né úplně v centru,** v **klidný částí,** ale zase **né daleko od centra,** abysme měli všechno blízko, ale jako, **když budu spokojeně žít v bytovce,** **tak se nebude**

dát nic dělat, tak jako ... všichni nemají takový štěstí, že mají tolik peněz, aby si mohli postavit vlastní domek, takže беру to takhle, ale moje přání je, abych měl rodinný dům.

T: A uvažoval si někdy během studia odjet na Erasmus?

R: Neuvažoval jsem o tom nikdy, i když samozřejmě jsem o to přemýšlel, protože to vnímám, všude okolo sebe, že tam známý odjížděj, ale vždycky jsem to bral tak, jakože tady mám nějaký povinnosti, a že by to asi ani nešlo, že třeba pro někoho, kdo studuje, má brigádu, a je sám, tak to asi není zase tak složitý, ale, já ještě nedávno, když jsem hrál fotbal, tak, tak jsem ho hrál v té své věkové kategorii na nejvyšší úrovni v Česku, takže jsem to ještě bral tak, že třeba do budoucna, bych se tím mohl živit, což už teďka bohužel kvůli zraněním těžkým asi nebude možný, ale tak už kvůli tomu to nešlo, protože se trénuje každý den a prostě to nefunguje, že na půl roku někam odjedu a zpátky se vrátím, jako že se nic neděje, takhle to nefunguje, takže tam by to nešlo a teďka vlastně jsem jenom přešel na jiný stupeň toho fotbalu, je to v něčem jiným, že trénuju já ty ostatní, ale v tomhle případě je to to samý, že, že mám prostě dennodenní povinnosti a i vzhledem k tomu, že mám tady přítelkyni teďka, tak jsem nad tím nikdy neuvažoval, protože si myslím, že by to prostě nešlo.

T: A plánuješ třeba do budoucna nějakou studijní cestu do zahraničí?

R: Ne. Neplánuju, a je to z těchto důvodů, ale samozřejmě může se něco naskytnout, nějaká nenadálá situace, že třeba to půjde a i to bude výhodný, takže nikdy neříkej nikdy, ale teď to spíš vidím, že asi ne.

T: A jaký by asi ty okolnosti měly být, aby ses rozhodl, že teda pojeděš?

R: Tak jak už jsem říkal, abych tady neměl takový povinnosti jako mám teď, nemít přítelkyni třeba, což neberu jako povinnost, ale, ale, ale tak je to... člověk nad tím taky musí přemýšlet, půl roku je půl roku a třeba nemít tu práci a jenom studovat, takže asi tak.

T: Je to všechno, já ti děkuju za rozhovor.

R: Není za co.

KÓDOVNÍK:

DOMOV – v sepětí s místem, v sepětí s rodinou, v sepětí s pocity, v sepětí
s věcmi

ERASMUS PROGRAM – důvody a motivy

ČESKÁ REPUBLIKA – kulturní totožnost, kulturní tolerance

7. Karta respondenta

KARTA „Neerasmus“ student č. 5 – Václav

Rodina:	<ul style="list-style-type: none"> - pochází z vesnice, teď už bydlí 5 let v HK - má starší sestru, rodiče spolu mají výborný vztah - za rodiči jednou dvakrát do měsíce - zkušenost s internátem na koleji nebydlel
Domov:	<ul style="list-style-type: none"> - Je už jak říká „<i>prakticky Hradečák</i>“ - „<i>já nepovažuji za domov byt tady v Hradci, to prostě pro mě domov není, to je spíš takový přebývání někde, ale jako domov považuju pořád, na vesnici u rodičů</i>“ - za rodiči se těší – „<i>je to tam pohoda</i>“, a „<i>že je všechny uvidím</i>“ - v HK sám, jen kamarádi – „<i>ta rodina zase je něco jinýho prostě</i>“ - vesnice – „<i>vlastně tam na vesnici mám i babičku s dědou, dvě tety s rodinama, takže, takže se těším, až je zase všechny uvidím a zase si řeknem co a jak novýho</i>“, „<i>určitě to беру, tu vesnici jako takovou, že tam patřím, že to je takovej můj domov ještě stál</i>“ - <u>Když se řekne domov co tě jako první napadne?</u> bezpečí, zázemí, rád vracím, vesnice, rodiče - do patnácti strávil na vesnici mládí = zázemí - Domov ne v HK- „<i>Nevím jak bych to vysvětlil, je to asi spíš prostě nějakej pocit, pocit toho, že to tak cejtím, že, že to je spíš ještě pořád u těch rodičů...rodiny</i>“ – „<i>všechny příbuzný mám na vesnici</i>“ - domov a bezpečí: „<i>očekávaj mě rádi, že se na ně vždycky můžu spolehnout, když něco potřebuju, vím že mě chtěj vždycky pomoci, že to se mnou myslej dobře, ať to je třeba nepříjemná nějaká věc</i>“ - Domov: „<i>nějaký místo, kde, kde prostě vím, že mám to svoje zázemí a ten svůj klid, a že se tam vždycky můžu vrátit, když potřebuju</i>“ - byt v bytovce, kde žijí jeho rodiče, teďka už sami – předtím se sestrou, která bydlí s rodinou také v té samé vesnici - <u>pocity:</u> „<i>odpočnu si od takovejch těch každodenních povinností, klid, relax, pohoda</i>“ - <u>Jako doma?</u> Odlišuje 2 pojmy – „<i>protože bejt doma teďka pro mě znamená místo, kde každej den chodím spát, kde prostě přežívám přes ten den</i>“ – V HK „<i>kam se vracím každej den</i>.“ Přebývá, přežívá – „<i>vzhledem k tý náplni mýho dne moc neukážu, tak maximálně třeba přespím</i>“ - U přítelkyně – „<i>cejtím, že tam svým způsobem už trošku patřím do tý rodiny, a že mě tam maj rádi třeba</i>“ – „<i>zatím to pořád není moje rodina</i>“ „<i>ještě před rokem to pro mě byli neznámí lidi</i>“ - <u>připomínky „rodičovského“ domova</u> – asi nic – fotky možná, telefonát každý týden s matkou – ale i si píše přes internet - <u>Ze školy domů</u> – těší se „<i>je to takový odproštění od těch povinností, že</i>

	<p><i>když už jsem doma, tak vím, že mám takovej klídek, že si můžu udělat svoje věci, který chci“</i></p> <p><i>- Z domova do školy – „udělám, co je nutný a mám odpracováno a jdu domů.“</i></p> <p><i>- Budoucí domov: „spokojené manželství, s dětma, se psem, s velkou zahradou a místo, kam se budu určitě rád vracet“ - spolehnout se na svoji rodinu, nejlépe rodinný dům v klidné části nedaleko od centra</i></p>
Koleje:	<p><i>- nějaké zvyknutí, odvyknutí od rodiny, „furt byl v kontaktu s nějakým lidma“, „když jde někdo na kolej s úplně neznámým lidma, tak to je pro něj těžší“, negativa – finance</i></p>
Dojíždění:	<p><i>- + „v dennodenním kontaktu s tou svojí rodinou“, „má navařino“ nemusí se starat</i></p> <p><i>- „když je ten tejden sám, tak si myslím, že je to daleko lepší škola do života“</i></p>
ČR:	<p><i>- „My Češi“ - „národ, do kterýho patřím, že s nima sdílím asi i nějaký vlastnosti, co jsou typický pro Čechy“ – „nejsou moc sebevědomý, průrazný ve světě oproti třeba jiným národům“</i></p> <p><i>- „z toho širšího hlediska, tak jako to беру, že Česko je můj domov“</i></p> <p><i>- žití mimo ČR – už o tom přemýšlel „ALE sám sebe bych se tam třeba dokázal představit“ – práce co dělá za hranicemi + zkušenosti a naučení jazyka, poznat jinou kulturu x rodina, přítelkyně, děti v budoucnu</i></p>
Cizinci:	<p><i>- „nemám problém vůbec, mě to nevadí pokud to teda není v nějakým super přešršeným měřítku“</i></p> <p><i>- zkušenost s Vietnamci</i></p> <p><i>- „není důvod být schovaní za hranicemi a nikoho sem nepustit a naopak“</i></p> <p><i>- cizince bere všechny stejně žádný rozdíl mezi „dovolenkáři“ a na stálo žijícími</i></p> <p><i>- Buddy program – neznal, „osobně by mi to nevadilo, kdybych na to ten čas měl“</i></p>
Cestování:	<p><i>- „Cestuju rád, ale málo“</i></p> <p><i>- Chorvatsko, Řecko na dovolené, Turecko soustředění „baví mě i poznat to město a jinou kulturu“ – zajímá ho, jak žijí lidé jinde</i></p>
Erasmus:	<p><i>- neuvažoval, ale přemýšlel, protože viděl kolem sebe přitele a známé – on tady má nějaké povinnosti</i></p> <p><i>- fotbal – hrál ho v nejvyšší úrovni v Česku - „protože se trénuje každý den a prostě to nefunguje, že na půl roku někam odjedu a zpátky se vrátím, jako že se nic neděje, takhle to nefunguje“</i></p> <p><i>- dennodenní povinnosti + přítelkyně</i></p> <p><i>- do budoucna asi ne, jak říká „nikdy neříkej nikdy“ musela by nastat nějaká nenadálá situace, že třeba to půjde“ – nemít povinnosti, přítelkyni, nemít práci, jenom studovat</i></p>